

Chuun Nsiha Nì Caquida Nècuàchì Nì Nìhì Chuun Ìì nùù Jesús

Nansa nì quida Jesús comprometer
icúmí quixi Espíritu Ìì xí Dios

1 ¹⁻²Cásàhùì xì mii-ní señor
Teófilo. Cunaha-ní, tutu nì tiai
primeru, nacáníamà sàhà ñà-ndùá
nì quida Jesús xì ñà-ndùá nì
chinaha-yà ndè quivì nì quesaha-yá
xì ndé` quivì nì nana-ya mànuhù-yá
ansivi. Doco na táñâha ga nùhù-yà,
dandu nì càhàn-yà xì apóstol
ana nì sàhatahvì-yá chuun xi-ya;
sàhà poder xi Espíritu Ìì xí Dios
nì càhàn-yà xì-né nì dandàcú-yá
nùù-né nansa quida-ne. ³Vàchi
antes, na ní nsìhi nì ndoho-ya, te nì
xìhì-yà, dandu vivu nì ndecunu-ya,
te nì xini-nèyà ñà-sànì natiacu-yà,
ùì dico quivì nì ndòo ga-yà ñuhìví,
te cuàhà xichi nì ndecunu-ya
nùù-né, te cuàhà gá stná ñà-ndùá
nì quida-ya sàhà-ñá cundaà ndisa
ini-nè divi nduú-yá. Te nì càhàn
stná-yà xì-né sàhà chuun xi ñuhìví
ìì xí Dios.

⁴Daaní, na íá va-ya xì-né, nì
cachi-yà xì-né ñà-màsà quéé
yáchì-nè ñuu Jerusalén:

—Còó —cachì-yà— yohó
cundiatu-nsia dècuèndè
nìhìtáhvì-nsiá cuu xi-nsiá nacua

sànì quida Yuamánì` comprometer,
divi ñà-ndùá nì cachi stnáì xì-nsiá
antes. ⁵Vàchi ñà-ndàà ndùá, tècuif
nìsa quida ìì Juan nèhivì. Doco
mii-nsiá, tìxi Espíritu Ìì xí Dios
icúmí anima-nsiá nduhìlà tìxi sacu
quivì —nì cachi-yà.

Nansa mànana Jesús
mànuhù-yá gloria

⁶Daaní, nì nataca tu nsidaa
nècuàchì dacuahá-yá-mà nùù-yá, te
nì xìcàn tnùhù-né, cachì-nè:

—Stoho-nsì Señor, ¿a vichi nacánì
inì-ní quee libre ñuu-ndà Israel
quida-ní?

⁷Dandu nì cachi-yà xì-né:

—Có-sàhatahvì Dios mii-nsiá
ñà-cunaha-nsiá índù iin quivì, ò
índù iin tiempu cuu ìñàha. Còó,
vàchi cuisì Yuamánì` íá ansivi
chítùnì inì-xì sàhà nsidaájàn.

⁸Doco mii-nsiá, icúmí-nsiá
nìhìtáhvì-nsiá quivì quixi fuerte
Espíritu Ìì ini anima-nsiá, dandu
inicutu icúmí-nsiá càhàn-nsiá
sàhí. Primeru ñuu Jerusalén yohó
càhàn-nsiá, te ducán stná ini ladu
Judea, xì stná ndè ladu Samaria xì
dècuèndè stná inicutu ñuhìví ⁹—nì
cachi-yà.

Daaní, indéhe-né nì ndanchito-ya mànana cuisì-yá ansivi, te nì dàhvi-ya nùù-né mahì iin vicò mànuhù-yá. ¹⁰Te na indéhe váha-ne ansivi ndé mànana-ya, dandu yucán ndé itá-né nì sàcuíta stná ùì ana ndixín cuxín. ¹¹Te nì cachi nècuàchìmà xì nècuàchì xí-indehè mà:

—Mii-nsiá nècuàchì ñuu Galilea, có-ndüá cundehè gá-nsiá ansivi, vächì divi Jesús nì xini-nsiá mànuhù yucán, icúmí-yá naxicocuñin-yá. Vächì nacua iá-yá mànana-ya mànuhù-yá, divi ducán icúmí-yá naxicocuñin-yá nuu-ya.

Nansa nì quee Matías nombradu cundehè-né chuun xi Judas

¹²⁻¹³Dandu nsidaa nècuàchì apóstol mà, nì nuu-ne yucù Olivo yucán, mànuhù-né ñuu Jerusalén, vächì yatni iá ñuu mà nùù yucù yucán, nahi dava hora caca-nda. Te na ní nasaa-nè, nì yàha-ne ndè iin vehe idótnahá, nì canana-ne dìquì-xí ndé ndoó-né. Te nèhivì ndoó yucán, dohó nani-né: Pedro, xì Jacobo, xì Juan, stná Andrés, xì Felipe, xì Tomás, xì Bartolomé, xì Mateo, xì stná dèhe Alfeo nani stná Jacobo, xì stná Simón Zelote, xì ñani Jacobo mà nani Judas. ¹⁴Nsidaa nècuàchìmà, iin-ni nihnú ini-nè, te iin-ni xicàn tàhvi-né nùù Dios, mii-né xì stná ñani Jesús, xì dihi-yá María, xì más gà stná nècuàchì ñahà.

¹⁵⁻¹⁶Daaní, quivì yucán nì nataca nsidaa nèhivì nhcìcùn ichì-yá. Na iin cientu òcò xínduu-ne. Te nì ndacuiin Pedro mahì nsidaa-né, cachì-nè:

—Ñáni, sàhana nì chindee Espiritu ìì xí Dios xìì-ndà David, te nì tiaa-ne nì cachitnùhu-ne sàhà Judas, divi tiàa nì sacatnahá xì nècuàchì nì tnii xi Jesús. Te ducán nì cuu, vächì ñà-ndüá nì cachi Dios sàhana ma, fuerza nì cuu ndisa-ña. ¹⁷Vächì Judas mà, nìsa cutnahá-né xì-ndà, iin-ni chuun nìsa quida-nda xi-né antes. ¹⁸Doco nì quida-ne iin cuàchì, nì tnii-ne dihùn, te sàhà dihùn mà nì xiin-ne iin ñuhù. Dandu nì nacava candéé-nè yucán, nì cahnsi ìì-né nì quecoyo ìì sisi-nè. ¹⁹Te nsidaa nèhivì ñuu Jerusalén yohó, nì xinitnùhu stná-nè sàhàmà. Ñàyùcàndüá nì sàcùnani ñuhù mà Acéldama, te cuní cachi quivì mà: “Ìin ñuhù ndé nì xitià nì”. ²⁰Vächì ducán nì cachitnùhu libru ndé itándiaa alabanza ìì ndé cachá: “Ni ndóo nihni vehe-ne. Màsà cúndóo gà nèhivì yucán”. Te cachì stná tutu mà: “Ni ndóo chuun xi-ne nùù inga nèhivì”.

²¹⁻²²Ñàyùcàndüá, xiñuhu nanducu-nda inga tiàa chindee tnaha-xi-nda cachitnùhu-nda xi nèhivì ñà-sànì natiacu Stoho-ndà Jesús. Doco icúmí-nè cunduu-ne iin ana sàni cutnahá xi-nda inii tiempu nìsa xicanuu-ya mahì-ndà dècuèndè tiempu nìsa quida ìì Juan xì ndè quivì nì nana-ya ansivi cuàhàn-yá —nì cachi Pedro.

²³Ñàyùcàndüá, nì catavà-né ùì nèhivì. Iin-ne nani José Barsabás, te Justo nduú inga quivì-né. Daaní, inga nèmà nani Matías. ²⁴⁻²⁵Dandu nì xicàn tàhvi nsidaa-né nùù Dios, cachì-nè:

—Stoho-nsì Señor, ináhá-nì nansa iá anima nsidaa nèhivì.

Ñàyùcàndüá, nùù ùì tiàa yohó cuàha-ní nsiùhù iin seña índü nècuàchì cundehè chuun xi-ní cuenta xi Judas, vàchi nècuàchìmà, sàhà cuàchi-ne, ñàyùcàndüá nì ndòo chuun xi-ne, te cuàhàn-nè ndé nì nchihò ini-nè cùhùn-nè —nì cachi-nè.

²⁶Dandu nì caquida-ne iin sorteu, te nècuàchì nani Matías mà nì quee nombradu ñà-cutnahá stná-nè xì ùxìn iin ga nècuàchì apóstol.

Nansa nì nuu Espíritu Ìì xí Dios

2 Daaní, meru quivì nducáhnü vicò Pentecostés, dandu iin-ni xaan nì nataca nsihi nècuàchì nchícùn ichì mii-yá. ²Ndoó-né, te nanàà nì tiacu-nè ndè dìquì-xí ansivi na ian cahá fuerte guá tàchì, te nì tiacu inii ini vehe ndé ndoó-né. ³Dandu nì xini-nè nchíi ñuhu cuati nahi yáá-ndà, te nì xitià nihnia, iin ian nì ndòo òdìni iin iin nèhivì yucán. ⁴Te nsidaa-né, nì chitu anima-nè Espíritu Ìì xí Dios, te nì quesaha-né cáhàn-nè dàhàn sàà segùn nansa nì dàtnüù Espíritu Ìì sàxínítnùnì iin iin-ne.

⁵Cunaha-ní, ñuu Jerusalén yucán ndoó cuàhà nècuàchì raza Judea nì caquee nùù nsidaa ñuu inicutu ñuhiví. Nèhivì càhvì víi xi Dios nduú-né. ⁶Te na ní tiacu-nè cáhàn guá nèhivì yucán, dandu nì nataca cuàhà-né, te yáha ga nì ndulocó-nè, vàchi iníní-né cáhàn nècuàchìmà dàhàn cada iin iin ñuu nècuàchì nì nataca iníní má. ⁷Ñàyùcàndüá, nì ndulocó nsidaa-né, nacánì ini-nè, cachí-nè iin-ne xì inga-nè:

—Amádi puru nècuàchì ñuu Galilea xínduu nècuàchì cáhàn

guá yohó. ⁸Doco vichi iníní-ndá cáhàn-nè dàhàn nì sahnü cada iin iin ndohó. ¿Nansa cui quida-neàmà? ⁹Vàchi mii-nda, cuàhà ñuu nì quixi-nda: ñuu Partia, xì ñuu Media, xì ñuu Elam, xì ñuu Mesopotamia, xì ladu Judea yohó, xì ñuu Capadocia, xì ñuu Ponto, xì ladu Asia, ¹⁰xì ladu Frigia, xì ladu Panfilia, xì ñuu Egipto, xì stná ladu Africa iá nùù-xí ñuu Cirene, te yohó ndoó stná nècuàchì Roma, nduú-né nècuàchì raza Judea, te nduú stná-nè nècuàchì nì yàha ndè religión xi raza mà.

¹¹Daaní, ndoó stná nècuàchì ñuu Creta, xì stná nècuàchì ladu Arabia. Doco nsidaa-nda iníní-ndá cáhàn nècuàchì yohó dàhàn iin iin-nda, ndeníhí vàha-ne Dios sàhà obra ndiaha quidá-yá —nì cacachi-nè.

¹²Ñàyùcàndüá nsidaa nècuàchì iníní yucán, nì ndulocó cuàhà-nè, nacánì cuàhà ini-nè, ndacàtnùhù tnàhá-né nùù-né, cachí-nè: —¿Ndíà nduá cuní cachi ñà-yòhó?

¹³Doco dava ga nèhivì, nì sàcùndiaa uun-ne, cachí-nè: —Ádi xini nsidaa nècuàchì jaàn nì quida vinu fuerte —cachí-nè.

Ñà-ndüá nì cachi Pedro xì nèhivì cuàhà

¹⁴Dandu Pedro, íin-né cutnàhá-né xì ùxìn iin nècuàchì icúmí stná chuun nùù Jesús, te ndee nì cáhàn-nè xì nsidaa nècuàchì sàni nataca yucán, cachí-nè:

—Mii-nsiá tè-ndüù ñanìtnaha raza-ndà Judea, xì nsidaa mii-nsiá nècuàchì ndoó ñuu Jerusalén yohó, cunini-nsia cuàhìn càhìn. ¹⁵Xíni-nsi tuxí inì-nsia, doco còó. Có-ndüá

ñà-xíni-nsi, vèchi làcà ní cahin vitni.

¹⁶Còó, ñà-ndùá cáhàn nècuàchì yohó, divi nduú ñà-ndùá nì cachi Joel sàhana na ní cachitnùhu-ne iin razón ndiaha xí Dios. ¹⁷Te dohó cachi-yà, nì cachi Joel mà:

Quìvì xìnu tiempu, cuàhà icúmì cuàhatahvì´ nsidaa nèhivì Espíritu ìì xí. Ndè dèhe ii-nsiá xì dèhe yoco-nsiá, icúmíà cáhàn ñà-ndùú razón ndiaha xí. Te tiàa cuachi, icúmì dacuní nùì-nè cuàhà ñà-ndiaha; xì stná nècuàchì sahnú, icúmì quixi stná sani nùù-né. ¹⁸Te quìvì yucán, cuàhà icúmì cuàhatahvì´ nècuàchì xinúcuáchì nùì, tiàa-ne te ñahà-né, cuàhà gá icúmì-nè ñihítahvì-né Espíritu ìì xí, dandu cáhàn-nè ñà-ndùú razón xi. ¹⁹Te dìquì-xì ansivi icúmì cuu cuàhà stná milagru fuerte quide, xì stná ñuhívì yohó, icúmì stná-nsià cuni-nsià milagru ndiaha xí. Vèchi icúmì cucuu nì, te cucuu ñuhu, te cucuu ñùhmà nahi ñùhmànsivì.

²⁰Doco dihna icúmì ndàhvà orá, xì stná yoo, icúmì-sì nducuahá-si nahi nì, dandu sàà quìvì xí yùhù ana nduú Stoho-nsià Señor. ²¹Te nsidaa ana ndacùcahan xì quìvì, icúmì-nè càcu-ne, nì cachi-yà.

²²Nsidaa-nsiá nècuàchì ñanitnaha raza Israel, cunini vaha-nsia ñà-ndùá cuàhàn cachi: nì quixi Jesús de Nazaret nì xicanuu-ya mahì nsidaa-nda, te ndiaha gá nì quida-ya nacua cuní Yua-nda Dios, vèchi sàhà poder ndiaha xí Dios

nì quida-ya cuàhà milagru fuerte, cuàhà milagru ndiaha. Ináhá vaha-nsia sàhà ñà-jaàn. ²³Doco Dios, nì chitnùnì ini-yà ñà-tnii-nsia Jesús, te coo-ya ndahà-nsiá. Te divi ducán nì cuu, vèchi ináhá Dios nansa cuàhàn cuu xi (Dèhemanì-yá) Jesús. Ñàyùcàndùá, nì tnii-nsiayà, te nì sahnì-nsiáyà, vèchi iin-ni nì ndatnuhu-nsiá xì tiàa malu, te nì cachituu-tèyá nchìca cruz. ²⁴Doco nì dånátíacú Yua-nda Dios-yà, nì tavà-ñáyà nùù tnùndoho ñà-nì xìhì-yà, vèchi có-ndùá ducán ndòo-ya tìxi ñuhù. ²⁵Te divi ducán nduá nì cachitnùhu stná David sàhana sàhà-yá, vèchi dohó nì cachi-nè:

Dios nì quide cuenta cutnàhá-xì nicanicuahàn, vèchi yatni iá-yà ladu cuahì´ sàhà-ñá màsà dáyùhì nèhivì yùhù, te quidi yùhù. ²⁶Ñàyùcàndùá, cuàhà gá nì cudìì ini anímè, te nì naquimaní (mii-yá), vèchi mate ni ndúxin iquicúnùì, doco ináhì iá tnùndé ini xí. ²⁷Vèchi dohó sàni cachì xì Dios: “Ináhì, mà nácóó-nì anímè ñà-ndòa ndé ndoó vaha anima nècuàchì nsi; còó, yùhù tè-ndùú dèhemanì-ní, mà cuàha-ní tnani iquicúnùì ñuhù. ²⁸Sàhà mii-ní sàni sàni nì cundaà ini nansa iá ichì cutiacu ndiahi; icúmì-ní dacúdfì inì-ní yùhù, vèchi seguru icúmì naxicocufìn cundehì nùù-ní”, nì cachi David.

²⁹Doco ináhá-ndá nì sàà xìì-ndàmà nì xìhì-nè, ñàni, dandu nì ndùxin-ne, (ináhá-ndá), vèchi

ñuu yohó nduú ndé índuxin-ne, te ndè vichi náhà lugar mà. ³⁰Doco iin ana tùha cachítnùhu razón xi Dios nì sanduu stná nècuàchìmà, ñàyùcàndùá ináhà stná-nè ñà-sàni quida Dios comprometer ñà-divi Cristu cunduu iin descendencia xi-ne, te seguru cusahnú stná-yà nacua nìsa cusahnú mii-né.

³¹Ñàyùcàndùá, nì dàcùní Dios-nè iñàha, te nì xini-nè nansa cuàhàn cuu xi Cristu ñà-icúmí-yà natiacu-yà, mà ndóo anima-yà ndé ndoó vaha anima nsii, ni mà tnání stná iquicúñú-yà ñuhù. ³²Te divi ducán nì cuu, nì natiacu-yà nì quida Yua-nda Dios. Ináhà-nsí, vachi testigu nduú-nsí. ³³Dandu después dècuèndè gloria mànana ducún-yà nì quida ndahà cuàhá Yua-nda Dios, te divi nduú ana nì quida comprometer cuàhatahvì stná-yà Espíritu Ìì xí-yá. Ñàyùcàndùá sàni dàquixí fuerte Jesús Espíritu Ìì, te ñà-jaàn nduá disáhà-xí cuú ñà-ndùá xiní-nsià te iníní-nsiá vichi.

³⁴Doco nsì-David (sàhana ma), tàñàha ga nana ducún-nè ndè ansivi; còó, vachi palabra yohó nduá nì cachi-nè:

Nì cachi Dios xì Stoho yùhù:
 “Yohó coo-ní ladu cuàhí ³⁵ndè cachi sàà cundeí nùù nsidaa ana xiní ùhì xì-ní, dandu cusahnú fuerte-ní nùù-né”.

³⁶Ñàyùcàndùá, mii-nsiá xì dava ga stná nècuàchì Israel, ni cúnáhà vâha-nsia ñà-yòhò: mate nchìca cruz nì chituu-nsia Jesús, doco nì chitnùnì ini Dios ñà-divi mii-yà cunduu Stoho-ndà, te cunduu stná-yà rey ndiaha Cristu —nì cachi Pedro.

³⁷Daaní, nì nsihì nì inini nèhivì cuàhà mà ñà-jaàn, nì nàcùndoo-ne tnùnsí ini. Cuàhà gá nì nacani ini-nè, te nì cachi-nè xì Pedro xì dava ga nècuàchì apóstol:

—¿Nansa chicá vaha quida-nsi vichi, ñánì?

³⁸Dandu nì cachi Pedro xì-né:
 —Icúmí iin iin-nsia naxicocuñin inì-nsia sàhà cuàchi-nsia, te cuhiì-nsiá, ndacùcahan-nsiá quivì Jesucristu sàha ñà-dùcán ndoo cuàchi anima-nsià, te nihitáhvi-nsiá nandèe Espíritu Ìì xí-yá anima-nsiá; ³⁹vàchi sàni quida Stoho-ndà Dios comprometer ñà-icúmí-ndá nihitáhvi-ndà Espíritu Ìì xí-yá nú ni cúníndísá-ndá na caná-yàndó. Vàtùni nihitáhvi-ndà, mii-nda, xì stná dèhe-nda, xì stná anà-ni nì cui mate xica gá xíndoo-ne.

⁴⁰Ducán nì cachi Pedro xì nsidaa nècuàchìmà, vachi cuàhà gá nì càhàn-nè nì dàtúí-ne ichì-yá nùù nècuàchìmà; te dohó nì cachi stná-nè:
 —Nèhivì tiempu vichi, icúmí-nè ndañuhu-né, vachi malu-nè. Ñàyùcàndùá, nacoo-nsianè, te càcu-nsia —nì cachi Pedro.

⁴¹Daaní, cuàhà gá nècuàchì yucán, nì cudii ini-nè palabra nì inini-ne mà; nahi ùnì mil nèhivì nduú-né, te nì yàha-ne ladu xi nècuàchì xiníndísà. Te divi quivì yucán nì cuhiì nsidanicuú-né. ⁴²Daaní, iin-ni nì quesaha-né nchìcùn-nè palabra dacuahá nècuàchì apóstol. Màni mánì ndoó-né, xixì tàcá-nè, te iin-ni xícàn tàhvì stná-nè nùù Dios.

Nansa nìsa quida nècuàchì primeru cahvi xi Jesús

⁴³Daaní, nsidaa nèhivì dava ga, yàha ga nì ndulocó-nè, vachi (nì

chindee Dios) nècuàchì apóstol, te nì caquida-ne cuàhà milagru fuerte, cuàhà milagru ndiaha. ⁴⁴Te nsidaa nècuàchì xiníndísa xí-yá, iin-ni nihnú ini-nè, te nsidaa ñà-ndúá icúmí-nè, nisa xichuún tàcá-nèa. ⁴⁵Te nú iá iin ñuhù xí-né, ò inga iñàha xi-ne, nì dicò-nèa, nì tùi dìhùn, te nì dasàn-né dìhùn mà según iá necesidad nùu iin iin-ne. ⁴⁶Te nsiquívì nisa nataca-nè veheñuhu cahnú, te vehe vehe iin iin-ne nisa xixi tàcá stná-nè, cudí ini-nè, te ndóo vaha ini-nè, ⁴⁷te ndeníhí vaha stná-nè Dios. Te nsidaa nèhivì dava ga, cudí stná ini-nè sàhà nècuàchì xiníndísamá, te quidáñúhú stná-nè nècuàchì mà. Te quívì quívì más gà nèhivì nì càna nùu Stoho-ndà Jesús ñà-càcu anima-nè, te nì nacuastnahá stná-nè xì nèhivì xí-yá.

Nansa nì nduvàha iin tiàa mà cùu cáca

3 Iin quívì cutnáhà Pedro xì Juan cuàhàn-nè veheñuhu cahnú. Càhúni nì cuaà cuàhàn-nè yucán, vachì divi hora yucán nisa xicàn tàhvi nèhivì nùu Dios. ²Te iin yehè cahnú veheñuhu ma nisa nani Yehè Ndiaha. Te nsiquívì nisa saà nèhivì yehè mà nsidá-né iin tiàa mà cùu caca. De por sí ducán nì tùinuù-né ñuhiví. Ñàyùcàndúá, yucán nisa chicoo nècuàchì mà-nè sàhà-ñá càcàn-nè caridad nùu nècuàchì quíhvi yehè mà. ³Pues vichi nì xini-nè Pedro xì Juan ñà-cuàhàn-nè quíhvi stná-nè, te sàhámà nì xicàn-nè iin caridad nùu nècuàchì mà. ⁴Ñàyùcàndúá nì candacoto nècuàchì mà ndé iá-nè, te nì cachi Pedro xì-né:

—Cundehè-ní yohó.

⁵Dandu nì ndacoto-ne nùu Pedro xì Juan, cuàhàn-nè nihì-né iñàha cahan-né. ⁶Doco nì cachi Pedro xì-né:

—Ni còò plata nihí, te ni còò stná oro. Doco ñà-ndúá sái quide. Ndácùcahín quívì Jesucristu de Nazaret, te cachí xì-ní ndacuiin-ní caca-ní.

⁷Dandu nì tniie-ne ndahàcuàhá tiàa ma, nì ndacani-ne nècuàchì mà. Te vichi duha nì ndufuerté sàhà-né, ⁸yàchì nì ndanchito-ne, nì ndacuiin-nè, te luegu nì quesaha-né xicá-né; nì quíhvi stná-nè veheñuhu, cutnáhà-né xì Pedro xì Juan, nandávà nihni-ne, xicánúú-né naquímánì cuàhà-né Dios. ⁹Te nsidaa nècuàchì itá yucán, nì xini-nè xicánúú nècuàchì mà, ndeníhí vaha-ne Dios, ¹⁰te nì nacuni-nè nècuàchì mà ñà-ndúú-né tiàa nisa là Yehè Ndiaha veheñuhu cahnú xicàn caridad. Ñàyùcàndúá, cuàhà gà nì ndulocó nèhivì mà, nacánì ini-nè sàhà ñà-ndúá nì cuu xi tiàa ma, te nì nduvàha-ne.

Nansa nì càhàn Pedro sàhù na iá-nè Portal de Salomón

¹¹Lugar yucán nduú corredor nani Portal de Salomón. Te tiàa nì nduvàha ma, itnì ndáha stnahá vaha-ne xì Pedro xì Juan. Dandu nsidaa nèhivì veheñuhu yucán, nì nataca-nè ndé iá Pedro xì Juan, yáha ga ndulócò-nè. ¹²Ñàyùcàndúá na ní xini Pedro natácà-guá nèhivì, dandu nì càhàn-nè xì nsidaa-né, cachí-nè:

—Nècuàchì ñuu-ndà Israel, ¿índu chuun ndulócò-nsià sàhà ñà-yòhó?

¿Índù chuun indéhe váha-nsia nsiùhù na ian nsiùhù nì dándúvaha xi nècuàchì yohó cahan-nsiá? Còó, màdì sàhà fuerza xi nsiùhù nì níhì nècuàchì yohó caca-ne, te ni màdì sàhà ñà-ì guá stná-nsì. Còó.

¹³⁻¹⁴Xì-ndà Abraham, xì Isaac, xì Jacob, nsidaa-né ñisa cahvi-né Dios ndiaha xi-nda, te divi mii-yá nduú ana nì chitnùnì inì-xi ñà-cucumi Dèhemani-yá Jesús tnùñuhu ndiaha xí-yá. Doco mii-nsiá, nì dáyáha-nsiayà ndahà Pilatu, te nì nacuaà-nsiáyà na ní cuni tèmà dañà-téyá. Ana ì ndisa nduú-yá, te ndàà cuisì ini-yà, doco (cónì ndúlócô-nsiá), iin tè-sàhnì nì xicàn-nsiá dàñà. ¹⁵Dandu nì sahnì-nsiáyá, mate divi sàhà mii-yá itiácú-ndà. Doco (Yua-nda) Dios, nì dånátíacú-yà Jesús. Ináhá-nsí, vèchi testigu nduú-nsí. ¹⁶Te cunaha-nsiá, divi sàhà ñà-nìhnú vaha ini-nsi mii-yá, te ndácùcahan-nsí quivì-yá, ñàyùcàndùá nì ndufuerté tiàa yohó. Indéhe-nsiánè, ináhá-nsiánè. Náhà xicà sàni nduvàha vaha-ne ñà-nì xinindisá stná-nè mii-yá.

¹⁷Te vichi sàni sànhì inì ñà-cónì cúndàà inì-nsia nduá, ñánì. Stná nècuàchì cusáhnú nù ñuu-ndà, nì cónì cúndàà stná ini-nè, ñàyùcàndùá nì quida-nsia ducán. ¹⁸Doco ñà-ndùá nì cachitnùhu Dios sàhana, divi ñà-jaàn nduá nì cuu ndisa nì quida-ya. Vèchi ñà-icúmí Cristu ndoho-ya, divi nduá ñisa cachi nsidaa nècuàchì profeta sàhana. Te ducán nì cuu ndisa. ¹⁹Ñàyùcàndùá, naxicocufìn inì-nsia sàhà cuàchi-nsia vichi, te natenchicùn-nsià ichì mii-yá sàhà-ñá ndutu cuàchi-nsia, dandu

quixi tiempu cundoo ndiaha-nsiá quida-ya, ²⁰te techuún-yá Jesucristu ndixi-ya, vèchi divi-ya nduú ana nì chitnùnì ini Dios cunduu rey ndiaha xi-nda. ²¹Doco vichi iá-yà gloria, te yucán icúmí-yá coo-ya ndè cachi sàà tiempu nsida vèl-yá nsidaa iñàha. Vèchi ducán nì cachitnùhu nèhivì xí Dios sàhana na ní càhàn-nè nì quida-ya. ²²Vèchi ñà-ndácuisì nduá nì cachitnùhu Moisés xì xì-ndà sàhana na ní cachi-nè palabra yohó: “Icúmí Stoho-ndà Dios nacàxin-ya iin descendencia xi-nda cunduu ana càhàn cuenta xi-ya. Te divi nacua nì quida yùhù, ducán icúmí quida stná ana quixi ma. Dandu mii-nsiá, icúmí-nsiá cunini-nsia nsidaa ñà-ndùá cachi-yà xì-nsiá. ²³Te nú ni coó iin nècuàchì có-cùnì cunini xi-yá, dandu icúmí nècuàchì mà ndañuhu-né ñuu-nè”, nì cachi Moisés.

²⁴Cunaha-nsiá, nsidaa nècuàchì sàhana ñisa càhàn cuenta xi-ya, inii décuèndè tiempu ñisa càhàn Samuel te vèxi duha, nsidaa-né nì càhàn-nè sàhà tiempu vitni. ²⁵Te vichi, mii-nda nduu-nda dèhe nècuàchì ñisa càhàn razón mà. Ñàyùcàndùá icúmí-ndà nihitáhvi-ndà ñà-ndiaha ì nì quida Dios comprometer xì xì-ndà na ní saquin-yà tratu xì Abraham, te nì cachi-yà palabra yohó: “Sàhà iin descendencia xi-ní icúmí quixi ñà-ndiaha ì cundiatú anima nsidanicuú nèhivì ñuhivì”, nì cachi-yà.

²⁶Ñàyùcàndùá, dihna ndohó nècuàchì (ñuu yohó) nì nihitáhvi-ndà, vèchi divi chuun

jaàn ní sàhatahvì Dios Dèhemanì-yá (Jesús), nì quixi-ya ndé ndoo-nda ñà-cundiatú anima nsidaa-nda nù ni náxicócuñin ini-ndà, te naco-nda ichì malu nchícùn-nda — nì cachi Pedro.

Ñà-ndùá nì cuu na ní càrà Pedro xì Juan nùù Junta Cahnú

4 Daaní, na meru cáhàn-nè xì nèhivì yucán, dandu nì caquesaa nècuàchì nduú dùtù ndé itá-né, cutnáhâ nècuàchìmà xì comandante ndiaá veheñùhu cahnu-ma, te cutnáhâ stná-nè xì nècuàchì saduceu, ²có-ndòo ini-nè ñà-chináhá Pedro xì Juan sàhà nansa natiacu-ndà quida Jesús. ³Ñàyùcàndùá, nì tnii-ne nècuàchìmà nì chicadi-ñané vehecàa, te sàhà ñà-sàni cuaà, ñàyùcàndùá nì candòo-ne yucán ndè inga quivì. ⁴Doco nècuàchì nì inini nì cáhàn Pedro xì Juan palabra xì Dios, cuàhà-né nì xinindisá-né, ndè ùhùn mil sàni nanduu nècuàchì tiàa xiníndisá.

⁵Daaní, inga quivì nì nataca nècuàchì cusáhnú, xì nècuàchì sahnú nchichí, xì nècuàchì ley xì veheñùhu, nsidaa-né nì nataca-nè ⁶ñuu Jerusalén yucán. Te nì sàa stná dùtù cusáhnú nani Anás, xì stná Caifás, xì Juan, xì Alejandro, xì nsidaa dava ga tnaha dùtù cusáhnúmá. ⁷Dandu nì tavà-né Pedro xì Juan ñà-cundaca tnahá-né quixi, te nì sàcùita nècuàchìmà dava mahì-xí. Dandu nì candacàtnùhù nècuàchì Junta mà nùù-né, cachí-nè:

—¿Ana ñàvalor-xi nì cáhàn-nsià sàhà-xí nì quida-nsia ñà-ndùá nì

quida-nsia? ¿Ana dìquívì-xí nì ndacùcahan-nsiá?

⁸Dandu fuerte nì quixi Espiritu ìì xí Dios ini anima Pedro, te nì naxiconihí-né nùù nècuàchìmà, cachí-nè:

—Mii-nsiá nècuàchì xícusahnú ñuu-ndà yohó, xì mii stná-nsià nècuàchì sahnú nchichí raza-ndà Israel, cunini vaha-nsia. ⁹Vichi xicàn tnùhù-nsià nùù-nsí nansa nì quida-nsi iin obra xì nècuàchì ndahví yohó, nansa nì nduvàha-ne. ¹⁰Pues nì cúnáhá mii-nsiá xì nsidaa stná nècuàchì Israel ñà-divi Jesucristu de Nazaret nduú ana dìquívì-xí nì ndacùcahan-nsí, te nì nduvàha-ne. Te yohó íin stná-nè dava mahì-nsiá, indéhe-nsiánè. Te mate ní chituu-nsia Jesucristu nchìca cruz, te nì xihì-yà, doco nì natiacu-yà nì quida Yua-nda Dios. ¹¹Te mate ní cahíchì íní-nsiàyà, doco vichi sàni cuu xi-yà na ian nì cuu xi iin cavà nì cahíchì ini albañil, te después nì sàa nì sàcùndua yùù vècò indúhu esquina vehe. ¹²Te còò inga gà ana sáha xi salvación, cuisì mii-yá. Vàchi inicitu ñuhiví còò inga gà ana dìquívì-xí ndacùcahan-nda, te càcu-nda nùù-xí. Còò inga gà ana nì techuún Dios ñuhivì yohó ñà-dacácu xi-nda, cuisì mii-yá —nì cachi Pedro.

¹³Dandu nècuàchì dandacuma, nì xini-nè, có-yúhí Pedro cáhàn-nè, te có-yúhí stná Juan. Te ni có-ndùú stná ñà-nì dàcuàhá cuàhà-né, còò, vachi cóni xíca cuahà-né escuela. Ñàyùcàndùá, na ní quida nècuàchì Junta mà cuenta ducán, nì ndulocó-nè, te nì cundaà ini-nè, divi

Jesús nìsa cutnahá xi nècuàchìmà.

¹⁴Te tiàa nì nduvàha ma, yucán iín stná-nè xi nècuàchìmà. Nàyùcàndùá, mà nì cùí nìhìndèè nècuàchì Junta mà canicuàchi-ne sàhà Pedro xi Juan. ¹⁵Nàyùcàndùá, nì dàndàcú-né ni cáquée nècuàchìmà iladu, te nì ndatnuhu nsidaa-ní mii-né, ¹⁶cachí-nè:

—¿Nansa quida-nda xi nècuàchì caá? Vàchi iin milagru cahnú ndisa nduá nì quida-ne, ináhà nsidaa nèhivì ñuu-ndà Jerusalén yohó, te ùhì cachi-nsì nduá tñuhu. ¹⁷Doco sàhà-ñá màsà cuítìà gà palabra yohó, chicá vaha dayúhì-ndané ñà-màsà càhàn gà-nè sàhà Jesús xi ni-iin nèhivì —nì cachi-nè.

¹⁸Dandu nì cana-ne Pedro xi Juan, te fuerte nì chinaha-né nècuàchìmà ñà-màsà càhàn gà-nè xi nèhivì sàhà Jesús, ni màsà dácúahà gà-nè ni-iin nèhivì sàhà-yá. ¹⁹Doco Pedro xi Juan, nì cachi-nè:

—¿Índù ñà-tùxí ini mii-nsiá, a chicá vaha cunini-nsì ñà-nduá cachí mii-nsiá, te ò ñá-nduá cachí Dios?

²⁰Pues cunaha-nsiá, có-nduá ducán cuhihin-nsí. Vàchi ndiá ìcà-nsí càhàn-nsì xi nèhivì ñà-nduá sàni xinìnù-nsí xi ñà-nduá sàni tiacu tìtñù-nsí —nì cachi-nè.

²¹Dandu nècuàchìmà, chicá nì càhàn dana-ne xi Pedro xi Juan, dandu después nì dañà-ñané, vachi cóni túi ni-iin falta ñà-ndoho-ne. Te yúhì stná nècuàchì dandacu-ma ñà-vihini nacuidà nèhivì cuàhà ñuu-nè, vachi nsidaa nècuàchìmà, naquímànì-né Dios sàhà ñà-nduá nì cuu. ²²Vàchi tiàa nì nduvàha sàhà milagru mà, sàni yàha-ne ùi dico cuà xicá-né.

**Nansa nì xicàn tàhvi nèhivì
xí Dios nùu-yá, cuní-nè
nacuàhandee ini-yàné**

²³Daaní, na ní quee Pedro xi Juan libre, dandu mànuhù-né ndé ndoó compañeru-nè, te nì cachitnùhu-ne nsidaa ñà-nduá nì cachi dùtù xícusahnú, xi ñà-nduá nì cachi nècuàchì sahnú xídandacú. ²⁴Te nì nsihi nì cachitnùhu-ne, dandu nsidaa-né, iin-ni nì xicàn tàhvi-né nùu Dios, cachí-nè:

—Stoho-nsì Señor, na mii-ní nduu-ní Dios; cuisì mii-ní nduú ana nì quidavàha xi ansivi, ñuhù íchí, mar, xi nsidaa stná iñàha iá inicutu ñuhivì xi ansivi. ²⁵Te mii-ní nduú ana nì dàcàhàn xi iin nècuàchì sànahà cahvi xi-ní, divi xìl-nsí David, te dohó nì cachi nècuàchìmà:

Nèhivì ñuhivì, ¿índù chuun cuadú guà-nè, te cànàhá guà-nè dìquì Dios? ¿Índù chuun nacánì guà ini cuàhà raza nèhivì quida-ne ñà-có-ndiáá? ²⁶Vàchi cuàhà rey xícusahnú ñuhivì yohó, nì sàcùita listu-te xi dava ga tè-xídandacú; nì nataca nsidaa-té ñà-cuni ùhì-te Yua-nda Dios xi Dèhemanì-yá Cristu, nì cachi David.

²⁷Te divi ñà-ndàà nduá, vachi ducán nì cuu, divi ñuu yohó nì nataca rey Herodes, xi Poncio Pilatu, xi stná nècuàchì ñuu Israel yohó, xi stná cuàhà nèhivì inga nación, vachi cuní-nè quida quini-ne xi Dèhemanì-ní Jesús, mate divi-ya nduú ana nì chitnùnì ini-ní cusahnú. ²⁸Doco na ní quida

nècuàchìmà ducán, cuisì ñà-ndùá nì nacani inì-ní dihna nì sandua, te nì sàha-ní lugar nì quida-ne ducán; vàchi mii-ní, nì chitnùnì inì-ní coo ducán, ²⁹Stoho-nsì Señor. Te vichi (xícàn tàhvi-nsì) ñà-cunini-ní ñà-ndùá cachí nècuàchìmà, ndee gá càhàn-nè, cuní-nè dayúhì-nè nsiùhù. Doco nacuaàhandee inì-ní nsiùhù nècuàchì cahvi xi-ní, te ducán vātùni cachitnùhu-nsì palabra ìì xí-ní, te mà yúhì-nsì. ³⁰Xícàn tàhvi-nsì nù-ní ñà-ní dándùvaha-ní nècuàchì cuhí sàhà poder ìì xí-ní. Te nsiùhù, icúmí-nsì ndacùcahan-nsì Dèhe ndiaha-ní Jesús, dandu mii-ní quida-ní nsidaa clase milagru (cundehè nèhivì) —nì cacachi nècuàchìmà.

³¹Daaní, nì nsìhi nì xícàn tàhvi-né nùu Dios ducán, dandu nì ndacùchí vehe ndé ndoó-né, te fuerte nì quixi Espíritu ìì xí-yá ini anima nsidaa-né, te ndee ní càhàn-nè palabra ìì xí-yá, cónì yúhì-nè.

**Nansa nìsa quida nècuàchì
xiníndísâ, iin-ni cahnú nìsa
ia biene xi nsidaa-né**

³²Cunaha-ní, iin-ni sàxìnítùnì nìsa icumi nsidanicuú nècuàchì xiníndísâ. Còò ni-iñàha nìsá xídáhàn-nè nùu ñànìtnaha-ne, vàchi iin-ni cahnú-ní nìsa ìa nsidaa ñà-ndùá icúmí-nè. ³³Te poder cahnú xí Dios, cuàhà gá nì chindeá nècuàchì apóstol, vàchi fuerte nì càhàn-nè sàhù sàhà nansa nì xinìnùu-né Stoho-ndà Jesús na sání natiacu-yà. Te cuàhà stná gracia xi-ya íá nùu nsidaa nèhivì xí-yá. ³⁴⁻³⁵Ñàyùcàndùá, cónì quidámáni ni-iñàha nùu ni-iin-ne, vàchi

nècuàchì nìsa ìa ñuhù-xí, ò vehe-xí, nì dicò-neà, te nihí-né dihùn mà nì sàhàn nì nacoò-neà nùu nècuàchì apóstol, dandu mii-né, nì dasàn-neà nùu nèhivì icúmí necesidad. ³⁶Te iin nècuàchì nì dicò mà nani José; doco Bernabé nìsa cachì nècuàchì apóstol xì-né, vàchi quìvì mà, iin ana nàcuàhandee ini xì-ndà cuní cachàmà. Ñuu Chipre nduú ñuu-nè, te Leví nduú yohòtéhè-né. ³⁷Pues divi-ne nìsa icumi stná xì iin ñuhù, te nì dicò-neà. Dandu nihí-né dihùn yàhvia nì sàhàn nì sàha-ne nècuàchì apóstol, te nì ndòda ndahà nècuàchìmà.

**Nansa nì quida Ananías xì
Safira, nì xida cuàchì-ne**

5 Daaní, nìsa ìa iin tiàa nani Ananías xì ñahàdìhí-nè Safira, te nì dicò stná-nè iin ñuhù. ²Doco nì chivàha cuaán-né chii dihùn sàhámà. Dandu dihùn nì cusobrà mà nduá nì tniì nècuàchì tiàa ma, te nihí-neà nì sàhàn nì sàha-ne nècuàchì apóstol, (na ian íá nsìha). Te ináhà stná ñahàdìhí-nè nansa nì quida-ne. ³Doco Pedro, nì cachi-nè: —Ananías, ¿ìndù chuun nì sàha-ní nì dacà ñà-malu dìni-ní? Dècuèndè cuní-ní dandahví stná-ní Espíritu ìì xí Dios, vàchi nì chidèhé-ní sàhà ñuhù mà. ⁴¿Amádi ñuhù xí mii-ní nì sandua daa, te vātùni quida-ní disponer sàhà? Daaní, na sání dicò-níà, ¿amádi díhùn xí mii-ní nì sanduu stná? ¿ìndù chuun nì nacani quini inì-ní, te nì quida-ní dohó? Cunaha-ní, màdì nùu nèhivì nì càhàn tnùhù-ní. Còò, nùu Dios nì càhàn tnùhù-ní —nì cachi Pedro.

⁵Daaní, na ní nsìhi nì inini Ananías ducán, dandu nì

natnahnù-nè, te nì xihì-nè. Te nsidaa ana nì xinitnùhu ma, nì yùhì cuaá-nè. ⁶Dandu nì caquixi tiàa cuachi gá, nì chidücún-te nsii ma, te nì xida-tëndó cuàhàn-ndà cundùxin-nda.

⁷Daaní, na ní yàha ùnì hora, nì quesaa stná ñahàdihí ndómà, doco tàñáha ga cunitnùhu-ne nansa nì cuu. ⁸Dandu nì ndàcàtnùhù Pedro nùù-né, cachí-nè:

—Cachì-ní xì, ¿a ndísá tantu dohó nì dicò-nsiá ñuhù xí-nsiá?

Te cachí nècuàchìmà:

—Jaan, divi ducán nì sandua.

⁹Dandu nì cachi Pedro xì-né:

—¿Índù chuun nì ndatnuhu ndúì-nsià quida-nsia ducán, a ndísá cuidà ini Espíritu Ìi xí Stoho-ndà Señor, cahan-nsiá? Cunaha-ní, tiacú sàni nsiaa ana nì casahàn nì sùxin xi ì-ní, te vichi icúmí-tê cunsida stná-te mii-ní cùhùn —nì cachi Pedro.

¹⁰Te vichi duha nì natnahnù stná nècuàchìmà nùù sàhà Pedro, te nì xihì-nè. Te na ní nansìhvi tècuachima, sàni xihì-nè nì xinì-te, ñàyùcàndùá, nì tavà stná-te nsii ma nì sàhàn-te nì sùxin stná-te ndómà divi ndé nì sàcundùxin nsì-ì-ndà.

¹¹Ñàyùcàndùá, cuàhà gá nì yùhì nsidaa nècuàchì xiníndísá ichì-yá, mii-né xì nsidaa stná nècuàchì dava ga nì xinitnùhu ma.

Nansa nì cuu cuàhà milagru ndiaha

¹²Daaní, nècuàchì apóstol, ndiaha gá nì caquida-ne cuàhà milagru nì indehè nèhivì. Te nsidaa nècuàchì xiníndísámá, nsiquívì nisa nataca-nè nùù Portal de Salomón (iá yehè veheñùhu).

Te iin-ni sàxinítnùnì nisa icumi nsidaa-né. ¹³Doco nèhivì dava ga, ni-iin-ne cónì sáhandee ini-nè cutnahá-né xì nècuàchì natácá mà, mate ndeníhí vaha cuàhà-né nècuàchìmà. ¹⁴Te nì sàà nì xinindísá cuàhà gá nèhivì, tiàa te ñahà-né, nì xinindísá-né Stoho-ndà Señor. ¹⁵Dècuèndè nisa tavà stná nèhivì nècuàchì cuhí xi-ne, nì chitànduhù-né nècuàchìmà yuhù ichí, dava-ne nùù cama, te dava-ne nùù yui, ndiatú-né yàha Pedro, áma dúcùn-nè casì nècuàchìmà, te nduvàha-ne. ¹⁶Stná ñuu cuati ndoó yatni nì caquee cuàhà stná nèhivì vàxi ñuu Jerusalén ndacá-né cuàhà nècuàchì ndohó quidá cuèhè, xì stná nècuàchì dandohó ñà-malu. Te nsidaa-né, nì nduvàha-ne.

Nansa nì catnii-ne nsidaa nècuàchì apóstol

¹⁷Dandu dùtù xícusahnu-ma, yáha ga nì cumbidia ini-nè, mii-né xì compañeru-nè tè-ndúú nècuàchì saduceu. ¹⁸Ñàyùcàndùá, nì tnii-ne nècuàchì icúmí chuun nùù Jesús, te nì chicadi-nè nècuàchìmà vehecàa. ¹⁹Doco iin ángel xi Stoho-ndà Señor, ñuu nì sàà-nè vehecàa yucán, te nì nacuna-ne yehè nì tavà-né nècuàchìmà, te nì cachì-nè:

²⁰—Cuahán-nsià cuita-nsia veheñùhu cahnú, te nacani-nsia xì nèhivì nansa nihítáhvì-né cutiacu ndiaha anima-nè.

²¹Ducán nì dandácú-né nùù nècuàchìmà quida-ne. Ñàyùcàndùá, na ní tùinuù, dandu nì quihvi-ne veheñùhu cahnú, te nì quesaha-né dacuahá-né nèhivì.

Daaní, dùtù cusáhnú, xì compañeru-nè, nì cana-ne nècuàchì

Junta ñà-nataca nsidaa-né, te quixi stná nsidaa nècuàchì sahnú nchichí ñuu Israel yucán. Dandu nì techuún-né policia cuàhàn-te vehecàa ñà-cundaca-tè nècuàchì ndiadí quixi. ²²Doco na ní casaà-te yucán, còò cá iin ni ndácùhun-tè. Ñàyùcàndùá, nì naxicocufìn-te nì cachitnùhu-tè, ²³ cachí-te:

—Ñà-ndáa nduá, ndiadí vaha yehè vehecàa ma, te itá stná soldadu ndiaá xán, doco na ní nacuna-nsi, còò cá nècuàchì ndiadí mà.

²⁴Dandu dùtù cusáhnú, xì comandante ndiaá veheñuhu, xì stná dùtù nihí gá chuun nahnú, nì ndulocó-nè na ní xinitnùhu-ne ducán. ¿Índù fin cucumi chuun yohó? cahan-né. ²⁵Daaní, divi momentu mà nì quesaa inga tiàa nì cachitnùhu xi-né:

—Cunaha-nsiá, nècuàchì nì chicadi-nsià vehecàa, yucán sàndòó-né veheñuhu cahnú, dacuahá-né nèhivì —nì cachì-te.

²⁶Dandu comandante mà, cuàhàn-te xi policia xi-tè, te vivì-ni nì saca-tè nècuàchì mà ñà-vihini cacani yuu-néte cahan-té. ²⁷Ñàyùcàndùá, ndacá-te nècuàchì mà nì quesaa, te nì sàcùita-ne nù nsidaa nècuàchì Junta mà. Dandu nì cachi dùtù cusáhnú:

²⁸—¿Amádi sání dàndàcú-nsí nù-nsiá ñà-màsà chináhá gà-nsiá nèhivì sàhà Jesús? Doco vichi, nsidanicuú lugar ñuu yohó sàni càhàn-nsiá sàhù ñà-ndúú dàñùhù xi-nsia, te cuní-nsiá ñà-nsiùhù nacuida-nsi cuàchì sàhà nècuàchì nì xihì mà.

²⁹Dandu Pedro xì dava ga nècuàchì apóstol, nì naxiconihí-né nù nècuàchì mà, cachí-nè:

—Nsiùhù, icúmí-nsí cunchicùn-nsi ñà-ndúá cachí Dios, te màdì ñá-ndúá cachí nèhivì úun.

³⁰Mii-nsiá nì chituu-nsia Jesús nchica cruz. Doco mate modo ducán nì sahnì-nsiáyà, doco vichi sàni natiacu-yà nì quida Dios, divi mindaa Dios nisa cahvi xì-ndà.

³¹Te vichi sàni saquin-yà Jesús ndahà cuàhá-yà ñà-cunduu-ya ana cusáhnú, te cunduu stná-yà ana dacácu xi-nda. Te ducán nì cuu sàhà-ñá nì cuu-nda arrepentir, nsidaa ndohó nècuàchì ñuu Israel yohó, te ducán nihì-yá nansa cuicahnú ini-yà sàhà cuàchì-nda.

³²Te nsiùhù, testigu xínduu-nsi, vàchì nì xinìnù-nsí ducán nì cuu. Te testigu nduú stná Espiritu ìì xí-yá ñuhú ini anima-nsí, vàchì nsidaa ana cunini xi-yá, nihítàhvì-né ndèe Espiritu ìì xí-yá ini anima-nè quida-ya —nì cachi Pedro.

³³Doco nècuàchì dandacu-ma, na ní inini-ne ñà-jaàn, yáha ga nì caxidà ini-nè, te nì quesaha-né nì ndatnuhu tnahá-né nansa dandáñuhú-nè nècuàchì mà. ³⁴Doco nù nèhivì Junta mà, iá iin maestru nani Gamaliel, iin nècuàchì fariseu chináhá xì ley xi Dios. Nècuàchì vaha nduú-né cachí nsidaa nècuàchì ñuu yucán. Te divi-ne nì ndacuui-nè nì dàndàcú-né quee cuaán chii nècuàchì apóstol mà.

³⁵Dandu nì cachi-nè xì nsidaa compañeru-nè yucán:

—Nsidaa mii-nsiá nècuàchì raza-ndà Israel, cuidadu nì

cúndóó-ndá sàhà ñà-nduá quida-nda xi nècuàchì cää. ³⁶Vàchi òa có-nsínuu inì-nsia nansa ni cuu tiempu na ní òa iin tiàa nani Teudas? Tè-càhnú ìcà-xí nduú-te nìsa cachì-te. Te nahi cùmi cientu nèhivì nì quìhvi tnahá xi-té nì sanchicùn-nète. Doco por fin nì sahnì nèhivì-té, te nì xitià nihni nsidaa nècuàchì nchícùn xì-té, te ducán nì nsihi chuun ma. ³⁷Daaní, después nì yàha inga casu na tiempu nì cuu-nda empadronar. Iin tiàa ladu Galilea nani Judas, nì nihì-té nì dáyaha-tè cuàhà nèhivì ladu xi-tè. Doco nì xihì stná-te, te nì xitià nihni stná nsidaa nèhivì nì chiyuhù-té. ³⁸Ñàyùcànduá, yùhù cachí` xì-nsiá vichi, ni cúnahá nècuàchì sàni tniì-nda jaàn. Chicá vaha nacoo-ndané, vèchi nú inì-ni mii-né nì nacani ini-nè quida-ne ñà-nduá quidá-né, dandu icúmíá ndòo uan. <sup>39</sup>Doco nú Dios nì dandàcù-xì nùù-né, dandu mà nunca nihì-ndà cadì-ndà nùù-né, te cachí`, còtó Dios nàà stnàhà-xì-ndà —nì cachi Gamaliel mà.

⁴⁰Dandu nsidaa compañeru nècuàchìmà, nì dàjuùn-nè nècuàchìmà, te nì cana-ne nècuàchì apóstol nì nansihvi tu-ne. Dandu nì sahnì cuií-nè nècuàchìmà, te nì chinaha-ñánè ñà-màsà cáhàn gà-nè xì nèhivì sàhà Jesús. Dandu nì dañà Junta Cahnu-mané, ⁴¹te nì caquee-ne libre, cudíi ini-nè ñà-nì natùì stná-nè ndoho-ne sàhà chuun xi mii-yá. ⁴²Daaní, nsiquívì vehe vehe nìsa xicanuu-ne dacuahá-né nèhivì. Sáhàn stná-nè veheñùhu cahnú, te chináhá stná-nè nèhivì yucán, cáhàn-nè

sàhù sàhà Jesucristu, ni-iyuhu cóni nácóó-néamà.

Nansa ni cuu nombrar ùsà tiàa dasàn ñà-cutiacu nècuàchì ndahví

6 Quívì yucán vihi gá nì nducuahà nècuàchì nchícùn ichì mii-yá; dava-ne cáhàn-nè dàhàn hebreu, te dava ga-nè cáhàn-nè dàhàn griegu. Dandu nì quesaha nècuàchì griegu mà nì xitnùhu-ne compañeru-nè cáhàn hebreu, vèchi ñahàcuàán xí-icumi nècuàchì griegu mà, có-nìhì váha-ne ñà-cutiacu-nè na dásàn-ñà quívì quívì. ²Ñàyùcànduá nì cana nsi-úxìn ùì apóstol nsidaa nècuàchì xiníndísá, te nì cachi-nè xì nècuàchìmà:

—Nsiùhù, có-nduá ñà-nacoo nihni-nsi chuun xi palabra xi Dios, te cacanu-nsi dasàn-nsí ñà-cutiacu nèhivì. ³Ñàyùcànduá, mii-nsiá nanducu-nsiá ùsà tiàa nchichí dandacú sàhà chuun yohó, ñàni. Nècuàchì tñùñuhu ni cúnduú-né, te ni coó chitu stná anima-nè Espíritu Ìì xí Dios. ⁴Doco nsiùhù, iin-ni cuàhàn-nsi quida-nsi seguir càcàn tàhvi-nsí nùù-yá, te dacuahá-nsí nèhivì palabra xi-ya —nì cachi-nè.

⁵Daaní, nsidaa nèhivì mà, nì cudíi ini-nè ñà-nduá nì cachi nècuàchì apóstol mà. Ñàyùcànduá, nì caquee nombradu ùsà tiàa. Iin-ne nani Esteban. Iin nècuàchì nihnú vaha inì-xi nduú-né, te chitu stná anima-nè Espíritu Ìì xí Dios. Te nì caquee stná nombradu nècuàchì nchícùn yohó: Felipe, Prócoro, Nicanor, Timón, Parmenas, xì Nicolás. Nècuàchì inga raza nì quixi ñuu Antioquía nduú Nicolás

mà, doco nì yàha-ne religión xi nècuàchì raza Judea. ⁶Daa-ní, nsidaa nèhivi mà, nì saca-ne nècuàchì nombradu mà nùu nècuàchì apóstol; dandu apóstol mà, nì xicàn tàhvi-né nùu Dios, te nì chindòó-né ndahà-né dìni nècuàchìmà.

⁷Daaní, después, chicá más nì cucuahà palabra xi Dios, vèchi cuàhà gá nèhivi ñuu Jerusalén nì sàà nì xinindisá, te cuàhà gá stná nècuàchì dùtù nì sàà-nè nì xinindisá stná-nè palabra mà.

Nansa nì tniì Esteban

⁸Daaní, nì xicanuu Esteban mahì nèhivì, te nì quida-ne cuàhà milagru ndiaha, vèchi cuàhà gá icúmí-nê gracia xi Dios, te fuerte iá palabra cachí-nè. ⁹Doco dava nèhivì, nì quesaha-né nâá tnahá-né xi nècuàchìmà. Nèhivì sáhàn veheñùhu nani Veheñùhu xi Nèhivì Libre xinduu-ne, te nì caquixi-ne inga ñuu, divi ñuu Cirene, xi ñuu Alejandría, xi ladu Cilicia, xi ladu Asia. ¹⁰Doco mànicùì nihìndèè-né màcòdonùu-né nùu Esteban, vèchi chindéé Espiritu Ìì xí Dios-nè cáhàn nchichí-nè. ¹¹Ñàyùcàndùá, nècuàchì nâá xi-némà, nì nducu-né iin ùì tètñùhù, te nì chiyàhvi-nètè ñà-càhàn tñùhù-té dìquì Esteban. Sàhà ñà-jaàn, dohó nì cachi tèmà: —Nì inini-nsi nì cachi quini Esteban dìquì (yua-nda) Moisés xi dìquì stná Dios.

¹²Ñàyùcàndùá, ducán nì nihì nècuàchì malu mà nì dànàcùí-dà-nè nèhivì ñuu mà, mii-né xi stná nècuàchì sahnú dandacú, xi stná nècuàchì ley xi veheñùhu, te nì

quida cuahà-né sàhà Esteban; yàchi nì sàà-nè ndé iá nècuàchìmà, te nì tniì-ñané, te ndacá-ñáné nì casaà nùu nècuàchì Junta. ¹³Yucán nì cana-ne tètñùhù mà nì tñatuu-tè, te nì sanicuàchi-tè sàhà Esteban, cachí-te:

—De por sí, tùha quini tè-jaàn, vèchi quini cáhàn-te dìquì veheñùhu ìì xi-ndà, xi dìquì stná ley ìì xi-ndà. ¹⁴Te nì inini stná-nsi nì cachi-te ñà-icúmí quixi Jesús de Nazaret, te dacaá-né veheñùhu xi-nda. Dandu fuerza icúmí dàma estilu xi-nda, divi estilu nì nacoò xii-ndà Moisés —nì cachi tèmà.

¹⁵Dandu nsidaa nèhivì ndoó Junta mà, nì indehè-né nùu Esteban, te nì xini-nè, na indéhe ángel indéhe nècuàchìmà vichi.

Ñà-ndúá nì cachi Esteban na nì cáhàn-nè sàhà mii-né

7 Dandu dùtù cusáhnù, nì cachi-nè xi Esteban: —¿A díví ñà-ndàà nduá (xícachi nècuàchì jaàn), á coó?

²Dandu nì naxiconihí Esteban, cachí-nè:

—Mii-nsiá, nècuàchì sahnú nchichí, cunini chii-nsiá, ñáni, vèchi (cuàhìn nacani) nansa nì quida Dios ndiaha xi-nda sàhàhà dècuèndè na iá ìì xii-ndà Abraham ñuu nani Mesopotamia. Tàñàha ga nadàma-ne ndè ñuu Harán, dandu nì dàcùnì Dios-nè mii-yá, ³te dohó nì cachi-yà xi-né: “Nacoò-ní ñuù-ní yohó, te nacoò-ní tnahá-ní, quihin-ní ichi cuahán-ní inga ñuu icúmí dacuní mii-ní”. ⁴Ñàyùcàndùá, nì quee-ne ladu Caldea yucán, te nì sàà-nè ñuu Harán. Te ñuu mà nì

ndòo-ne dècuèndè nì xihì yua-né. Dandu inga xichi nì càhàn tu Dios xì-né, ñàyùcàndùá nì quihin-ne ichì nì quesaa-nè ñuu yohó ndé ndoo-nda vichi. ⁵Doco cóni sáha-yanè ni-iin ñuhù cunduu ñuhù xí mii-né, ni siquiera iin ñuhù tìl. Doco nì cachi-yà xì-né ñà-después cuàhàn-yà dacútâhvi-yánè inii ñuu yohó, te cucumi-néà, mii-né xì dèhe-ne. Ducán nì cachi-yà xì-né, mate táyôo ni-iin dèhe-ne. ⁶Te nì cachi stná-yà ñà-ìcúmí descendencia xi-ne sàà-nè cundoo-ne inga ñuu xicà ndé cuichuún uun-ni nècuàchì-mà-né, nì cachi-yà; te cuàhà ìcúmí-nè ndoho-ne quida nècuàchì-mà, te cùmì cientu cuà cundua. ⁷Doco dohó nì cachi stná-yà (xì Abraham mà): “Después icúmí dandohó stnàì nèhivì cuichuun-xì tnaha-ní ñuu xicà mà, dandu caquee-ne libre, ndixi-ne cahvi-né yùhù lugar yohó”, nì cachi-yà. ⁸Dandu nì quida stná-yà iin tratu xì Abraham, nì cachi-yà ñà-ìcúmí tàhndè iin seña icà nsidaa dèhe ii-né. Ñàyùcàndùá, na ní tùinuù dèhe ii-né nani Isaac, dandu tìxi ùnà quivì nì sàcùnìhi seña icà-vé. Daaní dèhe Isaac mà nani Jacob, nì sàcùtuu stná seña mà icà-vé. Te divi-ni ducán nì quida stná Jacob mà xì nsihúxìn ùi dèhe ii-né, divi nècuàchì nduú xì-ndà. ⁹Te xì-ndà mà, nì cumbidia ini-nè sàhà ñani chii-né nani José. Te ñàyùcàndùá nì dicò-né nècuàchì-mà nùù nèhivì cuàhàn ñuu Egipto. Doco Dios, nì cutnahá stná-yà xì nècuàchì-mà iá-nè ñuu yucán, ¹⁰nì dàyáha-yanè nùù nsidaa tnùndoho nì xini-nè. Dandu nì cunchichí-nè

nì quida-yà, te nì ndòo manì-né nùù rey Faraón ñuu Egipto yucán, vâchi mii-yá nì chindee-yánè. Te nì quida rey mà nombrar José ñà-cunduu-ne nècuàchì cu-ùì nùù-té ñuu mà, dècuèndè nì cachì-te ñà-dandacú stná-nè nùù nsidaa nècuàchì quidachuún vehe-tè.

¹¹Daaní, nì quixi iin tnama inicutu ñuu mà, xì stná inii ñuu Canaán; iin tnùndoho cahnú nì sandua. Te xì-ndàmà, có-nìhi gá-nè ñà-cutiacu-nè. ¹²Dandu nì xinitnùhu yua-né Jacob ñà-íá trigu ndè ñuu Egipto. Ñàyùcàndùá, nì techuún-né dèhe-ne cuàhàn-nè ñuu mà. Te primeru viaji nì sanduamà. ¹³Daaní, viaji ùi nduá na ní dàtúi José mii-né nùù ñani-nèmà. Dandu nì cundaà ini rey Faraón índù raza nèhivì nduu José. ¹⁴Te nì dàquixí stná José iin razón ñà-cùhùn stná yua-né Jacob xì nsidaa stná tnaha-ne. Te nsidaa nsidaa-né ùnì dico sàhùn (75) nduú-né. ¹⁵Ñàyùcàndùá, nì sàà Jacob ñuu Egipto mà, te yucán nì ndòo-ne dècuèndè nì xihì-nè, mii-né xì nsidaa stná dèhe-ne. ¹⁶Doco después nì natavà xì-ndà iquì nsìi ma, te nihí-nèà màndixi-ne ñuu-nè yohó dècuèndè ndè iá ñuu tii Siquem, te yucán nì ndùxan ini iin cueva, divi cueva nì xiin xì-ndà Abraham nùù dèhe iin tiàa nani Hamor.

¹⁷Daaní, nì cuyatni tiempu cuu ndisa ñà-ndùá nì cachi Dios na ní càhàn-yà xì Abraham daa. Te yáha ga nì nducuahà descendencia xi nècuàchì-mà ndoó ñuu Egipto yucán; cuàhà sàstnùhù nì nanduu-ne. ¹⁸Dandu nì quìhvi inga

rey dandacú nù ñuu yucán. Te rey mà, cóni cúndáa inì-te nansa (nì chindee) José antes. ¹⁹Ñàyùcàndùá, nì dándàhví-te xì-ndà mà, nì quida quini-tè xì-né, nì dándàcú-te nù-né ñà-nacoo nihni-ne mée cuati xí-né sàhà-ñá cui-vè. ²⁰Te divi tiempu mà nì tùinuù Moisés ñuhiví, te cudí ini Dios sàhà-vé. Cutu únì yòò nì ìa-ve xì yuadíhí-vè, ²¹Te nì sàà hora icúmí-nè nacoo nihni-nevè, doco (nì càcu-ve), vàchi nì ndacùhun iin dèheyoco rey mà-vé. Te nì dàcuàhnú-ñavé na iin dèhe-ñà. ²²Dandu después nì dàcuàhá vaha-ne nsidaa palabra nchichí ñuu Egipto yucán. Nì cutùha vaha-ne càhàn-nè sàhù, te nì ìa stná fama-nè sàhà chuun nahnú nìsa quida-ne.

²³Daaní, na cuàhàn-nè xìnu-ne ùi dico cuià, nì nacani ini-nè nùhù-nè nàcòtò-nè tnahà-ne, divi nècuàchì xínduu (descendencia xi xì-né) Israel. ²⁴Te yucán nì xini-nè iin tè-Egipto dandohó-te iin tnahà-ne. Ñàyùcàndùá, nì nacuidahan-né nècuàchìmà nù tèmà, te nì nachitacùhá-nè sàhà tnahà-nemà, nì sahnì-né tèmà. ²⁵Vàchi nì tuxi ini-nè cuàhàn nsidaa tnahà-ne cundaà ini-nè ñà-sàhà mii-né icúmí Dios dacácu-ya nsidanicuú-né. Doco còò, cóni cécúndáa ini nècuàchìmà.

²⁶Daaní, inga quivì-mà tucu tu xicánú-né yucán, te nì xini-nè itá ùi tnahà-ne nàá stnahá. Ñàyùcàndùá, nì cuni-nè nachindovii-né nècuàchìmà, te nì cachi-nè xì nècuàchìmà: “Señores, ¿índu chuun caní stnahá-nsiá? ¿Amádi iin-ni ñaní xínduu-nda?” ²⁷Dandu tiàa caní stnahama, nì

chindaha níhni-te Moisés, cachí-te: “¿Ana nì cachi xì-ní ñà-dàndàcù-ní nù-né-nsí? Còò, còò permisú nsidandaà-ní chuun xi nsìhù. ²⁸¿A cuní-ní cahni stná-ní yùhù nacua nì sahnì-ní tè-Egipto icu?” nì cachi-te. ²⁹Dandu na ní inini Moisés ñà-jaàn, nì xinudèhé-nè cuàhàn-nè ñuu Madián. Te yucán nì ndòo-ne, te nì sàcùndoo stná ùi dèhe ii-né.

³⁰Daaní, nì yàha ùi dico cuià iá-nè yucán, dandu iin quivì xicánú-né ìcà yucù nani Sinaí, te nì xini-nè xíxìn iin yutnù tìi. Te mahì ñuhu mà nì natù iin ángel. ³¹Ñàyùcàndùá, nì ndulocó-nè sàhà ñà-ndùá nì xini-nè. Te na ní cuyatni-ne ña-cuàhàn-nè cundehè váha-ne, dandu nì tiacu-nè càhàn Stoho-ndà Dios xì-né, cachí-yà: ³²“Yùhù nduí Dios. Cuisi yùhù nìsa cahvi xì-ní Abraham, xì Isaac xì Jacob”, nì cachi-yà. Ñàyùcàndùá, nì quesaha Moisés quidí-né, te yúhí-nè cundehè gá-nè. ³³Dandu nì cachi tu Stoho-ndà Señor xì-né: “Tavà-ní ndisàn-ní, vàchi ñuhù ndé iin-ní yohó, ñuhù ìi nduá.

³⁴Cunaha-ní, sàni xini nansa ndohó nèhivì-xí ndoo ñuu Egipto. Sàni tiacuí xítana-ne, te ndoho-guá-nè. Ñàyùcàndùá, sàni nui yohó ñà-vàxi nacuaqui-nè caquee-ne ñuu mà. Pues vichi cùhùn-ndà, vàchi cuàhìn techuín mii-ní nùhù-ní ñuu Egipto”, nì cachi Dios.

³⁵Ñàyùcàndùá, divi Moisés nduú ana nì techuún-yá nùhù dandacu-xi nù tnahà-nda, te dacácu-ne nècuàchìmà, vàchi divi ducán nì ndacu nuè-né nù mii-yá nì tui mahì yutnù tìi mà, te indéhe-yá nahi ángel. Pues divi-ne nduú ana

nì cahíchì ini tnaha-nda daa na ní cachi-nè: “¿Ana nì cachi xì-ní dandacu-ní nùù-nsí? Còò permisú nsidandaà-ní chuun xi-nsí”. ³⁶Doco divi Moisés mà nduú ana nì tavà xì nècuàchìmà ñuu Egipto yucán, te nì quida stná-nè cuàhà milagru fuerte ñuu mà, cuàhà milagru ndiaha. Dandu nùù Mar Cuahá, yucán nì cuu ga más milagru fuerte. Te inii ùì dico cuià nì cuu ga stná milagru nùù yucù dàná (ndé nì xìcanuu-ne).

³⁷Dandu después nì cachitnùhu Moisés inga palabra xì xii-ndà nècuàchì Israel mà, te dohó nì cachi-nè: “Vàxi iin quivì na icúmí Stoho-ndà Dios cuàha-ya iin tnaha-nda chuun ndiaha càhàn cuenta xi-ya ñuu-ndà. Te nacua quidá yùhù, ducán icúmí quida stná ana icúmí quixi ma. Te icúmí-nsià cahvi-nsià ñà-ndúá cachi-yà”, nì cachi Moisés.

³⁸(Ináhá-nsià), divi Moisés nduú ana nìsa là yucù dàná yucán, cutnàhà-né xì nèhivì cuàhà nduú xii-ndà mà, te cutnàhà stná-nè xì mii-yá nì càhàn xì-né yucù Sinai mà, divi mii-yá indéhe nahi ángel. Te (ináhá-nsià, divi nùù mii-yá) nì nìhì stná-nè palabra xi vida ndiaha icúmí-ndá chivàha-nda.

³⁹Doco xii-ndà mà, còò, cóni cùnì-nè cunini-ne Moisés. Nì cahíchì ini-nè nècuàchìmà, vèchi cuisì cunì-nè nùhù dahuun-ne ñuu Egipto. ⁴⁰Te nì cacachi stná-nè xì Aarón: “Quidayucùn-ní iin ñà-cunduu stoho-ndà cundaca-nda codònuù núù-ndà, vèchi sàcuàhàn Moisés, te cutu ní tavà úún-nèndó ñuu Egipto, te vichi có-cùndàà ini-nsì ndíà nì cuu xi-né”, nì cachi

nècuàchìmà. ⁴¹Te divi quivì yucán nì quidavàha-ne iin chelù. Dandu nì sahnì stná-nè quisi cunduu promesa nùù chelù mà, te cudíi gá ini-nè, vèchi sàni quidavàha-ne (iin ñà-cahvi-né). ⁴²Ñàyùcàndúá, nì naxicocufin ini Dios sàhà-né, te nì nacoò uun-yanè ñà-quida-ne ñà-ndúú gustu xi-ne cahvi-né orá, xì yoo, xì sìtnúù. Ináhá-ndá nì cuu ducán, vèchi dohó cachí-yà nùù libru nì tiaa profeta sànahe ndé cachí-yà:

¿Nsiohó nècuàchì Israel, ùì dico cuià nì xica-ndá yucù, te nì sàha-ndá yùhù ofrenda xi promesa, divi quisi nì sahnì-ndá sàhí? Doco ¿a ndísá nì cahvi ndisa-ndá yùhù na ní quida-ndá ducán? ⁴³Còò, mà ndísá; yùù yócò (nduá nìsa cahvi-ndá, vèchi divia) nìsa nihi-ndá xicánúú, divi yùù yócò nani Moloc inácáà ini vèha, xì stná stohò-ndá nani Renfán nàhà nahi sìtnúù cahnú. Vèchi figura-ñà mà nì quidayucùn-ndá, te nì cahvi-ndá. Pues (divi sàhà nsidaámà) icúmí taxi xiqué nsiohó ndè nùù-xí ñuu Babilonia, nì cachi Dios.

⁴⁴(Dandu nì cachi gà stná Esteban palabra yohó):

—Na ní sandoo xii-ndà mà yucù, nìsa icumi-né iin vehe sìcoto ndé nìsa cahvi-né Dios. Vèchi nì dandàcú-yá nùù Moisés ñà-quidavàha-ne vehe ìì mà, te ndudava xì ñà-ndúá nì dàcùnì-yànè antes. Ñàyùcàndúá, nì cuyucun vehe ma. ⁴⁵Daaní, después nì ndòà nùù dèhe xii-ndà mà. Te

nècuàchìmà, nsidá-nèà nì quesaa-nè xì Josué ladu nación yohó ndé nì sandoo nèhivì cuàhà inga raza. Doco nì cacuxio nèhivì mà nùù ñuu-nè yohó, te nì nandua ñuu xìì-ndà, vèchi nì chindee Dios xìì-ndàmà ní taxi-né nècuàchìmà. Ñàyùcàndùá, ñuu yohó nì ndòo vehe ìì mà inii tiempu dècuèndè tiempu xi David. ⁴⁶Te David mà, nì xini màni Dios-nè. Ñàyùcàndùá, nì xicàn tàhvì-né nùù-yá, áma cuáha-ya lugar quidayucun-nè iin veheñùhu cahnú xí-yá, vèchi divi-ya nduú ana cahvi nsidaa descendencia xi xìì-né Jacob.

⁴⁷Doco (màdì mii-né, sino que dèhe-ne) Salomón nduú ana nì nihítàhvì nì quidayucun xì veheñùhu cahnu-ma.

⁴⁸Doco cunaha-nsiá, cahnú Dios icúmí-ndá, màdì cuisì veheñùhu ñuhivì yohó iá-yà. Còó, vèchi ducán nì cachi stná iin nècuàchì nì càhàn cuenta xi-ya sàhana, nì tiaa-ne palabra yohó ndé cachí-yà:

⁴⁹Na iin silla cahnú ndé ié` dandacuí, ducán nduú ansivi. Te nahi bancu tii ndé quetátú sàhí, ducán nduú ñuhivì. Ñàyùcàndùá, mà sàà nèhivì quidavàha-ne iin vehe cahnú ndé coi, vèchi màdì iin xaan-ni ié` quetátúì. ⁵⁰Còó, yùhù nduú ana nì quida vaha xi ansivi xi ñuhivì; nsidaa ñá-jaàn nì quidavàhi xì ndahí, nì cachi Dios.

⁵¹(Dandu nì cachi gà Esteban):

—Ndisa, ndee íní mii-nsiá.

Có-nìhnú inì-nsia Dios, vèchi nahi tè-siùmí xínduu-nsia, ñàyùcàndùá mà túha-nsia cunini-nsia. De por

sí, xini ùhì-nsià Espíritu ìì xí Dios; vèchi divi nacua nisa quida xìì-ndà sàhana, ducán quidá stná mii-nsiá vichi. ⁵²Vèchi nècuàchì yucán, quini ga nì quida-ne xì nsidaa nècuàchì nisa càhàn cuenta xi Dios, nì sahnì-né nècuàchìmà, mate nduú nècuàchìmà ana nì cachitnùhu ñà-icúmí quixi mii-yá ana ndàà cuisì inì-xi. (Daaní, na ní quesaa-yà), divi mii-nsiá nì cahin xì-yá, te nì sahnì-nsiáyà. ⁵³De por sí, có-cuní dahuun-nsia chivàha-nsia ley xi Dios, mate ángel ndiaha nì sàha xi-nda ley mà. ⁵⁴—Ducán nì cachi Esteban xì nèhivì yucán.

Nansa nì sahnì nèhivì Esteban xì yùù

Dandu nèhivì iníni má, yáha ga nì caxidà ini-nè, nì saxìndiáà stnahá nùhu-ne. ⁵⁵Doco Esteban, chitu anima-nè Espíritu ìì xí Dios. Dandu nì indehè-né dìquì-xí ansivi, te nì xini-nè tnúù ndiaha ndé iá Yua-nda Dios, te yucán iín Jesús ladu cuahá-yà. ⁵⁶Dandu nì cachi-nè:

—Cundehè-nsiá, nuná ansivi indéhí, te yucán ladu cuahá Yua-nda Dios iín mii-yá ana nduú Tnaha Ndiaha Nèhivì Ñuhivì.

⁵⁷Doco nèhivì yucán, ndee cána dana-ne, te sadí ndahà-né tùtnù-né, cuàhàn nsidaa-né carrera ndé iá nècuàchìmà. ⁵⁸Nì tavà-ñànè ñuu mà ñà-cahni-ñànè xì yùù. Te tiàa nì càhàn tnùhù sàhà-né, nì tavà-né dùhnù-né, nì ndòà nùù iin tiàa chii nani Saulo. ⁵⁹Dandu nì quesaha-né nì cani-ne cuàhà yùù dìquì nècuàchìmà ñà-cui-nè. Doco mii-né, nì ndacùcahan-né Jesús, cachí-nè: —Stoho-nsì Jesús, isà-iá natnii-ní anímè!

⁶⁰Dandu nì sàcuìin sisi-né, te nì ndàhì ndee-né, cachí-nè:

—Stoho-nsi Señor, xícàn tàhví nùù-ní ñà-màsà quíhín cuenta-ní sàhà cuàchi quidá nèhivì yohó xí’.

Te na ní nsihi nì cachi-nè ducán, dandu nì ndàhvà-ne ñuhivì, na ian nì quidì-nè.

**Nansa nì sanchicùn Saulo
nèhivì cahví xí Jesús
ñà-dandohó-né nècuàchimà**

8 Te Saulo mà, cudíi stná ini-nè ñà-nì xihì Esteban ducán. Daaní, divi quivì yucán nì quesaha nì cucuahà gá sàhà nècuàchì nchícùn ichì Jesús. Nì quesaha nèhivì dava ga dandohó-né nsidaa nèhivì xí-yá ndoó ñuu Jerusalén. Ñàyùcàndúá, nì xinudèhé nècuàchimà, cuàhàn-nè inicutu ladu Judea xí ladu Samaria. Doco nècuàchì apóstol, còó, cóni xítìà-nè.

²Daani, (nì nsihi nì sahnì nèhivì Esteban), dandu nì casaà dava nècuàchì nihnú vaha ini xí Dios, nì (nsiquihin-ne ndómà), te nì sùxin-nèndó. Te cuàhà gá nì casacu-ne sàhà-ndà.

³Doco Saulo, yáha ga nì quida quini-ne xí nsidaa nècuàchì nchícùn ichì Jesús, vachi vehe vehe nì xicanuu-ne, nì quíhvi-ne nì tavà-né nècuàchimà, tiàa-ne te ñahà-né, te ñuhú-né nècuàchimà nì sàhàn nì chicadi vaha-ne.

**Nansa nì xitìà nihni razón
ndiaha ndé` ladu ñuu Samaria**

⁴Doco nècuàchì nì xitìà mà, inicutu nì sàhàn-nè nì dàcuítìà-nè razón ndiaha xí Dios. ⁵In nècuàchimà nani Felipe, te divi-ne

nì sàhàn iin ñuu iá ladu Samaria. Te yucán nì càhàn-nè sàhù sàhà Cristu.

⁶Te nì nataca cuàhà nèhivì ñuu mà, nì inini vaha nsidaa-né ñà-ndúá nì cachi Felipe, vachi nì xini stná-né milagru nì quida nècuàchimà,

⁷vachi nì dándúvaha stná-né cuàhà nèhivì ñuhú ñà-malu inì-xi. Caná fuertèa nì caquea ini-nè. Te nì

nduvàha stná cuàhà nècuàchì nì dàñà ìi cuerpu xi, xì cuàhà gá stná nècuàchì xicá cuéhè. ⁸Ñàyùcàndúá,

nì cudíi sàstnùhù ini nècuàchì ñuu mà. ⁹Doco yucán iá stná iin tiàa nani Simón. Sà-lá cuìà iá-te ñuu mà. Tètàtnà tàdí nduú-te, te dandahví uun-tè nèhivì ladu yucán, vachi cachí-te xi-né ñà-chuun cahnú nduá nì nihítahví-té.

¹⁰Ñàyùcàndúá, nsidaa nèhivì ñuu mà, xiníndísà-né yuhù-té, nècuàchì ndahví te nècuàchì cuicà, nsidaa-né tuxí ini-nè ndudu ndiaha xí Dios icúmí-tè. ¹¹Ñàyùcàndúá, cahví

vaha-nète, vachi caní tiempo dandahví-tené xí tàtnà xí-te. ¹²Doco na ní sàà Felipe yucán, te nì dàtúi-ne razón ndiaha sàhà ñuhivì ìi xí Dios xí sàhà ichì Jesucristu, dandu nì xinindisá cuàhà

nècuàchimà, te nì cuhíi stná-nè, tiàa-ne te ñahà-né. ¹³Dècuèndè stná Simón mà, nì xinindisá stná-te, te nì cuhíi stná-te. Dandu iin-ni nì tenchicùn stná-te Felipe, ndulócò cuàhà-té, vachi nì xini-te cuú cuàhà milagru ndiaha, cuàhà milagru fuerte.

¹⁴Daaní, nècuàchì apóstol ndoó ñuu Jerusalén, nì xinitnùhu-ne ñà-ndúá nì cuu ladu Samaria yucán, ñà-sànì xinindisá cuàhà stná nècuàchì ladu yucán ñà-ndúú

palabra ì xí Dios. Ñàyùcàndùá, nì techuún-né compañeru-nè Pedro xì Juan ¹⁵ ñà-cùhùn-nè ñuu mà, te càcàn tàhvì-né nùù Dios sàhà-ñá nandèe stná Espíritu ìì xí-yá ini anima nsidaa nècuàchì yucán. ¹⁶ Vàchi tàñáha ga ñihítàhvì nècuàchìmà Espíritu ìì, cuisì-ñá nì cuhiù-né na ní xinindisá-né Stoho-ndà Jesús. ¹⁷ Ñàyùcàndùá, nì sàà Pedro xì Juan yucán, te nì chitàndòò-né ndahà-né dìni nècuàchìmà, te nì nandèe Espíritu ìì xí Dios ini anima-nè.

¹⁸ Doco Simón ma, na ní xini-te nansa nì ñihítàhvì nècuàchìmà Espíritu ìì xí Dios ñà-nì sàcùitandòò ndahà apóstol dìni-né, dandu nì cahìn-te ñihùn nùù nècuàchìmà, ¹⁹ cachì-te:

—Cuàhatahvì stná-nsià yùhù ndudu ìì mà, vàchi cunì stnáì chitàndòì ndahì dìni ñèhivì, te ñihì stná-nè Espíritu ìì xí Dios —nì cachì-te.

²⁰ Doco nì cachi Pedro xì-té:

—Nì sàà-ní ndañuhu dahuun-ní xì ñihùn xí-ní ñà-tùxì inì-ní vátùni cuyàhvì tàhvì ndiaha-nda nùù Dios. ²¹ Cò-ndùá ducán cucuu-ní xì chuun yohó, vàchi anima chicuèhè icúmí-ní nùù mii-yá. ²² Te vichi xiñuhu cuu-ní arrepentir sàhà cuàchi nì quida-ní, te càcàn tàhvì-ní nùù-yá, áma cuicáhnù ini-yà sàhà-ní ñà-nì nacani quini guá inì-ní. ²³ Vàchi sàni cundaà inì, cuàhà gá cúmbidia inì-ní, te ñuhú inì-ní, vàchi sadí cuàchi-ní nùù-ní —nì cachi Pedro.

²⁴ Dandu nì cachi Simón mà:

—Càcàn tàhvì-nsiá nùù Stoho-ndà Señor sàhì ñà-màsà cúú xí ni-ñàha nacua nì cachi-nsiá jaàn.

²⁵ Daaní, Pedro xì Juan, chicá nì càhàn gà-nè (xì nècuàchì ñuu mà) palabra ìì xí-yá sàhà ichì ndiaha Stoho-ndà Señor.

Dandu mànuhù cuéyàà-nè ñuu Jerusalén, nì yàha-ne cuàhà ñuu cuati ndé ndoó nècuàchì samaritanu, te yucán nì càhàn stná-nè xì ñèhivì mà ñà-ndùú razón ndiaha xí mii-yá.

Nansa nì xinindisá iin nècuàchì ñuu Etiopía

²⁶ Dandu nì quixì iin ángel xì Stoho-ndà Señor, nì càhàn-nè xì Felipe, cachì-nè:

—Quihin-ní ichì cuahán-ní ladu sur ndè cachi sàà-ní ichì cuàhàn ñuu Jerusalén xì ñuu Gaza; te ichì yucán, yucù nduá.

²⁷⁻²⁸ Ñàyùcàndùá, nì quihin nècuàchìmà ichì cuàhàn-nè. Te cunaha-ní, yucán yàha stná iin tiàa ñuu Etiopía. Iin nècuàchì eunuco nduú-né, te chuun cahnú nihí-né nùù Candace, divi ñahà dandacú nùù ñuu Etiopía yucán, vàchi ana ndiaá xì ñà-cuicà ñahà mà nduú-né. Te vichi sàmànuhù-né ñà-nì sàhàn-nè ñuu Jerusalén nì cahví-né Dios. Te xicá-né carreta xi-ne, cahví-né tutu ìì nì tiaa profeta nani Isaías. ²⁹ Dandu Espíritu ìì xí Dios, nì càhàn-yà xì Felipe, cachì-yà:

—Cuahán ndé cuàhàn carreta yucán, cutnahu xi nècuàchìmà cùhùn.

³⁰ Ñàyùcàndùá nì dàyàa Felipe nì sànihì-né carreta mà, te nì tiacu-nè cahví nècuàchìmà tutu nì tiaa Isaías. Ñàyùcàndùá, nì xicàn tnùhù-né nùù nècuàchìmà:

—¿A sànihì inì-ní ñà-ndùá cahví-ní, á coó?

³¹Dandu nì cachi nècuàchìmà:
—Còó, mà cúí, vàchi còò iin cachi
xí nansa cuní cachà sàhà-ñá ducán
mànìhì inì.

Dandu nì sàcùndàhvì nècuàchìmà
nùù Felipe ñà-nì nàná stná-nè nùù
carreta, te cutnahá-né cundoo-ne
mà.

³²Te tutu ìì cahví nècuàchìmà,
dohó cachí meru ndé cahví-né:

Na ian ndaca-nda iin riì
cuàhàn-si ndé cui-si, ducán
nì saca stná-te ndómà cuàhàn
ndé cui-ndà, te divi na ian
cuhíhín iin riì tìì na dátê-si,
ducán nì quida stná ndómà,
cónì cáhàn-ndà. ³³Doco
nèhivì, nì cahíchì ini-nèndó.
Ndahví nì quida-ne, nì
dàtnátuu-nèndó nùù juez, te
nì dàcuídá cuàchi uun-nèndó,
mate còò cuàchi-nda, dandu
nì sahnì-nèndó. Te vichi mà
cóó gá ni-iin descendencia
xi-nda cahan nèhivì, (cachí
tutu mà).

³⁴Dandu nì cachi nècuàchìmà xì
Felipe:

—Quida sacù-ní favor, cachì-ní
xì; ¿índù nèhivì cáhàn tutu yohó
sàhà-xí? Isaiás ni tiaa xán, doco ¿a
divi mii-né cáhàn sàhà-xì, te ò sàhà
inga-nè?

³⁵Dandu nì quesaha Felipe
nì nacani-ne ñà-ndùá cuní
cachi palabra meru ndé cahví
nècuàchìmà, te nì cachitnùhu
nsihi-ne nansa iá ichì Jesús.

³⁶Daaní, nì casà-nè iin xaan ndé
ñuhú tècuíí. Te nì cachi tiàa ma:
—Cundehè-ní, yucán ñuhú tècuíí.
¿A iá ñà-cùmáni quide? vàchi cuní
cuhì stnáì vichi.

³⁷Dandu nì cachi Felipe:
—Nú ndisa, iin-ni nihnú vaha
inì-ní, vátùni.

Dandu cachí nècuàchìmà:
—Yùhù xiníndísê Dèhemanì Dios
nduú Jesús.

³⁸Ñàyùcàndùá, nì dàndàcú
nècuàchìmà ñà-cucuiin carreta
xi-ne, te ndúi-nè nì nuu-ne
cuàhàn-nè ndé ñuhú tècuíí mà.
Te nì quida ìì Felipe nècuàchìmà.

³⁹Dandu nì caquee-ne nùù tècuíí
mà mànana-ne. Te na iin cachí nì
ndiachi Felipe nì quida Espíritu
ìì xí Stoho-ndà Señor cuàhàn-nè,
nì ndañuhu-né nùù vista xi inga
nècuàchìmà. Ñàyùcàndùá nì quihin
tu nècuàchìmà ichì mànuhù-né,
cudíí gá stná ini-nè. ⁴⁰Daaní, Felipe,
ndé ñuu Azoto nì natùì-ne, te ñuu
ñuu nì yàha-ne, dacuítìà-nè razón
ndiaha xí Dios dècuèndè nì sàà-nè
ñuu Cesarea.

Nansa nì quihvi Saulo ichì Jesús

9 Daaní, Saulo, iin-ni xídà
sàstnùhù ini-nè sàhà nècuàchì
nchícùn ichì Stoho-ndà Señor. Dana
cáhàn-nè, cuàhàn-nè cahni nsihí-né
nècuàchìmà, cachí-nè. Ñàyùcàndùá
nì sàhàn-nè nùù dùtù cusáhnú, ²nì
xìcàn-nè tutu cunihi-ne cùhùn
ñuu Damasco (cahvi nècuàchì
dandacú) nùù veheñùhu xi nèhivì
raza-nè yucan sàhà-ñá ducán
nìhì-né permisù nanducu-né nèhivì
nchícùn ichì Jesús, te màcùnuhni
nècuàchìmà quixi-ne presu ñuu
Jerusalén, tiàa o ñáha ni cùndúú-né.
³Ñàyùcàndùá, nì quihin Saulo ichì
cuàhàn-nè ñuu Damasco mà. Te
sà-itúú-né sàà-nè ñuu mà, dandu na
iin cachí ndè dìquì-xí ansivì nì tnùù

fuerte iin luz. ⁴Te nì sàcasàn-né ñuhù nì quidamà, te nì tiacu-nè cáhàn iin ana cáhàn cachí xì-né:

—¡Saulo, Saulo! ¿Índù chuun nchícùn-ní yùhù quida quini-ní xì'?

⁵Dandu nì cachi Saulo:

—¿Ana nduu-ní, Señor mío?

Te nì cachi tu-ya:

—Yùhù nduí Jesús, divi ana dandoho-ní. Doco mii-ní quidá quíní-ní xì mii-ní, na ian quidá quisi caní sàhà nùù garrocha —nì cachi-yà.

⁶Dandu Saulo, ndé quidí cuisì-né ñà-yúhî guâ-nè, te nì cachi-nè:

—¿Ndîà nduá cuní-nî quide, Señor mío?

Dandu cachí tu Stoho-ndà Señor xì-né:

—Ndacuiin-ní, cuahán-nî ñuu Damasco, te yucán ndacu nuù-ní nansa quida-ní —nì cachi-yà.

⁷Doco tiàa xícutnaha-xi-né cuàhàn ichì mà, nì yùhí cuaá-te, vâchi nì inini-tè iá ana nì cáhàn, doco còò iin tuí. ⁸Dandu nì ndacuiin Saulo, te nì nacuna-ne nduchínúù-né, doco mànicùí gá cundehè-né, (vâchi sàni cuaà nduchínúù-né). Ñàyùcàndúá íditá ndahà tnahá-né nì sàà-nè ñuu Damasco. ⁹Te yucán nì ìa-ne ùni quivì, có-tùinúù-né, có-xìxí-né, nì có-xìhí stná-nè tècuíí.

¹⁰Te ñuu mà iá stná iin nècuàchì nchícùn xì Stoho-ndà Jesús nani Ananías. Te nì dàcùní Jesús-nè mii-yá, cachí-yà xì-né:

—¡Ananías!

Te nì naxiconihí-né nùù-yá, cachí-nè:

—Yohó ié', Señor mío.

¹¹Dandu nì cachi Stoho-ndà Señor xì-né:

—Quihin-ní ichì cuahán-nî calle nani Calle Ndàà, te yucán nanducu-ní iin tiàa nani Saulo. Iin nècuàchì ñuu Tarso nduú-né, te iá-nè vehe iin nèhivì nani Judas. Te vichi iá-nè xícàn tàhvì-nè nùí. ¹²Te quivì vitni nì xini-nè iin seña na ian sánì-nè, te nì xini-nè mii-ní nì quìhvi-ní ndé iá-nè, te nì chitandòò-ní ndahà-ní dìni-né, te nì nihì-né nì natùinuù-né.

¹³Doco nì cachi Ananías mà:

—Señor mío, cuàhà nèhivì sàni cachi-nè xì' nansa quidá nècuàchì mà, ñà-cuàhà guá sàni dàndòhò-né nèhivì xì-ní ndoó ñuu Jerusalén. ¹⁴Te vichi yohó sàni quesaa stná-nè nihí-né orden nùù dùtù xícusahnú ñà-tnii-ne nsidaa ana ndácùcahan xì quivì-ní.

¹⁵Doco nì cachi Stoho-ndà Señor xì-né:

—Cuahán-nî, vâchi sàni nacàxin nècuàchì mà sàhà ñà-quida stná-nè chuun xi, cùhùn-nè cáhàn-nè sàhù sàhí nùù nèhivì ndoó cuàhà inga ñuu, xì nùù stná tè-xídandacú yucán, xì nùù stná nècuàchì Israel. ¹⁶Te icúmí cachitnùhu stnáì xì-né ñà-cuàhà guá icúmí-nè ndoho-ne sàhí —nì cachi Jesús.

¹⁷Ñàyùcàndúá, nì quee Ananías mà cuàhàn-nè vehe yucán, te nì yàha-ne ndé iá Saulo, nì chitandòò-né ndahà-né dìni nècuàchì mà, cachí-nè:

—Ñánì Saulo, ichì vâxi-ní nì xinì-ní Stoho-ndà Jesús. Pues divi-ya nì techuun-xì vâxi ndé iá-ní ñà-natùinuù-ní, te chitu stná

anima-ní Espíritu Ìì xí-yá— nì cachi Ananías.

¹⁸Daaní, vichi duha nì còyo ñà-sàdì nihni nduchìnúù Saulo, nahi chidìdà dìi nì sandua, te nì natùì dahuun nduchìnúù-né. Dandu nì ndacuiin-nè, te nì cuhìì-né. ¹⁹Te na ní nacuxi-ne, dandu nì ndundee ini-nè. Te divi ñuu Damasco mà nì ndòo-ne itnii gá quivì, nìsa ìa-ne xì nèhivì xí Jesús ndoó yucán.

Nansa nì càhàn Saulo palabra xì Dios ñuu Damasco

²⁰Daaní, vichi duha nì sàhàn-nè iin iin veheñùhu xì nècuàchì raza-nè Judea, nì càhàn-nè sàhù sàhà Jesús ñà-divi Dèhemanì Dios nduú-yá. ²¹Ñàyùcàndùá, cuàhà gá nì ndulocó nsidaa ana iní nì càhàn-nè, te nì ndàcàtnùhù tnahá-né nùù-nè, cachí-nè:

—¿Amadí nècuàchì yohó nduú tiàa nìsa ìa ñuu Jerusalén nìsa dandáñùhù guá xì nèhivì ndàcùcahan xì quivì Jesús? Te ¿acónì quésáá stná-nè ñuu-ndà yohó ñà-tnii-ne nècuàchìmà, te cundaca-ñané presu nùhù ñuu Jerusalén ñà-cundoo-ne ndahà dùtù xícusahnú? —Ducán nì cachi nèhivì mà.

²²Doco Saulo, chicá ndee ní càhàn-nè xì nècuàchì raza-nè Judea ñuu Damasco mà, te nècuàchìmà, cónì nánìhì tnùnì gá ini-nè nansa naxiconihí-né, vachì claru nì dàtùì Saulo sàhà Jesús, ñà-divi rey ndiaha xí raza-nè nduú-yá.

Nansa nì càcu Saulo nùù nèhivì raza-nè Judea

²³⁻²⁴Daaní, nì yàha canì quivì, dandu nì nataca dava tè-raza Judea

mà, te iin-ni nì candatnuhu-té ñà-cahnì-té Saulo. Ñàyùcàndùá, ndui te ñuú ndiatú-te yehè nahnú ñuu mà, áma níhì-té cahnì-téné. Doco nì xinitnùhu-ne nansa cunì temà quida-tè xì-né. ²⁵Ñàyùcàndùá, ñuú nì saca nèhivì xí Jesús-nè, cuàhàn-nè dìquì nama ndiadí nùù ñuu mà, te yucán nì dānùù-ñāné yàtà nama mà, inácáá-nè ini iin ìcà sicàtè. ²⁶Dandu mànuhù-né ñuu Jerusalén.

Ñà-ndùá nì quida Saulo na ní nasaa-nè ñuu Jerusalén

Ñuu yucán nì cuni-nè nacuatnahá-né xì dava ga nèhivì xí Jesús, doco nsidaa nècuàchìmà, nì yùhì-nè, vachì có-xiníndísā-né ñà-ndáá ndùá nchìcùn ndisa Saulo ichì mii-yá. ²⁷Ñàyùcàndùá, nì saca Bernabé nècuàchìmà, te ndacá tnahá-né nì sàà nùù nècuàchì apóstol, nì nacani-ne xì nècuàchìmà nansa nì cuu na ní xini Saulo Stoho-ndà Señor, te nì càhàn-yà xì-né. Te nì nacani stná-nè nansa nì quida Saulo ñuu Damasco, nì càhàn vate cuàhà-né sàhà Jesús ñuu yucán. ²⁸Ñàyùcàndùá, yucán nì ndòo Saulo ñuu Jerusalén, xicánúú-né xì nèhivì xí Jesús. ²⁹Te cuàhà gá nì càhàn-nè sàhà-yá, cónì yùhì-nè. Dècuèndè stná nècuàchì raza-nè càhàn dàhàn griegu nì càhàn stná xì-né, cuàhà gá nì ndatnuhu-né xì nècuàchìmà. Doco nècuàchìmà, cuisì xícuni-nè cahnì-ñāné. ³⁰Doco dava nèhivì cahvi stná xì Jesús, nì xinitnùhu-ne sàhà peligrù mà. Ñàyùcàndùá, nì saca-ne Saulo mà cuàhàn-nè ndè ñuu Cesarea, dandu mànuhù nècuàchìmà ñuu Tarso.

³¹Daaní, inicutu ladu Judea mà, xì ladu Samaria, xì stná ladu Galilea, nì ndudadí uun; vátùni nataca cuéyàà nèhivì xí Jesús. Ñàyùcàndùá nì nacuahandee gá ini-nè, te chicá nì cahvi víi-né Stoho-ndà Señor, vèchi nì chindee stná Espíritu ìlì xí-yá mii-né, te sàhámà chicá nì nducuahà-né.

**Nansa nì nduvàha iin
tiàa nani Eneas**

³²Daaní, xicánúú Pedro visita inicutu ladu yucán, te nì sàà-nè iin ñuu tii nani Lida ñà-coo-ne visita xì nèhivì xí Jesús ndoó yucán. ³³Te ñuu mà nì xini-nè iá iin tiàa nani Eneas; ùnà cuìà indúhu-né cama, vèchi sàni dàñà ìlì cuerpu xi-ne. ³⁴Ñàyùcàndùá, nì cachi Pedro xì-né: —Cunaha-ní, Eneas: momentu yohó cuàhàn Jesucristu dandúvaha-ya mii-ní. Ñàyùcàndùá ndacuiìn-ní, nsida viì-ní cama xi-ní.

Dandu momentu mà nì ndacuiìn-nè. ³⁵Te (nì xicanuu-ne) ñuu Lida mà, xì stná yodò nani Sarón, te nì xini nèhivì-né. Ñàyùcàndùá cuàhà nècuàchìmà nì tenchicùn stná-nè ichì Stoho-ndà Señor.

**Nansa nì natiacu iin nècuàchì
ñahà nani Dorcas**

³⁶Daaní, tiempu yucán nisa ìa iin nèhivì xí Jesús ñuu Jope nani Tabita. Te Dorcas nduú quivì-né dàhàn griegu. Te cuàhà gá obra nisa quida-ne; cuàhà gá nisa chindee-né nècuàchì ndahví. ³⁷Doco quivì yucán nì quicuehè-nè, te nì xihì-nè. Ñàyùcàndùá, nì dàcùchì nèhivì nsii ma tècuíí, te nì

chinduhù-néndò iin cuarto dìquì-xí pisu ùì. ³⁸Dandu nèhivì xí Jesús (ndoó ñuu mà), nì xinitnùhu-ne ñà-yatni uun iá Pedro ñuu Lida. Ñàyùcàndùá, nì techuún-né ùì tiàa nì sàhàn nì sacundahví xì nùù nècuàchìmà ñà-quixi-ne vichi duha. ³⁹Ñàyùcàndùá, nì quihin Pedro ichì vaxi-ne cutnàhâ-né xì tiàa ma, te nì caquesaa-nè vehe nsii ma. Dandu nì saca nèhivì mà-né nì nana-ne ndè vehe dìquì-xí. Te yucán nì tnàtuu nsidaa nècuàchì ñahà cuàán, itá-né sacú-né, dacuní-nè Pedro vestidu-nè xì dùhnù-né, vèchi na nísa itiacu nsì-Dorcas mà, nì sansicu-nda sìcoto xì nècuàchìmà. ⁴⁰Dandu nì cachi Pedro xì nsidaa nèhivì mà ñà-nì cáquée-né fuera. Te na sání caquee-ne, dandu nì sàcuììn sìsì Pedro, nì xìcàn tàhvi-né nùù Dios. Te nì nacuíco-né, nì indehè-né ndè indúhu nsii ma, te nì cachi-nè xì ndómà:

—Ndacuiìn-ní, Tabita.

Dandu nì nacuna nècuàchìmà nduchinúù-né, te na ní xini-nè Pedro, nì ndacòo-ne. ⁴¹Te nì chitanini Pedro ndahà-né nì ndacani-ne nècuàchìmà. Daaní, nì cana-ne nsidaa nècuàchì dava ga ñà-nansihvi-ne, divi ñahàcuàán mà, xì dava ga stná nèhivì xí Jesús. Te nì cachi-nè xì nècuàchìmà:

—Yohó iá Tabita xi-nsia; sàni natiacu-nè.

⁴²Ñàyùcàndùá, nì xitià cuentu mà inicutu ñuu Jope nansa nì cuu xì nsii ma, te cuàhà gá nèhivì nì xinindisa-xi Stoho-ndà Señor. ⁴³Dandu después, caní quivì nì ndòo ga Pedro ñuu mà, iá-nè vehe iin tiàa nani Simón, iin nècuàchì tùha dachì iin.

Nansa nì sàcùnaha iin soldadu
nani Cornelio ñà-cana-ne
Pedro quixi-ne vehe-ne

10 Ñuu Cesarea nì sandoo
cuàhà soldadu. “Tè-italianu”
nìsa cachi nèhivì ñuu mà xì
soldadu ndoó yucán. Te iin capitán
xi soldadu mà nani Cornelio.
²Mii-ne xì nsidea stná nèhivì ndoó
vehe-ne, xínduu-ne nèhivì tñũuhu
cahvi ndisa xi Dios, te chívaha
ndisa-ne tñũuhu xí-yá. Te dasán
stná-nè cuàhà dihùn ñà-chindee xi
nècuàchì ndahví, te nacuatú cuàhà
stná-nè. ³Te nì cuu iin quìvì nahi
càhúnì nì cuaà nì dàcùnì Dios-nè
tuí ndáí vaxì iin ángel quíhvi-ne
vehe ndé iá-nè, te nì cachi ángel
mà xì-né:

—iCornelio!

⁴Dandu nì indehè váha-ne ángel
ma, te yúhì cuàhà-né; dandu nì
cachi-nè:

—¿Ndíà iá, señor?

Te nì cachi ángel mà xì-né:

—Sàni inini Dios ñà-ndúá xícàn
tàhvi-ní nùù-yá, te sàni natùì stná
obra xi-ní nùù-yá. ⁵Ñàyùcàndúá,
vichi duha techuun-ní nèhivì cùhùn
ñuu Jope, te cana-ní iin tiàa nani
Simón Pedro quixi-ne. ⁶Cunaha-ní,
iá-nè vehe iin nècuàchì dacáhì xì
iin quisi, te yuhù mar indúhu vehe
nècuàchì. Pues divi Pedro mà
icúmì cachi xì-ní nansa ndíà icà-ní
quida-ní —nì cachi ángel mà, ⁷te
cuàhàn-nè.

Daaní, luegu nì cana Cornelio ùi
mozo xi-ne tñàtuu-ne, te nì cana
stná-nè iin soldadu xinúcuáchí
nùù-né, vachi iin nècuàchì cahvi
víi xi Dios nduú stná nècuàchì.

⁸Dandu nì nacani nsihi-ne xì
nècuàchì mà nansa nì cuu, te nì
techuún-ñané cùhùn-nè ñuu Jope.

⁹Daaní, nahi càxíhùì inga
quìvì na sá-ítúú-né casaà-nè
ñuu mà, dandu divi hora mà nì
nana Pedro dìnivèhé ndé iá-nè,
cuàhàn-nè càcàn tàhvi-né nùù
Dios. ¹⁰Dandu nì quesaha-né nì xihì
cuàhà-né doco, te cuní-nè cuxi-ne.
Ñàyùcàndúá, cuàhàn cuyucun
ñà-cudamá-nè. Doco na táñaha
ga coo listúamà, dandu nì dàcùnì
Dios-nè iin seña na ian sánî-nè. ¹¹Nì
xini-nè nì nuna ansivi, te yucán iá
iin sicoto na iin dahmà càcùhun
nsì-cúmì punta-ñà dìquì-xí, mànuu
dècuèndè ndé iá-nè. ¹²Te nì xini-nè
ini dahmà mà ñuhú nsidanuu clase
quisi; quisi nahnú, quisi cuàtì, xì
quisi nduú laa. ¹³Dandu nì tiacu-nè
cáhàn iin ana cáhàn xì-né, cachí-yà:
—Ndacuiìn-ní cahni-ní quisi jaàn
caxì-ní, Pedro.

¹⁴Doco nì cachi Pedro:

—Còò, Señor mío, mà túhe caxí
ñà-quini. Mà túhe caxí ñà-có-ndíà
iqué caxí.

¹⁵Dandu cachí tu ana cáhàn
xì-némà:

—Màsà càchì-ní quini iá-si, vachi
Dios nduú yùhù, te sàni cachì, iá yìi
quisi jaàn —nì cachì-yà.

¹⁶Ùni xichi nì cáhàn-yà ducán,
dandu nì nana dahmà mà ansivi
mànuhá. ¹⁷Ñàyùcàndúá, cuàhà gá
nì nacani ini Pedro; ¿ndíà nduá
cuní cachàmà? cahan-né. Te divi
hora daa sàni caquesaa tiàa nì
techuún Cornelio, itá-né yehè, vachi
sàni ndacàtnùhù-né nùù nècuàchì
ñuu mà ndévi iá vehe Simón mà.
¹⁸Ñàyùcàndúá, meru cáhàn-nè yehè,

xícàn tñùhù-né a divi vehe ma íá Simón Pedro, á coó.

¹⁹Daaní, Pedro, íá-nè nacání vá ini-nè (ndíà cuní cachi) ñà-ndúá nì dácùnì Dios-nè, te nì cachi Espíritu ìì xì-né:

—Cunaha-ní, sàni quesaa ùni tiàa cuní càhàn xì-ní. ²⁰Ndacuiìn-ní, nuu-ní, te cuahán-ní xì-né. Màsà nácání inì-ní, vèchi yùhù nduú ana nì cana xi-né.

²¹Ñàyùcàndùá, nì nuu Pedro dècuèndè ndé itá tiàa vèxi nùu Cornelio mà, te nì cachi-nè xì nècuàchìmà:

—Amádi yùhù cuní-nsià càhàn xì-nsiá. Índù iin chuun nihí-nsiá vèxi?

²²Dandu nì cacachi nècuàchìmà:

—Nùu capitán Cornelio vèxi-nsi. Nècuàchì ndàa cuisì inì-xi nduú nècuàchìmà. Chívàha vii-né tñùñuhu xí Dios, te cuú ini nsidaa nècuàchì raza-ní Judea sàhà-né. Te iin ángel ìì xí Dios nì cachi xì-né ñà-nì caná-né mii-ní cùhùn-ní vehe-ne càhàn-ní xì-né cunini-ne — nì cacachi tiàa ma.

²³Dandu nì dáyàha Pedro tiàa ma ini vehe-ne, te yucán nì caquidi nècuàchìmà iin ñuú. Dandu inga quivì nì naquihin-ne ichì ndacá tnáhà-né xì Pedro mànuhù. Te iin ùì nècuàchì ñuu Jope cahvi stná xì Dios, cutnáhà stná-nè xì Pedro cuàhàn. ²⁴Dandu quivì ùì nì casaà-nè ñuu Cesarea. Te yucán ndiatú Cornelio vehe-ne, mii-né xì tnaha-ne, xì nsidaa stná nècuàchì chicá cutnáhà vaha xi-né, vèchi sàni cana-ne nècuàchìmà ñà-quixi-ne vehe-ne. ²⁵Dandu nì sàa Pedro meru vehe ma, te

nì quee Cornelio, nì casàhù-nè xì nècuàchìmà, nì sàcuìin sìsì-né nì cahvi-né nècuàchìmà. ²⁶Doco Pedro, nì ndacani-ne nècuàchìmà, cachí-nè:

—Ndacuiìn-ní, vèchi na tiàa nduú mii-ní, ducán tiàa nduú yùhù.

²⁷Dandu nì quesaha-né ndatnúhù-nè xì nècuàchìmà, te ducán nì cayàha-ne ini vehe, te nì xini Pedro cuàhà gá nèhivì sàni nataca ndòò-mà. ²⁸Dandu nì cachi-nè xì nsidaa nècuàchìmà:

—Mii-nsiá, sà-ináhà-nsiá nansa íá ley xi nsiùhù tè-nduú raza Judea, ñà-có-sàha ley xi-nsi nacuatnahá-nsí xì nèhivì inga ñuu (nahi mii-nsiá). Nì còò stná permisú yàha-nsi vehe-ne. Doco vichi sàni sàì nì cundaà inì nì quida Dios ñà-mà váha cachi-ndà xì nèhivì inga ñuu ñà-có-xiñùhù Dios-nè, te ò nècuàchì sìquini nduú-né. Còò. ²⁹Ñàyùcàndùá, na ní cana-nsia yùhù quixi, cóni càchí á coó. Vichi duha nì quihin ichì vèxi. Ñàyùcàndùá, cuní cundaà inì ndíà ndúá disáhà-xí nì cana-nsia yùhù.

³⁰Dandu nì cachi Cornelio:

—Cunaha-ní, sàcuàhàn-ndà cùmì quivì, divi hora yohó nahi càhúnì nì cuaà nì sandua. Te iníhí íá dòquí, te xícàn tàhví nùu Dios. Dandu yucán nì ndecunu iin tiàa nì xinì, ndiaha gá nchií sìcoto xi-ne. ³¹Te nì cachi-nè xì: “Cornelio, sàni tiacu Dios xícàn tàhvi-ní nùu-yá, te sàni natùì stná obra xi-ní nùu-yá.

³²Ñàyùcàndùá, techuun-ní nèhivì cùhùn ñuu Jope, te cana-ní iin tiàa nani Simón Pedro; íá-nè vehe inga Simón, iin nècuàchì dacàhì xì iin. Yuhù mar nduú vehe-ne. Te nú sàni

quesaa-nè yohó, dandu icúmí-nê cãhàn-nè xì-ní". ³³Ñàyùcàndüá, vichi vichi nì dàsái razón ñà-quixi-ní. Te vátùnì nì quida-ní nì quesaa-ní. Te vichi, yohó ndoó nsidaa-nsí nùù Dios ndiatú-nsí cunini-nsi nsidaa ñà-ndüá sàni cachi Dios xì-ní —nì cachi Cornelio.

Ñà-ndüá nì cachi Pedro na iá-nè vehe Cornelio

³⁴Dandu nì cãhàn Pedro xì nsidaa nècuàchìmà, cachí-nè:

—Vichi sàni cundaà inì, ñà-ndáà ndüá, có-cãhíchì inì Dios ni-iin nèhivì. ³⁵Vàchi có-quidá mà, nú cuisì cahvi víi iin nèhivì mii-yá, te quidá víi-né, dandu icúmí-nê ndee vaha-ne nùù-yá, mate nèhivì ndéni ñuu nì cui nì cúndúú-né. ³⁶⁻³⁷Te mii-nsiá, sà-ìnáhá-nsiá ñà-ndüá nì cachitnùhu Dios xì raza-nsi Israel, nì dàquésáá-yà iin razón ndiaha nansa nàcùndoo vaha-nda nùù-yá quida Jesucristu. Te Jesucristu, Stoho nsidanicuú nèhivì ñuhivì nduú-yá.

Pues ináhá vaha-nsia ñà-ndüá nì cuu, ñà-dihna Juan nì quixi nì cãhàn xì nèhivì, te nì quida ìi stná-nè nècuàchìmà. Daaní, ndè ñuu Galilea nì quesaha chuun xi Jesús de Nazaret, te dècuèndè inicutu ladu Judea nì xitiá stná palabra sàhà chuun ma. ³⁸Te ináhá stná-nsiá nansa nì quida-ya, nì ñihì fuerte-yà Espíritu ìi xí Dios. Ñàyùcàndüá, nì xicanuu-ya nì quida-ya milagru ndiaha, nì dándúvaha-ya nsidaa ana ndohó quidá ñà-malu, vachi Yuamáni-yá Dios iá xì-yá. ³⁹Te nsiühù, testigu xínduu-nsí, vachi nì xinínùù-nsí

nsidaa ñà-ndüá nì quida-ya ladu Judea xì stná ñuu Jerusalén. Dandu nì sahnì nèhivì-yá. Nchica cruz nì chituu-neyà. ⁴⁰⁻⁴¹Doco tìxi ùnì quivì nì natiacu-yà nì quida Yua-yá Dios. Dandu cuàhà xichi nì ndecunu-ya nùù nèhivì, doco màdì núù nsidaa-né. Còó, cuisì nùù nsiühù nècuàchì nì chitnùnì ini Dios ndecunu-ya nùù-xí, vachi divi nsiühù nì nacàxin-ya cunduu ana cuninùù xì-yá na ní natiacu-yà, dècuèndè nì cutnahá stná-yà xì-nsí nì xixi-nsi (nùù mesa). ⁴²Dandu nì sàcùnaha-nsí nùù-yá ñà-dacuítia-nsi palabra sàhà-yà nùù nèhivì, cachi-nsi xì-né ñà-divi mii-yá nì chitnùnì ini Dios nsidandaà sàhà cuàchi nsidanicuú nèhivì, nèhivì itiácú, xì nèhivì sàni xihì. ⁴³Te cunaha-nsiá, divi sàhà mii-yá nì cachitnùhu stná nsidaa nècuàchì nisa cãhàn cuenta xi Dios sànaaha, nì cachi-nè ñà-sàhà mii-yá vátùnì ndoo cuàchi nsidaa ana cunindisa-xi-yá, te ndacùcahan xi quivì-yá —nì cachi Pedro.

Nansa nì ndèe Espíritu ìi xí Dios ini anima nèhivì inga raza ndoó vehe Cornelio

⁴⁴Daaní, meru cãhàn Pedro, dandu fuerte nì quixi Espíritu ìi xí Dios ini anima nsidaa nècuàchì (inga raza) inínì má. ⁴⁵⁻⁴⁶Te nì quesaha ní cãhàn-nè dàhàn sàà, ndeníhì vaha-ne Dios. Ñàyùcàndüá nì ndulocó nècuàchì raza Judea nì quixi xi Pedro, vachi nì xini-nè dècuèndè stná nècuàchì inga raza sàni ñihitáhvi Espíritu ìi xí Dios. ⁴⁷Ñàyùcàndüá nì cachi Pedro xì nècuàchì raza-nè xiníndísá-má:

—Sàni xini-nsià nansa ni nihìtáhvì stná nècuàchì yohó cucumi-né Espíritu ìi xí Dios nahi nsiùhù. Ádi còò iin cuní cadì xì nùù-né ñà-cuhìi-né vichi.

⁴⁸Dandu ni cachi Pedro xì compañeru-nèmà ñà-nì ndácùcahan-né quìvì Jesucristu, te quida ìi-né nècuàchì sàà mà. Ñàyùcàndùá, na ní nsìhi ni cuhìi nsidaa nècuàchìmà, dandu ni sacundahví-nè nùù Pedro ñà-nì còò chii gá-nè iin ùi gá quìvì xì-né.

Ñà-nduá ni cachi Pedro na ní canà-né nùù nècuàchì xiníndísá ndoó ñuu Jerusalén

11 Daaní, ni xitià cuentu nansa ni cuu ni xinindísá stná nècuàchì inga raza mà. Dècuèndè stná ladu Judea ni sàà razón mà, te ñàyùcàndùá ni xinitnùhu stná nècuàchì apóstol xì dava ga nècuàchì xiníndísá. ²Sàhájàn na ní nasaa tu Pedro ñuu Jerusalén, dandu ni tnàtuu cuàhà nècuàchì raza-nè nùù-né, te ni quesaha-né xítñùhu-ñané, ³cachì-nè:

—¿Índù chuun ni quìhitnaha-ní xì nècuàchì có-nchícùn ley xi-nda, te ni yàha-ní vehe-ne ni xixi-nsia?

⁴Dandu ni nacani nsìhi Pedro xì nècuàchìmà nansa ni cuu, te dohó ni cachi-nè:

⁵—Ñuu Jope ié` xicàn tàhvì nùù Dios, te ni dàcùnì-yà yùhù inàha. Nì xini iin ñà-nduú nahi dahmà cahnú cécùhun nsì-cúmì punta-ñà dìquì-xí, te ndè ansivi ni nua vaxan ndé ié`. ⁶Indéhe váhi, te nacánì inì, ¿ndíà nduá ñuhuma? Te yucán ñuhù nsidanuu clase quisi: quisi nahnú, quisi yùcù, quisi cuàtì, xì stná laa.

⁷Dandu ni tiacuì cáhàn iin ana cáhàn, cachì-yà xì: “Ndacuiìn-ní cahni-nísi caxì-ní, Pedro”. ⁸Doco ni cachì xì-yá: “Còó, Señor mío, mà túhe caxì ni-iin ñà-quini, ni-iin ñà-có-ndiá ìqué caxì”. ⁹Dandu, inga xichi ni cáhàn-yà ansivi, cachì-yà xì: “Màsà cachì-ní quini iá-sì, vàchi Dios nduú yùhù, te sàni cachì, iá vii-sí”, ni cachi-yà. ¹⁰Ùni xichi ni cáhàn-yà xì ducán, dandu ni nana dahmà xì quisi mà mànuhá ansivi. ¹¹Daaní, divi hora yucán sàni quesaa ùni tiàa, itá-né tùvèhé ndé ié`. Ndè ñuu Cesarea ni quixi-ne nandúcú-nè yùhù. ¹²Dandu ni cachi Espíritu ìi xì: “Cuahán-nì, cutnaha-ní xì nècuàchìmà cùhùn, doco màdí cachì-ní a ndísá, á coó”. Dandu ní saqui inñu compañerùì iin-ni cahvi stná xì Jesús, divi nècuàchì itá yohó, te ndacá tnahá-nsí cuàhàn-nsì (ñuu yucán. Te na ní sàà-nsì), ni quìhvì-nsì ini vehe tiàa ni cana xí. ¹³Dandu ni nacani-ne xì-nsí nansa ni cuu ni xini-nè ìín iin ángel xi Dios ini vehe-ne, te ni cachi ángel mà xì-né: “Techuun-ní tiàa cùhùn ñuu Jope cana-ní Simón Pedro quixi-ne, ¹⁴vàchi icúmì Pedro mà cachitnùhu-ne xì-ní iin razón ndiaha nansa càcu anima-ní nùù Dios, mii-ní xì nsidaa stná nèhivì vehe-ní”, ni cachi ángel mà. ¹⁵Daaní, làcà ní quesahí cáhìn xì nèhivì ndoó yucán, te fuerte ni quixi Espíritu ìi xí Dios dìquì-né, nacua ni quida-ya xì ndohó daa. ¹⁶Dandu ní nsinuu inì nansa ni cachitnùhu Stoho-ndà Señor xì-ndà na ní cachi-yà: “Ñà-ndáà nduá, tècuìi nisa quida ìi Juan nèhivì,

doco mii-nsiá, tixi Espiritu ì xí Dios icúmí-nsiâ nduhìl-nsiá”, nì cachi-yà. ¹⁷Pues divi ducán ndisa nì cuu stná xì nècuàchì inga raza mà, nì nihitàhvì stná-nè Espiritu ì xí Dios nacua nì nihitàhvì ndohó na ní xinindisa-nda Stoho-ndà Jesucristu. Ñàyùcàndüá, (nì cundaà inì), divi Dios nduú ana nì quida xì ñà-jaàn, te sàhàmà nì nacani inì chicá vaha màsà cádi nùu-yá —nì cachi Pedro.

¹⁸Dandu na ní nsihi nì inini nècuàchì Jerusalén mà palabra jaàn, dandu nì ndòò vaha ini-nè, te nì naquimanì-né Dios, cachì-nè:

—Pues ñà-ndàà nduá, dècuèndè stná nècuàchì inga raza sàni nihitàhvì ñà-cuu-ne arrepentir sàhà cuàchi-ne, te ducán cundiatù-nè vida ndiaha nicanicuahàn —nì cachi-nè.

Nansa nì xinindisá stná nèhivì ñuu Antioquía

¹⁹Cunaha-ní, divi tiempu nì casahnì nèhivì Esteban nì quesaha stná-nè quida quini-ne xì nsidaa gá nèhivì xí Jesús. Ñàyùcàndüá, cuàhà nècuàchìmà nì xitià nihni cuàhàn cuàhà ñuu. Dècuèndè stná ñuu Fenecia nì casaà dava-ne, xì ndè stná ñuu Chipre, xì ñuu Antioquía. Te yucán nì càhàn stná-nè palabra xì Dios, doco xì cuisì nècuàchì raza-nè Judea. ²⁰Daaní, dava nècuàchì ñuu Chipre xì dava stná nècuàchì ladu Cirene, nì casaà stná-nè ñuu Antioquía mà, te mii-né, ndisa, nì càhàn-nè xì nèhivì ñuu mà có-ndúú raza Judea, nì cachitnùhu-ne ñà-ndúú razón ndiaha sàhà Stoho-ndà Jesucristu.

²¹Te cuàhà gá nì chindee-yánè,

vàchi cuàhà nècuàchì ñuu mà nì xinindisá, te nì tenchicùn stná-nè ichì-yá.

²²Daaní, nì xinitnùhu stná nèhivì xí Jesús ndoó ñuu Jerusalén nsidaájàn. Ñàyùcàndüá, nì techuún-né Bernabé cuàhàn-nè Antioquía. ²³Te na ní sàà-nè yucán, yáha ga nì cudìi ini-nè na ní xini-nè ñà-cuàhà guá gracia sàni sàhatahvì Dios nèhivì yucán. Ñàyùcàndüá, nì càhàn-nè xì nècuàchìmà ñà-siempre Stoho-ndà Señor ni cahvi xi-né.

²⁴Vàchi Bernabé mà, vaha ndisa ini-nè, vachi chitu anima-nè Espiritu ì xí Dios, te xiníndisá fuerte-nèyà. Te cuàhà gá stná nèhivì ñuu mà nì tenchicùn xì ichì-yá.

²⁵Dandu nì quihin Bernabé mà ichì cuàhàn-nè ñuu Tarso nandúcú-nè Saulo. Te na ní ndacùhun tnahá-né, nì nacuatnahá-né màndixi-ne ñuu Antioquía. ²⁶Daaní, inii iin cuà totoo nì nataca-nè xì cuàhà nèhivì xí Jesús, nì dàcuàhá tnahá-né. Te cunaha-ní, divi ñuu Antioquía mà nduú ndé nì quesaha nèhivì cachì-nè cristianu xì nècuàchì nchícùn ichì Jesús.

²⁷⁻²⁸Daaní, quivì yucán nì casaà stná itnii nècuàchì profeta ñuu mà. Ñuu Jerusalén nì quixi-ne. Te iin-ne nani Agabo; te divi nècuàchìmà nì sàcuìin-nè mahì nèhivì natácà mà, te nì dàcàhàn Espiritu ì xí Dios-nè, nì cachitnùhu-ne ñà-vàxi tnama inicutu ñuhivì. Te ñà-ndáà nduá, vachi ducán nì cuu ndisa tiempu xi rey cahnú nani Claudio. ²⁹Ñàyùcàndüá, (na ní tiacu) nèhivì (ñà-vàxi tnama), dandu nì nacani

ini-nè chicá vaha chindee-né nècuàchì hermanu (ndahví) ndoo ladu Judea, vātūni cuàha iin iin-ne iyuhu según ñà-nduá sàà-nè cuàha-ne. ³⁰Ñàyùcàndùá, nì nacuatnahá dihùn, te nì quida-neà entregar nùù ndahà Bernabé xì Saulo. Dandu nècuàchì mà, nihí-néà nì sàà (ladu Judea), te nì ndòà ndahà nècuàchì sahnú idónuu.

**Nansa nì xihì Jacobo, te
nì tñii stná Pedro**

12 Daaní, divi tiempu yucán nì dándacú rey Herodes tñii dava nècuàchì natácá cahvi xì Jesús, ñà-dandohó-tené. ²Te iin nècuàchì nì ndoho ma nduú ñani Juan nani Jacobo, vachi nì dándacú rey mà, te nì sahnì-té nècuàchì mà xì espada. ³Dandu nì xini rey mà cudí ini nècuàchì ñuu mà ñà-nì xihì ndómà, ñàyùcàndùá nì nacani inì-te chicá vaha tñii stná-te Pedro. Meru quivì iá vicò xixí-né pan có-ndùtáchí nì sanduamà. ⁴Ñàyùcàndùá nì tñii stná Pedro, te nì sàcundiadi-nè, nì ndòo-ne ndahà soldadu, cùmi cùmi-té nì sandiaa xì-né, te cùmi turnu iá nsiquivì. Te rey mà, cui sì ndiatú-te yàha inga vicò, divi vicò pascua, dandu tavà-té nècuàchì mà ñà-cundehè nèhivì-né, (te cui-nè). ⁵Ñàyùcàndùá, yucán iá Pedro, ndiadí-nè vehecàa. Doco nècuàchì natácá cahvi xì Jesús, cuàhà gá nì xicàn tàhvì-né nùù Dios sàhà nècuàchì mà.

**Nansa nì quee Pedro
vehecàa nì quida Dios**

⁶Daaní, nì sàà iin ñuú antes quivì cuàhàn rey mà tavà-té

Pedro cundehè nèhivì-né. Te indúhu-né ini vehecàa ma, quídì naà-né. Te itánduhù stná soldadu iin iin ladu-nè, itníf-te cadena nuhní-nè, te xí-ita stná soldadu ndiaá yehè. ⁷Dandu na iin cachí yucán nì ndecunu iin ángel xì Stoho-ndà Señor, te nì natnuù iin luz ini vehecàa ma. Te nì tuxìn ndáha ángel mà diìn tixì Pedro, nì dándacòo-ñané, te nì cachi-nè:
—Ndacuiìn-ní vichi duha.

Daaní, cadena nuhní ndahà Pedro, nì dàñàtnàhá miá. ⁸Te nì cachi tu ángel:

—Nacuhni-ní siuhmatixi-ní, te nacuaìn-ní ndisàn-ní.

Te na ní nsihi nì quida Pedro ducán, dandu nì cachi tu ángel mà xì-né:

—Cundixi-ní dòo-ní, te cunchicùn-ní yùhù cùhùn-ndà.

⁹Ñàyùcàndùá, nì tenchicùn Pedro ángel mà cuàhàn-nè, doco cóni cundáa ini-nè a ndísá ñà-ndáa nduá cuú xi-né, á coó, vachi na ian sání-nè quidá Dios nduá cahan-né.

¹⁰Dandu nì cayàha-ne ndé iín iin soldadu ndiaá, te después nì yàha stná-nè nùù ingà-te, dandu nì sàà-nè ndé yehè cáa cahnú quee-nda calle ñuu mà. Te nì nuna miá, dandu nì caquee-ne fuera cuàhàn-nè. Te nì sàà-nè ndé nacáhdé-nè inga calle, te yucán nì nacoó ángel mà-né cuàhàn-nè. ¹¹Dandu nì sàà Pedro nì cundaà vaha ini-nè, te nì cachi-nè:

—Vichi sàni cundaà inì, ñà-ndáa nduá, nì techuún Stoho-ndà Señor ángel xi-ya, nì sàà-nè nì tavà-né yùhù ndahà Herodes. Te vitni còò gá iñàha cuu xì nacua nì cuni tè-raza Judea cuu xì.

¹²Daaní, na ní nsihi nì nacani ini-nè sàhámà, dandu cuàhàn-nè vehe María nduú dihi Juan Marcos. Te yucán ndoó cuàhà nèhivì sàni nataca, xícàn tàhvi-né nùù Dios.

¹³Dandu nì dácàsàn Pedro tranca mà, cásàhú-nè. Te nì quee iin ñahà chii nani Rode vaxi-ña cunini-ña ana cáhàn. ¹⁴Te nì nacuni-ña tàchì Pedro. Doco ñà-cuàhà guá cudí inì-ña, cóni nácúná-ña yehè; nì dáyáa-ña nì nansihvià vehe, nì cachitnùha xì nèhivì mà ñà-divi Pedro nduú nècuàchì cáhàn yehè mà. ¹⁵Doco nèhivì yucán, cóni xíníndísâ-né, ñàyùcàndüá nì cachi-nè xì-ñá:

—Ádi sání culocú.

Doco mii-ñá, iin-ni cachí-ña divi ñà-ndáa nduá.

—Còò —cachí-nè—, ádi ángel (ndiaá) xì-né nduú ana cáhàn.

¹⁶Doco iníni-né casan yehè, cásàhú ì Pedro. Ñàyùcàndüá nì (caquee-ne nì) nacuna-ne yehè, te nì xini-nè idivi Pedro nduú-né! Ñàyùcàndüá nì ndulocó sàstnùhù-né. ¹⁷Dandu nì cuu ndahà Pedro ñà-nì cúnínì nècuàchìmà ñà-ndüá cuàhàn-nè cachi-nè, te nì nacani-ne nansa nì ñihì-né nì quee-ne vehecàa mà nì quida Stoho-ndà Señor. Te nì cachi stná-nè xì nècuàchìmà (nì cùhùn-nè) cachitnùhu stná-nè xì Jacobo xì dava ga compañeru-nè xiníndísâ. Dandu nì quee-ne cuàhàn-nè inga xaan.

¹⁸Daaní, na ní tùinuù quivì yucán, cuàhà gá nì ndulocó soldadu, ¿índü cuàhàn Pedro? cahan-té.

¹⁹Te rey Herodes, nì dándacú-te ñà-nanducù-né cuàhà xaan. Doco

cóni nátüi-ne. Ñàyùcàndüá, nì sanicuàchi rey mà sàhà soldadu mà, te nì sahnì-ñátê. Dandu nì quee rey mà ladu Judea cuàhàn-te ñuu Cesarea, te yucán nì ndòo-tè.

Nansa nì xihì rey Herodes

²⁰Cunaha-ní, xiní ùhì rey mà nèhivì ñuu Tiro xì nèhivì ñuu Sidón. Doco mii-né, cuní-nè nàcùndoo vaha-ne xì-té, vachi ndè ñuù-te quixí ñà-ìtiácú-nè ñuu-nèmà. Ñàyùcàndüá, nì ñihì-né nì nàcùndoo vaha-ne xì iin ana xinúcuáchì nùù-té vehe-tè, divi iin tiàa nani Blasto. Dandu iin-ni nì ndatnuhu nsidaa-né, te nì catnàtuu-ne nùù rey mà tìxi Blasto mà, (áma ñihì-né nàcùndoo vaha-ne xì-té). ²¹Te nì saquìn-te iin quivì (quixi tu nsidaa-né). Ñàyùcàndüá, divi quivì mà nì sàcòo-tè silla cahnú xì-te, ndixí-te sìcoto viì xì-te, te nì càhàn-te sàhù xì nsidaa nècuàchìmà. ²²Dandu yáha ga nì càna fuerte-nè, cachí-nè:
—iMàdi nèhivì ùún cáhàn! Iiin dios nduú ana cáhàn! —cachí-nè, càna-ne.

²³Dandu vichi duha nì dùcùn rey mà iin castigu nì quida ángel xì Stoho-ndà Señor, vachi cóni tàvá-te tnùñuhu xì-yá. Ñàyùcàndüá, nì saxi sìndacu inì-te, te nì xihì-te.

²⁴Doco razón ndiaha xì Stoho-ndà Señor, chicá nì xitià inicutu, te chicá cuàhà nèhivì nì tenchicùn xì palabra mà.

²⁵Daaní, na ní nsihi nì xìnu chuun nì quida Bernabé xì Saulo ñuu Jerusalén yucán, dandu nì saca-ne Juan Marcos, te ndacá stnahá-né nì quee-ne ñuu mà mànuhù-nè.

Nansa ni quihin Bernabé xi Saulo iin ichi caní cuàhàn-nè chuun xi Jesús

13 Ñuu Antioquía mà ni sandoo cuàhà nècuàchì natácá cahvi xi-yá. Te dava-ne nduú nècuàchì chináhá, te dava-ne nduú profeta cachítnùhu razón xi Dios. Te nècuàchì chicá xíquida ducán ni sanduu Bernabé, xi Simón el Negro, xi stná Lucio ni quixi ñuu Cirene, xi stná Saulo, xi stná Manaén, iin nècuàchì dava-ni ni sahnu xi gobernador Herodes.

²Daaní, ni cuu iin quivì na cahvi nsidaa-né Stoho-ndà Señor, te iníhì stná-nè nùu-yá ndoo dòcò-nè, dandu ni cachi Espíritu Ìi xi-né:

—Cunaha-nsiá, cuaán cunduu chuun xi Bernabé xi Saulo vichi, vàchi sàni nacàxin mii-né. Ñàyùcàndúá, nacoo-nsianè ni cùhùn-nè quida-ne inga chuun xi — ni cachi-yà.

³Ñàyùcàndúá chicá ni inihìl-né, te ni xicàn tàhvi stná-nè nùu-yá. Dandu ni chitàndòó-né ndahà-né dìni Bernabé xi Saulo (ñà-cundujàn seña ñà-sàni nihì nècuàchì mà chuun ndiaha). Dandu ni ndaquindèè-né xi nècuàchì mà cuàhàn-nè.

Nansa ni quida Bernabé xi Saulo na ní sàà-nè ñuu Chipre

⁴Ñàyùcàndúá, ni quihin nècuàchì mà ichì cuàhàn-nè, vàchi sàni techuún Espíritu Ìi-nè cùhùn-nè. Te ni sàà-nè ñuu Seleucia. Te yucán ni nana-ne iin barcu cuàhàn-nè ndè iin ñuu cahnú nani Chipre. ⁵Te meru ñuu ndé ni nuu-ne barcu mà nani Salamina.

Dandu cuàhàn-nè veheñùhu xi nècuàchì raza-nè Judea iá yucán, te ni càhàn-nè palabra xi Dios. Te cutnáhâ stná Juan xi-né, xinúcuáchí nècuàchì mà nùu-né.

⁶⁻⁸Dandu ni nacàhin-ne inii ñuu mà dècuèndè ni sàà-nè inga orilla mar ndé iá ñuu Pafos. Te yucán ni ndacùhun tnahá-né xi iin tètàtnà nani Barjesús. Te Elimas nani stná-te, vàchi ducán cachí-nè xi tètàtnà dàhàn yucán. Iin tè-raza Judea nduú stná-te, te càhàn-te razón xi Dios, cachí-te, doco dandahví uun-tè. Pues divi-tè iá nùu iin nècuàchì nchichí cusáhnú ladu yucán nani Sergio Paulo. Te nècuàchì mà, ni cana-ne Bernabé xi Saulo, vàchi cuní-nè cunini-ne palabra xi Dios. Doco tètàtnà mà, ni càhàn-te dìquì Bernabé xi Saulo, daquítñùhu-tè nùu nècuàchì cusáhnú-má ñà-màsà cúníndísâ stná-nè ichì Jesús. ⁹Dandu Saulo, ò ni càchí stná-ndà Pablo, fuerte ni quixi Espíritu Ìi xí Dios ini anima-nè, ñàyùcàndúá ni indehè váha-ne tètàtnà mà, ¹⁰cachí-nè xi-té:

—Ndahví-ní, vàchi dandahví uun-ní nèhivì ñà-cuàhà gá maña quida-ní, te ni-iin ñà-vàha có-cùú inì-ní sàhà-xí, vàchi dèhe ñà-malu nduu-ní. ¿Índù chuun tùha guá-ní datúcù-ní nèhivì ñà-màsà cúnchicùn-nè ichì ndácuisi Stoho-ndà Señor? ¹¹Doco cunaha-ní, sàhà-ñá quida-ní ducán, ñàyùcàndúá icúmí-ní nihì-ní iin castigu xi Dios vichi. Icúmí-ní cuaà dahuun-ní iin ratu; ni nduà orá mà cútùì ga nùu-ní —ni cachi Pablo.

Dandu vichi duha ni cuaà nùu témà, te ni nàcuiìn tnùu dahuan.

Ñàyùcàndüá, nì quee-tè cuàhàn-te nanducu-té ana cuditá xì-té cacanuu. ¹²Te na ní xini nècuàchì cusáhnú-má ñà-ndüá nì cuu, dandu nì xinindisá stná-nè palabra xi Dios, vàchi nì ndulocó-nè sàhà ñà-ndüá chináhá Pablo sàhà Stoho-ndà Señor.

**Ñà-ndüá nì quida Pablo xì
Bernabé na ní sàà-nè ñuu
Antioquía iá ladu Pisidia**

¹³Dandu Pablo xì compañeru-nè, nì nana-ne iin barcu, te nì yàha-ne mar, nì sàà-nè ñuu Perga iá ladu Panfilia. Te yucán nì nacoo Juan-nè mànuhù-né Jerusalén. ¹⁴Dandu nècuàchìmà, nì quee-ne ñuu Perga mà nì sàà-nè ndè ñuu Antioquía iá ladu Pisidia. Te quivì descansu cuàhàn-nè visita veheñùhu xi nècuàchì raza-nè Judea, te nì sàcùndoo-ne yucán. ¹⁵Dandu nì cahvi nècuàchì xícusahnú veheñùhu ma tutu nduú ley xi Dios, xì stná tutu ì nì tiaa nècuàchì profeta sàhana. Dandu nì techuún-né razón nù Pablo xì Bernabé, cachí-nè:

—Nú iá iin conseju vaha cuàha-nsia nsiùhù, vätùni càhàn-nsià vichi, ñànì.

¹⁶Dandu nì ndacuiin Pablo, te nì dànáhà ndahà-né ñà-nì cúndóó dádi nsidaa-né, te nì cachi-nè:

—Mii-nsiá nècuàchì raza xi Israel, xì nsidaa gá mii-nsiá nècuàchì cahvi stná xì Dios, cunini vaha-nsia. ¹⁷Divi Yua-nda Dios nduú ana càhvì nsidaa nèhivì raza-ndà, vàchi sàhana nì nacàxin-ya xì-ndà ñà-cunduu-ne nèhivì xí-yá. Te na ndoó xícá ñi-né ñuu Egipto, dandu

ndiaha gá nì chindee-yánè, nì quida-ya cuàhà milagru nahnú, te nì tavà nsihí-yánè nù ñuu mà nì caquee-ne libre. ¹⁸Daaní, ùi dico cuià nì xicanuu-ne yucù dàná. Te mate ndahví modo xi-ne, doco nì quidandee ini-yà sàhà-né inii cuià mà. ¹⁹Daaní, después na ní sàà-nè ladu Canaán, dandu nì dàndáñùhù ñi-yá nèhivì ndoo ùsà ñuu nahnú yucán, te nì sàhatahvì-yánè ñuu mà.

²⁰Daaní, nì yàha 450 cuià, te inii tiempu yucán puru juez nisa dandacu-xi nù xì-ndà mà, vàchi ducán nì cachi mii-yá. Te ducán nisa là dècuèndè tiempu nì quesaha Samuel càhàn-nè cuenta xi-ya. ²¹Dandu nì xicàn xì-ndàmà coo iin rey dandacú nù-né, (te màdi gá juez). Ñàyùcàndüá, nì cachi Dios ñà-iin tiàa nani Saúl cunduu rey xi-ne, iin descendencia xi xì-nda Benjamín, te yua-né nì sanani Cis. Pues divi nècuàchìmà nì dàndàcú ùi dico cuià nù ñuu-ndà.

²²Daaní, después nì dàcúxíó Dios nècuàchìmà, te nì sàha-ya David chuun dandacuma, vàchi dohó nì cachi-yà sàhà-né: “Sànì xini, vaha ga modo xi dèhe Isaí nani David, te cudí gá inì sàhà-né. (Vàchi ináhì) icúmí-né quida-ne cumplir nsidaa ñà-ndüá cuní coo”, nì cachi Dios. ²³Dandu nì quida stná-yà comprometer ñà-cunduu iin descendencia ndiaha xí nècuàchìmà ana dacácu xi raza-ndà Israel. Ñàyùcàndüá, cunaha-nsiá, divi Jesús nduú ana ndiaha ma nì chitnùnì ini Dios dacácu xi-nda. ²⁴Doco na táñaha ga quesaha Jesús (càhàn-yà palabra xi-ya), dandu dihna Juan nì quixi nì càhàn

sàhù xì nsidaa nècuàchì raza-ndà Israel sàhà-ñá nì cùu-né arreperitir, te cuhiì-né. ²⁵Dandu después na sádaa-ní nsihi vida xi Juan ñuhiví yohó, dandu nì càhàn-nè xì nèhivì, cachí-nè: “¿Ana nduú yùhù, cahan-nsiá? Pues cunaha-nsiá, màdì mii-yá nduí. Doco después na sàni yàhi, dandísá vaxi ana nduú mii-yá. Vàchi yùhù, ni có-nâtùì cundui mozo xi-ya ñà-tavì ndìsàn-yá”, nì cachi Juan.

²⁶Ni cúnínì vaha nsidaa mii-nsiá nècuàchì nduú descendencia xi xii-ndà Abraham, xì nsidaa stná mii-nsiá nècuàchì dava ga cahvi stná xì Dios, vachi nùu mii-nsiá sàvaxi razón yohó nansa càcu anima-ndà, ñánì. ²⁷Vàchi nècuàchì ndoo ñuu Jerusalén, xì stná tè-xícusahnú nùu-né yucán, cóni cundàà ini-nè ana nduú Jesús, nì cóni cundàà stná ini-nè ñà-nduá cuní cachi tutu ìì, mate divi nduá cahví-né cada quivì descansu, te divi nduú stná tutu ndé nì cachitnùhu profeta sàhana ñà-icúmì nèhivì cahni-néyà. Te divi ducán ndisa nì cuu, vachi tè-xícusahnú ñuu-ndàmà, nì dáyáha-tèyá ndahà nèhivì cahni xì-yá. ²⁸Mate còò ni-iin falta xi-ya, doco nì xicàn-te nùu Pilatu ñà-cui-yà.

²⁹Ñàyùcànduá, divi ducán nì cuu nacua nì cachitnùhu tutu ìì icúmì cuu xì-yá, nì dandòhó-teyá, (te nì xihì-yà). Dandu nì nanihi nèhivì cuerpu xi-ya nùu cruz, te nì chinduhù-néyà ini cueva. ³⁰Doco después nì natiacu-yà nì quida Yua-nda Dios. ³¹Te cuàhà xichi nì ndecunu-ya nùu nècuàchì ladu Galilea nì quixi xì-yá ndè ñuu

Jerusalén. Caní quivì nì ndecunu-ya ducán, te nèhivì nì xini xì-yá, testigu xinduu-ne, nacánì-né xì nèhivì sàhà-yá.

³²⁻³³Ñàyùcànduá, nsiuhù, cachitnùhu-nsi xì-nsiá iin razón ndiaha, vachi nacua nì quida Dios xì xii-ndà comprometer ñà-icúmì-yà danatiácú-yà Jesús, pues divi ducán sàni quida ndisa-ya vichi tiempu xi ndohó nècuàchì nduú descendencia xi xii-ndà mà. Vachi dohó cachí Dios nùu alabanza ìì, divi alabanza ùì ndé cachí-yà: “Mii-ní, Dèhemaní nduu-ní. Sà-itiácù-ní vichi nì quide”. ³⁴Daaní, iá gà más ñà-nduá nì cachi Dios sàhà-ñá cundaà ini-ndà cuàhàn-yà danatiácú-yà Jesús, te mà cúí gà-yà, ni mà tèhì cuerpu xi-ya, vachi dohó nì cachi stná Yuamánì-yà xì-yá: “Nacua nì cachi xì David ñà-seguru icúmì cundehè ndahví mii-né, pues divi ducán icúmì quida stnàì xì mii-ní”, nì cachi-yà sàhana.

³⁵Ñàyùcànduá, nùu inga alabanza ìì iá ndé nì càhàn David xì Dios, te dohó nì cachi-nè: “Mà cuàha-ní tèhì ana ìì xí-ní ini yavi”. ³⁶Pues (inaha-nda), ñà-ndàà nduá, nì quida viì David mà xì nèhivì ñuu-ndà tiempu xi-ne, nacua nì cachi Dios xì-né, doco nì xihì-nè, te nì ndùxin-ne ndé nì ndùxin xì-né, dandu nì tnànì iquicúñù-nè ñuhù. ³⁷Doco Jesús, còó. Cóni tnànì iquicúñù-yà, vachi nì natiacu-yà nì quida Yua-nda Dios.

³⁸Ñàyùcànduá, ni cúnáhà nsidaa-nsiá ñà-divi sàhà Jesús vátùni ndutu cuàchi-nda, ñánì. ³⁹Mate tíxi ley sahnú xí Moisés còò nansa ndoo ndisa cuàchi-nda, doco

vichi nú ni cúníndísá-ndá Jesús, dandísá, vátùni, vàchi nsidaa ana xiníndísá xí-yâ, seguru ndoo nsihi cuàchi-ne. ⁴⁰Ñàyùcàndúá, cuidadu cundoo-nsia ñà-màsà cúú xí-nsiâ nacua nì cachi nècuàchì sàhana ndé nì cachi-nè:

⁴¹Cundehè váha-nsia, mii-nsiâ tè-càhíchì inì-xì, vàchi cuàhìn quide iin milagru cahnú tiempu xi-nsia. Doco mà cúníndísâ-nsiâ, mate claru nì cachítñuhu nèhivì xì-nsiâ, te sàhámà cuisì icúmí-nsiâ ndulocó cuàhà-nsiâ, te sàà-nsiâ ndañuhu dahuun-nsia.

Ducán nì cachi Dios —cachí Pablo.

Nansa nì càhàn Pablo xì cuàhà gá más nèhivì ñuu Antioquía iá ladu Pisidia

⁴²Daaní, na ní quee-ne xì compañeru-nè veheñuhu ma, dandu nì sacundahví nèhivì cuàhà mà nùù-né áma nácánì gá-nè xì nècuàchìmà palabra yucán inga quìvì descansu. ⁴³Ñàyùcàndúá, na ní nsihi nì nacuitià nsidaa nècuàchìmà veheñuhu ma, dandu nì tenchicùn cuàhà-né Pablo xì Bernabé, xínduu-ne nècuàchì raza Judea, te xínduu stná-nè nècuàchì inga raza nì yàha ndè religión Judea mà ñà-cahvi stná-nè Dios. Dandu Pablo xì Bernabé, nì càhàn-nè xì nsidaa nècuàchìmà ñà-iin-ni ni cunchícùn-nè ichì-yá ndé nihì ndisa-nda gracia.

⁴⁴Daaní, nì yàha ùnà quìvì, dandu nì nataca tu nèhivì, te làcà iyuhu-né nì cumanì cunduu nsidanicuú nèhivì ñuu mà nì nataca

ñà-cunini-ne palabra ì xì Dios.

⁴⁵Doco dava nècuàchì raza Judea mà, na ní xini-nè ñà-cuàhà guá nècuàchì inga raza sàni nataca, dandu nì cumbidia ini-nè, te nì càhàn ùhí-nè diquì ñà-ndúá nì cachi Pablo; quini ga nì càhàn-nè sàhà (palabra ì mà). ⁴⁶Doco Pablo xì Bernabé, cóni yúhí-nè; nì naxiconihí-né nùù nècuàchìmà, cachí-nè:

—Primeru mii-nsiâ nì nihítáhvi-nsiâ cunini-nsia palabra ì xì Dios, doco vichi sàni cahíchì inì-nsia palabra mà, na ian có-cùnì-nsiâ natùì-nsia cucumi-nsiâ vida ndiaha nicanicuahàn. Ñàyùcàndúá icúmí-nsí càhàn-nsì razón mà xì nèhivì inga raza yohó. ⁴⁷Vàchi ducán nì sàcùnaha-nsí nùù Stoho-ndà Dios quida-nsi, vàchi dohó nì cachi-yà (xì Jesús):

Sànì sàhi mii-ní chuun ñà-danátnùù-ní ini anima nèhivì nsidanicuú raza. Sàhà mii-ní icúmí càcu anima nèhivì ndoo dècuèndè ñuu chicá xica ñuhivì, nì cachi Dios.

Ducán nì cachi Pablo. ⁴⁸Te na ní nsihi nì inini nsidaa nècuàchì inga raza mà, dandu yàha ga nì cudìi ini-nè; palabra vàha ndisa nduá yohó, nì cachi-nè. Dandu nì xinindísá cuàhà nèhivì mà palabra xi-ya, divi nècuàchì nì chitnùnì ini Dios cundiatú anima-xi cutiacu nicanicuahàn. ⁴⁹Te ducán nì xitià palabra xi Stoho-ndà Jesús inicutu ladu yucán. ⁵⁰Doco nècuàchì raza Judea (có-xiníndísámá), nì dàquítñuhu-ne nùù ñahà cuicà sàhàn veheñuhu ma, xì nùù

stná nècuàchì idónuu nùù ñuu mà, te nì nihì-né nì ndulocó nsidaa nècuàchìmà nì quida-ne. Ñàyùcándüá, nì cucuahà sàhà Pablo xì Bernabé, dècuèndè fuerza nì catavà-ñáné ñuu mà cuàhàn-nè. ⁵¹Dandu nì catù-né sàhà-né ñà-nì cóyo yàcá nì tñia ñuu mà, te (seña nduámà ñà-icúmí nècuàchì ñuu-mà cunsida-ne cuàchi-ne). Daaní, nì quihin Pablo xì Bernabé ichì cuàhàn-nè inga ñuu nani ñuu Iconio. ⁵²Doco nècuàchì xiníndísá nì candò ñuu Antioquía mà, cuàhà gá nì cudíi ini-nè (sàhà fe xi-ne), te nì chitu stná anima-nè Espíritu ìi xí Dios.

**Ñà-ndüá nì caquida Pablo
xì Bernabé ñuu Iconio**

14 Daaní, nì sàà Pablo xì Bernabé ñuu Iconio, te nì quihvi-ne veheñùhu xi nècuàchì raza-nè Judea nì càhàn-nè sàhù. Ñàyùcándüá, cuàhà nèhivì raza-nè ndóo yucán nì xinindísá stná-nè, xì cuàhà stná nècuàchì raza ñuu mà. ²Doco dava nècuàchì raza Judea cóni xiníndísámá, nì dacà-né dìni nècuàchì ñuu-nè mà. Ñàyùcándüá, cóni cùù gá ini nècuàchì ñuu mà sàhà compañeru-nè xiníndísá. ³Doco Pablo xì Bernabé, caní quìvi nì sandoo-ne yucán, te cuàhà gá nì càhàn vate-né xì nèhivì; cóni yúhí-nè, vàchi nì cundee ini-nè Stoho-ndà Señor sàhà gracia xi-ya. Te mii-yá, nì chindee-yánè, te nì quida-ne milagru ndiaha sàhà-ñá cundaà ini nèhivì divi ñà-ndáà nduú palabra chináhá-nè mà. ⁴Doco nì tàhndè dava nècuàchì ñuu mà. Dava-ne nì ndòo-ne ladu

xi nècuàchì raza Judea, te dava-ne nì ndòo-ne ladu xi nècuàchì apóstol. ⁵Dandu nì nacuatnahá nècuàchì raza Judea mà xì dava ga nècuàchì ñuu mà, xì stná tè-xídandacú, te vàxi nsidaa-né carrera ñà-cùnì-nè quida quini-ne xì Pablo xì Bernabé, cunì-nè cahni-né nècuàchìmà xì yùù. ⁶⁻⁷Doco nècuàchìmà, nì xinitnùhu-ne ñà-vàxi nsidaa nèhivì mà, te nì xinudèhé-nè cuàhàn-nè ladu Licaonia ndé iá ñuu Listra xì ñuu Derbe xì ranchu cuati xí ñuu mà. Te inicutu ma ní nacàhin-ne nì càhàn-nè xì nèhivì ñà-ndüù razón ndiaha.

**Nansa nì caquida nèhivì siùmí
ñuu Listra, nì cani yuu-né
Pablo ñà-cui nècuàchìmà**

⁸Cunaha-nsiá, ñuu Listra mà nìsa là iin tiàa cuhí sàhà-xí, vàchi ducán nì quesaa-nè ñuhiví. Te sàhámà nicanicuahàn iá-nè; mà cùì caca-ne. ⁹Doco (iin quìvi) na càhàn Pablo, dandu nì inini stná nècuàchì mà. Te na ní indehè váha Pablo-nè, nì cundaà ini-nè xiníndísá vaha nècuàchìmà, te sàhámà mà úhi nduvàha-ne. ¹⁰Ñàyùcándüá, nì càhàn ndee Pablo xì-né, cachí-nè: —Ndacuiìn-ní, cuiin ndaà-ní. Dandu vichi duha nì ndacuiin nècuàchìmà, te nì quesaha-né xicánúú-né. ¹¹Te na ní xini nèhivì cuàhà yucán ñà-ndüá nì quida Pablo, nì càna ndee-né, cachí-nè: —Íadi stoho-ndà xínduu nècuàchì yohó, te nì nuu-ne ñuhiví yohó nì nanduu-ne tiàa! —nì cachì nècuàchìmà, càhàn-nè dàhàn mii-né ladu Licaonia yucán. ¹²(Cunaha-nsiá, iin stoho nècuàchì siùmí mà nduú yùù

yócò nani) Júpiter, ñàyùcàndùá ducán nì cachi-nè xì Bernabé. (Te inga stoho-nè nani Mercurio.) Ñàyùcàndùá, divi ducán nì cachi-nè xì Pablo, vèchi chicá cáhàn Pablo nùù Bernabé. ¹³Te ñuu mà nisa ìa stná iin tiàa dacuxi-xi Júpiter mà ndé iá vèha orilla ñuu mà. Ñàyùcàndùá, vèha cuàhàn tèmà xì cuàhà nèhivì, te ndacá stná-te idunsiquì nì nducutu xì ita, cuàhàn-te cahni-tésì cunduu-sì promesa nùù Pablo xì Bernabé nì cùí. ¹⁴Doco na ní xinitnùhu nècuàchimà sàhájàn, dandu nì dàcuàchí-né orilla sicoto xi-ne (ñà-nì cuduchi guá ini-nè), te nì dàyáà-nè nì quìhvi-ne mahì nèhivì cuàhà yucán, te nì càna ndee-né xì nècuàchimà, cachi-nè:

¹⁵—iAy, señores! Màsà quídá-nsiá xì-nsí ducán, vèchi iin-ni xínduu stná-nsì nèhivì ùùn nahi mii-nsiá. Te divi vèxi-nsi cachitnùhu-nsi xì-nsiá ñà-ndiá ìcà-nsiá nacoo-nsia yùù yócò yohó, vèchi còò ni-iñàha quidá, te cunchicùn-nsià Dios iá nicanicuahàn, vèchi cuisì mii-yá nì quidavàha xì ansivi xì ñuhù íchí, xì mar, xì nsidaa gá ñà-íá ñuhivì. ¹⁶Te tiempu nì yàha xi-nda nì sàha-ya nèhivì lugar cundoo-ne ñuhivì modo xì mii-né, ¹⁷mate siempre sàha-yàndó ñà-cundaà ini-ndà nansa iá-yà, vèchi màni gá quidá-yá xì-ndà, dacuún-yá dàvì sàhà-ñá cana ñà-cuxi-nda, te ndenuu ini-ndà, dandu cudii cuàhà ini-ndà —nì cachi Pablo.

¹⁸Doco mate ducán nì cachi-nè xì nèhivì cuàhà mà, ùhì nì sadi-nè nùù nècuàchimà ñà-màsà cáhni-né

idunsiquì-mà cunduu-sì promesa nùù-né.

¹⁹Daaní, dava nècuàchì raza Judea ndoo ñuu Antioquía xì ñuu Iconio, nì quixi stná-nè ñuu Listra mà, te nì dàquítnùhu-ne nùù nèhivì ñuu mà. Ñàyùcàndùá, nì cacani yuu nècuàchimà Pablo, nì sahnì-ñáné nì cahan-né. Dandu ñuhú nihni-ne nècuàchimà cuàhàn-nè iladu ñuu mà, te yucán nì nacoo-ñané.

²⁰Doco después na sàni nataca nècuàchì xiníndísà ndé indúhu-né, dandu nì ndacuiin-nè mànuhù-né ñuu mà inga tu. Daaní, inga quivì cutnàhà-né xì Bernabé nì quihin-ne ichì cuàhàn-nè chicá nùù-xí ndé ñuu Derbe. ²¹Te yucán nì cáhàn stná-nè xì nèhivì ñà-ndúú razón ndiaha xí Dios. Ñàyùcàndùá, cuàhà nècuàchimà nì xiníndísà stná, te nì dàcuàhà-né palabra xi-ya.

Daaní, nì quihin tu Pablo xì Bernabé ichì mànuhù-né, nì nayàha-ne ñuu Listra xì ñuu Iconio, te nì nasaa-nè ñuu Antioquía. ²²Te iin iin ñuu ndé nì nayàha-nemà nì nacuahandee ini-nè nèhivì xiníndísà, cachí-nè xì nècuàchimà ñà-iin-ni ni cúníndísà vaha-ne, te quidandee stná ini-nè, vèchi cuàhà vida icumí yàha nsidaa nèhivì cuní sàà ñuhivì ì xí Dios. ²³Te iin iin ñuu mà nì quida stná-nè nombrar iin ùù nècuàchì sahnú cunduu ana codònuù nùù nèhivì xí Jesús ndoo yucán. Te na ní cuu nècuàchimà nombrar nì xicàn tàhvi cuàhà-né nùù Dios, te nì inihì stná-nè. Dandu Pablo xì Bernabé, nì cachi-nè xì nsidaa nècuàchì xiníndísà-má:

—Yohó ni ndóo-nsia ndahà
Stoho-ndà Señor, vèchi divi-ya nduú
ana sàxiníndísâ-nsiá vichi —ni
cachi-nè.

**Nansa mànuhù Pablo xì Bernabé
ñuu Antioquía iá ladu Siria**

²⁴Daaní, ni nayàha-ne ladu
Pidisia, xì ladu Panfilia, ²⁵te ni
nasaa-nè ndè ñuu Perge. Te na
ndoó-né yucán ni càhàn stná-nè
xì nèhivì ñà-ndúú razón ndiaha xí
Dios. Dandu ni yàha-ne chicá nìnú
dècuèndè ñuu Atalia; ²⁶te yucán ni
quècoyo-ne iin barcu, ni yàha-ne
mar, mànuhù-nè ñuu Antioquía,
vèchi divi yucán nduú ñuu ndé ni
cachi nèhivì xì-né ñà-nì cùhùn-ne
chuun xì Dios, te ni cùcúmí-nè
cuàhà gracia xi-ya. Te vichi ndisa,
sàni xìnu vii chuun xi-ne mà.

²⁷Daaní, ñuu Antioquía mà
ni dānātācā tnahá-né xì nsidaa
nècuàchì xiníndísâ, te ni nacani
nsihi-ne xì nècuàchì mà nansa ni
chindee Dios-nè, te ni sàhatahvi-yá
ni xinindisá stná nècuàchì ñuu
xìcà. ²⁸Dandu caní quivì ni ndòo
Pablo xì Bernabé ñuu Antioquía
mà, cutnàhâ-né xì dava ga nècuàchì
nchícùn ichì-yá.

**Ñà-ndúá ni ndatnuhu nèhivì xí Jesús
na ní nataca-nè ñuu Jerusalén**

15 Daaní, ñuu Antioquía
yucán ni casaà stná
dava nècuàchì ñuu Judea. Te ni
quesaha-né dacuahá-né nèhivì
xiníndísâ, te dohó ni cachi-nè:

—Fuerza màcòo seña xi Dios
ìcà-nsiá, vèchi nú coó, còò
salvación xi-nsia, vèchi ñà-jaàn
nduú estilu ni nacoò xì-ndà Moisés.

²Dandu Pablo xì Bernabé, cuàhà
gá ni cuàà-nè xì nècuàchì mà, te ni
cucahnú chuun ma. Ñàyùcàndúá,
ndúì-nè ni caquee-ne nombradu xì
itnii gá nèhivì ñà-cùhùn-nè ñuu
Jerusalén nataca-nè xì nècuàchì
apóstol xì stná nècuàchì sahnú
idónuu yucán, te ndatnuhu víi
nsidaa-né sàhà chuun ma.

³Ñàyùcàndúá, nèhivì xí Jesús
ñuu Antioquía yucán, ni sàndaca
ichi tnahá-né, te cuàhàn nècuàchì
nombradu mà. Nì yàha-ne ñuu
Fenicia, xì ñuu Samaria, te yucán
ni càhàn stná-nè xì nèhivì xí Jesús,
ni nacani-ne nansa ni quìhvi cuàhà
nècuàchì ñuu xìcà ichì mii-yá.
Ñàyùcàndúá, cuàhà gá ni cudii ini
nècuàchì iníní mà.

⁴Daaní, na ní sàà nècuàchì
nombradu mà ñuu Jerusalén,
dandu ni casahú stnahá-né xì
nècuàchì apóstol xì nècuàchì sahnú
idónuu, xì nsidaa gá stná nèhivì
xí Jesús. Te ni nacani-ne nsidaa
ñà-ndúá ni quida-ne, xì nansa ni
chindee Dios-nè sàhà chuun ni
sàhàn-nè. ⁵Doco dava nècuàchì
fariseu xiníndísâ stná ichì-yá, ni
ndacuita-ne, te ni cachi-nè:

—Nsidaa tiàa inga raza mà,
xiñuhu màcùtuu stná seña xi Dios
ìcà-né, te màcùnaha stná-nè ñà-nì
chívàha-ne ley sàhana xí Moisés —
ni cachi-nè.

⁶Ñàyùcàndúá, ni nataca cànúú
nsidaa nècuàchì apóstol, xì nsidaa
gá stná nècuàchì sahnú idónuu, te
ni ndatnuhu-né sàhà chuun ma.

⁷Cuàhà gá ni càhàn-nè; dandu ni
ndacuiin Pedro, te ni cachi-nè:

—Sà-ínahá-nsiâ nansa ni quida
Dios sàcuàhàn-ndà itnii cuà, ñáni.

Nùù tàcá-ndà nì cachi-yà ñà-yùhù cunduu ana càhàn xì nècuàchì inga raza sàhà-ñá cunini stná-ne razón ndiaha xí-yá, te cunindísá-né. ⁸Te sàhà ñà-ínáhá-yá nansa íá anima nsidanicuú nèhivì, ñàyùcàndùá nì quida-ya xì nècuàchìmà nacua nì quida stná-yà xì ndohó daa, nì sàhatahvì stná-yànè Espíritu Ìì.

Dandu nì cundaà ini-ndà, stná nècuàchìmà sàni ndee vaha nùù-yá.

⁹Te sàhà-ñá iin-ni ndeníhí vaha-ya ndohó xì stná mii-né, ñàyùcàndùá nì nsida ndoo stná-yà cuàchi anima-nè na ní xinindísá-né.

¹⁰Doco vichi índù chuun có-ndôo ini-nsiá xì ñà-ndùá nì quida Dios, te cachí-nsiá xì nècuàchì inga raza mà ñà-fuerza chivàha stná-nè estilu sàhana ma, vachi nahi yugu vèe nduá? Ni mii-nda, te ni xì-ndà, cóni cúndéé ini-ndà chivàha-ndañá.

¹¹Còó, (ni mà cácu stná-ndà sàhà ley mà), vachi xiníndísá-ndá ñà-sàhà cuisì gracia xi Stoho-ndà Jesucristu icúmí càcu anima-ndà, te divi ducán stná xì nècuàchì inga raza mà, sàhà cuisì gracia xi-ya càcu stná-nè —nì cachi Pedro.

¹²Daaní, dadí uun nì nàcùndoo nèhivì cuàhà mà, dandu nì nacani stná Bernabé xì Pablo ñà-ndiaha guá nì quida Dios na ní xicanuu-ne mahì nèhivì inga raza, te nì chindee-yánè nì quida-ya cuàhà milagru ndiaha yucán, cuàhà milagru fuerte. ¹³Daaní, nì nsihi nì cacahàn nècuàchìmà, dandu nì càhàn stná Jacobo, cachí-nè:

—Cunini vaha-nsiá ñà-ndùá cuàhìn cachì, ñáni. ¹⁴Sàni nacani Simón (Pedro) xì-ndà nansa nì quida Dios (sà-íá tiempu), nì indehè

ndahví-yà nècuàchì inga raza, te nì quesaha-yá nì nacàxin stná-yànè ñà-cunduu stná-nè nèhivì xí-yá.

¹⁵Te divi ducán cachí stná libru nì tiaa nècuàchì profeta sàhana, vachi dohó cachí iin tutu mà:

¹⁶(Càhàn Dios, cachí-yà): “Ícúmí naxicocuíin después, te nachindee saa-túí nècuàchì descendencia xi David, vachi cuàhà tnùndoho sàni yàha-ne; doco ndiaha mánì icúmí-nè nàcùndovii-né quide. Na ian nduyucun saa iin vehe sàni chàhmà, ducán icúmí raza David mà nanihítàhvì sàà-né quide. ¹⁷Te nú ducán, dandu nsidaa stná nècuàchì raza dava ga inga ñuu, icúmí stná-nè nanducu-né yùhù ana nduú Stoho ñuhívì, vachi nèhivì-xí xínduu stná-nè”.

¹⁸Ducán nì cachi Stoho-ndà Señor, vachi dècuèndè chicá sàhana sàni cachitnùhu-ya ñà-dùcán icúmí cuu.

¹⁹Ñàyùcàndùá, yùhù cachí` xì-nsiá sàhà nècuàchì inga raza sàni caquìhvi ichì Dios: chicá vaha màsà cuáhachuún gá-ndànè xì ley sàhana ma. ²⁰Chicá vaha tiaa-nda iin tutu dacùhùn-ndà nùù-né, te cachi-ndà xì-né ñà-mà váha caxì-ndà comida nì sàcùndoo nùù yùù yócò, vachi sàni ndòo quinia. Ni màsà càhàn-ndà xì ni-iin nèhivì cóni nándàhà xì-ndà. Ni màsà cáxi-nda cuñu quisi dacuáhnà uun nèhivì. Te màsà cúxí stná-ndà nì. ²¹(Cuisì ñà-jaàn-ní xiñuhu chivàha-ne), vachi ley xi Moisés mà, dècuèndè sàhana ndoo cuàhà tiaa iin iin ñuu chináhá xán, te cada quivì descansu

cahví-néà ndé natácá-nè veheñùhu —nì cachi Jacobo.

²²⁻²³Daaní, chicá nì ndatnuhu nècuàchì apóstol, xì nècuàchì sahnú idónuu, xì nsidaa gá stná nèhivì xí Jesús, te nì nacàxin-ne ùì nècuàchì idónuu ma ñà-cutnahá-né xì Pablo xì Bernabé cùhùn-nè ñuu Antioquía, cunihi-ne carta-mà cùhùn. Te nècuàchì nì caquee nombradu mà, iin-ne nani Judas Barsabás, te inga-nè nani Silas. Te dohó cachí tutu mà: “Nsiùhù tè-icúmí chuun nùù Jesús, xì stná nècuàchì sahnú idónuu, xì nsidaa gá stná nèhivì xí mii-yá, cásàhú-nsì xì mii-nsiá nècuàchì ñani-nsì inga raza ndoó ñuu Antioquía xì ladu Siria xì ladu Cilicia. ²⁴Cunaha-nsiá, sàni xinitnùhu-nsì nì sàhàn dava compañeru-nsì yucán ndé ndoó-nsiá, te nì dānácánì ini-nè mii-nsiá ñà-nì cachi-nè ñà-fuerza màcòo seña xì Dios icà-nsiá, te fuerza chivàha stná-nsiá ley sànahà, nì cachi-nè. Ñàyùcàndüá nì ndulocó-nsiá nì quida-ne. Doco màdì nùù nsiùhù nì ndàcú núù-né ñà-dàcuàhá-né ducán, còó. ²⁵Sàhà ñà-jaàn ndüá iin-ni nì ndatnuhu váha nsidaa-nsí, te nì cachi-nsì chicá vaha nacàxin-nsì iin ùì nèhivì cutnahá xì ñani màni-ndà Bernabé xì Pablo sàà ndé ndoó-nsiá. ²⁶Vàchi sà-ínáhá-nsiá nècuàchì mà, (ñà-cuàhà guá vida) sàni yàha-ne sàhà Stoho-ndà Jesucristu, dècuèndè cuàhàn-nè cui-nè nì cùí. ²⁷Pues divi-ne sàni techuún-nsí, te cutnàhà stná-nè xì Judas xì Silas casaà ndé ndoó-nsiá ñà-cachitnùhu nsidaa-né nansa iá ñà-ndüá nì ndatnuhu-nsí. ²⁸Vàchi cachí Espíritu Ìì xí Dios, te cachí

stná nsiùhù, chicá vaha màsà dāndácù-nsí ñà-chivàha-nsia cuàhà iñàha, cuisì iin ùì ley nduá chicá xiñuhu, divi ñà-yòhó: ²⁹ñà-màsà cáxi-nda ñà-ndüá nì sàcùndoo nùù yùù yócò, te màsà cúxí-ndá nì; nì màsà cáxi-nda cuñu quisì nì sàhná uun; te ni-iin nèhivì, màsà cāhàn-nè xì ana cónì nāndāhà xì-né. Cunaha-nsiá, nú nì chivàha ndisa-nsia ñà-jaàn, dandu ñà-sàni quida vii-nsiá cundua. Ni cúcuéé ni-nsia”. Ducán cachí tutu mà.

³⁰Ñàyùcàndüá, nì techuún nècuàchì Jerusalén mà nsidaa nècuàchì nombradu mà cuàhàn-nè ñuu Antioquía. Te na ní casaà-nè yucán, nì dānátácá tnahá-né xì nsidaa nècuàchì xiníndísá-xí-yà, te nì quida-ne entregar tutu mà. ³¹Te na ní nsìhi nì cahvi nècuàchì mà tutu mà, dandu cuàhà gá nì cudìi ini-nè, vāchi cuàhà gá nì chindee razón mà mii-né. ³²Dandu, Judas xì Silas, nì cāhàn stná-nè nì nacuàhandee ini-nè nsidaa nèhivì xí Jesús ndoó yucán, vāchi nduú stná-nè profeta cachítñùhu razón xì Dios. Ñàyùcàndüá chicá nì sàà nècuàchì mà nì sàcùnìhnu vaha ndisa ini-nè mii-yá.

³³Daaní, yucán nì candò Judas xì Silas itnii gá quivì, dandu nì ndaquindèè stnahá-né, te nì naquimani váha stnahá-né, cuàhàn-nè quìhin-ne ichì nùhù-nè. ³⁴⁻³⁵Doco Silas, nì nacani ini-nè ñà-ndòo chii gá-nè yucán. Stná Pablo xì Bernabé, nì candò stná-nè yucán. Ñàyùcàndüá, mii-né xì cuàhà gá stná-nè, iin-ni nì chinaha stnahá-né ñà-ndüú palabra xì Stoho-ndà Señor, te nì cāhàn-nè xì nèhivì ñà-ndüú razón ndiaha nansa càcu-ne.

Nansa nì quihin Pablo ichì cuàhàn-nè ñà-úi cacanu-u-ne xì Palabra xì Dios

³⁶Daaní, nì yaha chii tiempu, dandu nì cachi tu Pablo xì Bernabé: —Cùhùn tu-nda naxicocuñin-ndà nsidaa ñuu ndé nì sàhàn-ndà nì càhàn-ndà palabra xì Stoho-ndà Señor, te nàcòtò-ndà ñanìtnaha-nda cahvi xi-yá ñuu yucán sàhà ñà-cundaà ini-ndà nansa nihí-né cuàhàn —nì cachi Pablo.

³⁷Doco Bernabé, nì nacani ini-nè cundaca stnahá stná-nè xì Juan Marcos cùhùn. ³⁸Doco Pablo, cóni cùnì-nè, vèchi tuxí ínì-nè, mà váha cundaca-ne nècuàchìmà cùhùn, vèchi na ní sàhàn-nè ñuu Panfilia daa, nì nacoò nihni nècuàchìmà-nè màndixi-ne, cóni sàhàn gà-nè chii gá nù-xí quida-ne chuun ma. ³⁹Ñàyùcàndüá, nì cuàà Pablo xì Bernabé sàhà chuun ma; mànicüí cundoo-ne de acuerdo; dècuèndè nì sàà-nè nì tàhndè dava-ne. Sàhámà nì saca Bernabé Marcos mà, nì canana-ne barcu cuàhàn-nè ñuu Chipre. ⁴⁰Daaní Pablo, nì saca-ne Silas ñà-cutnahá-né cùhùn. Dandu nècuàchì hermanu ndoó yucán, nì xicàn tàhvì-né nùu Dios sàhà nècuàchìmà ñà-nì chindéé gracia xi-ya mii-né ichì cùhùn-nè. Ñàyùcàndüá, nì quihin-ne ichì cuàhàn-nè, ⁴¹nì nacàhin-ne ladu Siria xì ladu Cilicia, te iin iin ñuu ladu yucán nì càhàn-nè xì nèhivì cahvi xi Jesús nì nacuañandee ini-nè nècuàchìmà.

Nansa nì quesaha Timoteo xicánúú-né cutnahá-né xì Pablo xì Silas

16 Daaní, nì nasaà Pablo xì Silas ñuu Derbe xì ñuu

Listra. Te yucán iá iin nècuàchì chii nchícùn stná ichì Jesús nani Timoteo. Dèhe iin nècuàchì ñahà raza Judea nduú-né. Te cahvi stná dihi-némà mii-yá. Doco yua-né, iin nècuàchì raza griegu nduú-né. ²Te Timoteo mà, quidá víi ndisa-ne, cachí nsidaa nèhivì xí Dios ñuu Listra xì ñuu Iconio yucán. ³Pues divi nècuàchìmà cuní Pablo cutnahá stná xi-né cùhùn. Ñàyùcàndüá, nì saca-ne nècuàchìmà nì chicoo-ne seña xi raza-nè Judea icà-né sàhà màsà cúdúchí ini nècuàchì raza-nè ndoó ladu yucán, vèchi nsidaa nècuàchìmà, ináhá-né ñà-iin nèhivì raza griegu nduú yua Timoteo mà. ⁴Daaní, Pablo xì compañeru-nè mà, nì quihin-ne ichì cuàhàn-nè, te ñuu ñuu nì nacàhin-ne, nì càhàn-nè xì nèhivì xí Jesús, nì cachitnùhu-ne ñà-ndüá icúmí-né chivàha-ne nacua nì sàcùnaha-né nùu nècuàchì apóstol xì dava ga nècuàchì sahnú ñuu Jerusalén. ⁵Ñàyùcàndüá, nì nacuañandee ini nsidaa nècuàchì cahvi xi Jesús ndoó nsidaa ñuu mà, te quivì quivì nì nducuahà gá stná-nè.

Nansa nì dàcùnì Dios Pablo seña xi-ya, te nì xini-nè iin iin nècuàchì ladu Macedonia cana-xi-né

⁶Daaní, Pablo xì compañeru-nè, nì dàndàcú Espíritu Ìì xí Dios nùu-né ñà-màsà cùhùn-nè xì razón ndiaha ndè ladu Asia. Ñàyùcàndüá, nì yàha-ne ndè chicá nùu-xí cuàhàn-nè, te nì nacàhin-ne ladu Frigia xì ladu Galacia. ⁷Dandu nì sàà-nè raya ladu Misia, te yucán nì cuni-nè nàcahnde-nè sàà-nè

ndè ladu Bitinia. Doco cónì sáha Espíritu Ìì xí Jesús quida-ne ducán. ⁸Nàyùcàndüá, nì yàha ndaà-nè inii ladu Misia, te nì sàà-nè dècuèndè ñuu Troas. ⁹Dandu ñuú nì dácùnì Dios Pablo iin seña, nì xini-nè ndè ladu Macedonia, te yucán íin iin tiàa ñuu mà, cachí-nè: “Nahà-ní ladu Macedonia yohó, te chindee-ní nsiùhù”, cachí-nè. ¹⁰Daaní, ñà-nì sàní Pablo ducán, ñàyùcàndüá vichi duha nì nsidayucun-nè ñà-cùhùn-nè yucán, mii-né xì compañeru-nè xì stná yùhù, vèchi sàni cundaà ini-nsì, Dios nduú ana techúún-xí-nsì cùhùn-nsì cachitnùhu-nsì xì nèhivì ladu mà ñà-ndùú razón ndiaha xí-yá.

Nansa nì tàvà Dios Pablo xì Silas vehecàa íá ñuu Filipos

¹¹Daaní, nì nana-nsì iin barcu ñuu Troas mà, te nì quihin-nù ichì cuàhàn-nu ñà-yàha-nù mar. Te nì yàha ndaà-nsì dècuèndè ñuu Samotracia, dandu inga quivì nì sàà-nsì ñuu Neápolis. Yucán nì nuu-nsì barcu mà, ¹²te cuàhàn-nsì chicá nùù-xí dècuèndè ñuu Filipos. Te divi ñuu mà nduú ndé ía chuun chicá nahnú ladu Macedonia yucán, te ndoo cuàhà stná nècuàchì Roma yucán. Pues divi ñuu yucán nì sàà-nsì nì sandoo chii-nsì itnii quivì.

¹³Daaní, na ní sàà iin quivì descansu, dandu nì quee-nsì ñuu mà cuàhàn-nsì yuhù yúte ndé siempre natácá itnii nèhivì xícàn tàhvì nùù Dios. Nàyùcàndüá, nì sàà-nsì yucán, nì sàcùndoo-nsì, te nì càhàn-nsì palabra xi Dios nì inini nècuàchì ñahà nì casaà stná yucán. ¹⁴Te iin nècuàchì mà nani

Lidia. Ñuu Tiatira nduú ñuu-nè, te chuun quidá-né nduá dicó-né sicoto finu moradu. Te cahvi stná-nè Dios. Nàyùcàndüá na ní càhàn Pablo palabra ìì, ndiaha gá nì chindee Dios-nè ñà-nì inini vàha-ne ini anima-nè, te nì xinindisá stná-nè palabra mà. ¹⁵Dandu nì cuhì stná-nè, mii-né xì nèhivì vehe-ne. Te después nì càhàn-nè xì-nsì nì sacundahví-nè nùù-nsì, cachí-nè: —Nú sàni cundaà inì-nsia ñà-iin nècuàchì nihnú vàha ndisa ini xì Jesús nduí, dandu yàha-nsia vehi cundoo chii-nsia —nì cachi-nè.

Te vátuni nì cundee-né nì candisá-nsì cundoo-nsì yucán.

¹⁶Daaní, iin quivì cuàhàn-nsì ndé xícàn tàhvì-nsì nùù Dios, dandu nì ndacùhun tnahá-nsì xì iin ñahà chii inácáa iin ñà-malu inì-xi, te sàhà ñà-malu-mà tùha-ñà cachì-ña suerte xi-nda. Nàyùcàndüá, tiàa xídandacu-xi sàhà-ñá, vihi dìhùn níhì-té ñà-tùha-ñà cachì-ña suerte xi nèhivì. ¹⁷Pues divi ñahà chii mà nì quesaha-ñá nì tenchicùn-ña nsiùhù, ndáhì-ña palabra (sàhà-nsì), cachì-ña:

—Tiàa yohó, nècuàchì xinúcuáchì nùù mii-yá dandacú ndé chicá ansivi xínduu-ne, te cachitnùhu-ne xì-ndà nansa ía ichì ndé càcu anima-ndà —nì cachì-ña.

¹⁸Pues nsiquívì nì quida-ñà ducán, dècuèndè màni cundéé gá ini Pablo. Nàyùcàndüá, nì nacuico-né yàtà-né nì càhàn-nè xì ñà-malu ía inì-ña, cachí-nè:

—Ndácùcahín quivì Jesucristu, te dandacuí nùù yohó ni yúxin-yó ini ñahà chii jaàn, te cuàhàn.

Dandu vichi duha nì quee ñà-malu cuàhàn.

¹⁹Doco tiàa xínduu patrón xi-ñà, nì cundaà inì-te ñà-mà níhì gá-te òhùn sàhà-ñá. Ñàyùcàndúá, nì catnii-tè Pablo xì Silas, te nì òitá-tené cuàhàn-te xi-né òècuèndè inì-xi ndé ndoó nècuàchì dandacú.

²⁰Te yucán nì òàtnátuu-tèné nùù nècuàchì nsidándàà sàhà chuun, te nì cachi-te xi nècuàchimà:

—Tiàa yohó, tè-raza Judea xínduu-tè, te cuàhà gá quidá tóntò-te nècuàchì ñuu-ndà. ²¹Diín estilu chináhà-te, mate có-sàha ley xi-nda candisá-nda estilu mà. Còò permisù chivàha-ndañá, vèchi nècuàchì romanu nduu-nda.

²²Dandu nèhivì cuàhà itá yatni yucán, nì xidà stná ini-nè, ñàyùcàndúá nì òàndacú juez mà ñà-tavà-té sìcoto xi ndúì-nè, te cani-tèné xì vara. ²³Te na ní nsihi nì sahnì cuí-tené xì vara, dandu nì òàquécuyo-tèné vehecàa, te nì chinaha-té nècuàchì ndiàá yucán ñà-nì cúndiádí vaha nècuàchimà. ²⁴Ñàyùcàndúá, nì òàyáha-ne nècuàchimà ndè chicá inì-xi vehecàa ma, te nì òàquécuyo-ne sàhà nècuàchimà mahì iin yutnù cahnú.

²⁵Daaní, nahi dava ñùu ndoó-né (vehecàa ma) xicàn tàhvi-né nùù Dios, te nacuatú-né alabanza xi-ya. Te iníni stná tè-xíndiadi gá mà. ²⁶Dandu nanàá nì tnàa fuerte sàstnùhù, te nì ndòyo nihni inii vehecàa ma, òècuèndè cimientu xan nì xichí stná. Ñàyùcàndúá nì nuna nsihi yehè, te nì òàñà tnahá nsihi cadena nuhnì tè-ndiàdí mà. ²⁷Dandu nì nsiuhnú ini nècuàchì ndiàá mà, te nì xini-nè nuná yehè vehecàa. Ñàyùcàndúá nì tavà-né

espada xi-ne, cuàhàn-nè cahnì-né mii-né nì cuí, vèchi nì tuxi ini-nè sàni caquee nsihi tè-ndiàdí mà.

²⁸Doco nì ndàhì ndee Pablo, cachi-nè:

—iMàsà quidá quíni-ní xì míi-ní, vèchi ndoó nsihi-nsi!

²⁹Dandu nècuàchimà, nì xicàn-nè ñà-tnùù nùù-né, te nì quihvi-ne ndè ini vehecàa ma, ndé quidí cuisì-né, te nì sàcuìin sisì-né nùù Pablo xì nùù Silas. ³⁰Dandu nì tavà-ñáné fuera, te nì cachi-nè:

—Señores, cachi-nsià xì, ¿ndià nduá quide, te càcu anímè?

³¹Dandu nì naxiconihí Pablo xì Silas nùù-né, cachi-nè:

—Cuisì cunindisa-ní Stoho-ndà Jesucristu, te càcu-ní xi stná nèhivì vehe-ní.

³²Dandu nì càhàn-nè xì nècuàchimà ñà-ndùù palabra xi Stoho-ndà Señor, te nì inini vaha-ne, mii-né, xì nsidaa stná nèhivì vehe-ne.

³³Daaní, divi hora ñuu mà nì saca-ñáné cuàhàn-nè xi nècuàchimà nì nacate-ne mandù icà nècuàchimà ndé nì òucùn. Daaní, vichi duha nì cuhiì-né xì stná nèhivì vehe-ne.

³⁴Dandu nì saca-ñáné nì nana-ne nì nansihvi-ne vehe-ne, nì sàha-ñáné ñà-nì xixi-ne, cudí ini-nè, vèchi sàni xinindisá-né Dios vichi. Te cudí stná ini nsidaa nèhivì ndoó vehe-nemà.

³⁵Daaní, na ní tùinuù inga quivì, dandu nì techuún juez itnii policía cuàhàn-te cachitnùhu-tè ñà-vàtùni òàñà Pablo xì Silas. ³⁶Ñàyùcàndúá, nècuàchì ndiàá xì vehecàa ma, òucàn nì cachitnùhu-ne xì Pablo, cachi-nè:

—Sàni òàndacú juez òàñà-nsiá: sà-íá caquee-nsia libre, cachi-nè.

Ñàyùcàndüá, màsà nácání gá inì-nsia, vächì vätùni quee-nsia cùhùn-nsià —nì cachi-nè.

³⁷Doco Pablo, nì cachi-nè xì policia yucán:

—Nsiùhù, nècuàchì romanu nduú stná-nsì. Doco nì ñàhni cuií-nsì nùù nsidaa nèhivì, te nì còò stná justicia nì ía sàhà-nsí na ní sàcùndiadi-nsì yohó. Sàháyùcàndüá, mà cándísá-nsí quee dèhé-nsì. Cuní-nsì nì cáquixí mii juez tavà-né nsiùhù —nì cachi Pablo.

³⁸Dandu nì sàhàn policia mà nì cachitnùhu-tè xì juez ñà-ndüá nì cachi Pablo. Ñàyùcàndüá, nì yùhí nècuàchìmà na ní cundaà ini-nè nècuàchì romanu nduú stná Pablo xì Silas, (te ía stná derechu xi-ne). ³⁹Dandu nì quixi juez mà, te viví-ni nì càhàn-nè xì nècuàchìmà, nì tavà-ñànê, te nì sacundahví-nè nùù nècuàchìmà ñà-nì quèé-né ñuu mà. ⁴⁰Ñàyùcàndüá, na sánì quee-ne vehècàa mà, dandu cuàhàn-nè vehe Lidia, nì nàcòtò-nè nsidaa nèhivì iin-ni cahvi xi Jesús, nì nacuàhandee ini-nè nècuàchìmà. Dandu nì quihin-ne ichì cuàhàn-nè.

Nansa nì cucuahà sàhà Pablo ñuu Tesalónica

17 Daaní, nì yàha-ne ñuu Anfípolis xì ñuu Apolonia, te nì sàà-nè ñuu Tesalónica. Te yucán ía iin veheñùhu xì nècuàchì raza-nè Judea. ²⁻³Te Pablo, de por sí sàhàn-nè visita veheñùhu xì nècuàchìmà (na sàà-nè iin iin ñuu). Ñàyùcàndüá ùnì semana cada quivì descansu nì sàhàn-nè veheñùhu yucán, nì càhàn-nè sàhù xì nècuàchì natácá yucán,

nacání-né xì nècuàchìmà nansa cachitnùhu tutu ì sàhà rey ndiaha ndiatú-né ndé cachá` ñà-icúmí rey mà ndoho-ya, dandu después natiacu-yà. Ducánì nì dàcùahá-né nècuàchìmà, nacání-né sàhà Jesús ñà-dívi mii-yá nduú rey ndiaha ma. ⁴Ñàyùcàndüá, nì xinindisá dava nècuàchìmà, te nì tenchicùn stná-nè Pablo xì Silas. Cuàhà-né xínduu nècuàchì raza griegu ináhá stná ía Dios, te cuàhà stná-nè nduú nècuàchì ñahá xí-idònùù ladu yucán. ⁵Doco dava tè-raza Judea yucán, cónì xínindísà-te palabra mà, vächì nì cacumbidia inì-te sàhà Pablo. Ñàyùcàndüá, nì saca-tè itnii tiàa tùha quini xicánúú xíxín, te nì nacana gà-te nèhivì cuáhà, te nì quida cuahà-té sàhà Pablo ñuu yucán; nì sàà-te ndé vehe Jasón, nì caquihvi-tè fuerza ini vehe-ne, nandúcú-tè Pablo xì Silas, vächì cuní-te tavà-téné fuerza, te quida-téné entregar ndahà nèhivì cuáhà mà. ⁶Doco cónì ndácùhun-téné. Ñàyùcàndüá, nì tavà-té Jasón xì iin ùì gà stná nècuàchì xiníndisá-xí-yà. Te ñuhú níhni-tené nì sàà-te nùù tè-xícusahnú nùù ñuu mà, cána fuerte nsidaa-té, cachí-te:

—Ndè stná ñuu-ndà yohó sàni quesaa nècuàchì quidá tóntó xì nèhivì inicitu ñuhivì. ⁷Te Jasón yohó, nì dàyáha stná-nè nècuàchìmà ini vehe-ne, mate ni-iin nècuàchìmà có-ndúlócò-nè sàhà ñà-ndüá dandacú rey cahnú César xi-nda, vächì cachí-nè ía inga rey chicá cusáhnú nani Jesús.

⁸Ducan nì cachi tèmà xì nècuàchì ñuu mà. Ñàyùcàndüá cuahà gá

nì ndulocó tè-xícusahnu-ma sàhà palabra mà, ⁹te nì dàndàcú-te ñà-fuerza nì dàquíhvi Jasón xì compañeru-nè dihùn nduu fianza, dandu nì cadaña-né.

**Ñà-nduá nì quida Pablo
xì Silas ñuu Berea**

¹⁰Daaní, nèhivì xí Jesús ndoó yucán, ñuú nì tavà déhê-nè Pablo xì Silas nì sàndaca ichi-ñané ñà-cùhùn-nè ñuu Berea. Te na ní casaà-nè yucán, nì sàhàn stná-nè veheñùhu xì nècuàchì raza Judea. ¹¹Te nèhivì veheñùhu yucán, chicá nì nacani viì ini-nè nùù nècuàchì ñuu Tesalónica, vàchi xì nsidaa voluntad xi-ne nì inini vàha-ne palabra ìì xí Dios. Nsiquívi nì nanducu váha-ne nùù tutu ìì ñà-cùnì-nè cundaà ini-nè a ndísá ñà-ndáà nduá cachí Pablo, á coó. ¹²Ñàyùcànduá, cuàhà nècuàchì raza Judea nì xinindisá, te cuàhà stná nècuàchì ñahà raza griegu xí-idònùù, xì cuàhà stná nècuàchì tiàa ñuu mà.

¹³Doco tè-raza Judea ndoó ñuu Tesalónica, nì xinitnùhu-tè ñà-ndè stná ñuu Berea dacuítìà Pablo razón ndiaha xí Dios. Ñàyùcànduá, nì sàà stná-te ñuu Berea mà, te nì dacà stná-te dìni nèhivì ñuu mà, nì dānācuídā-tené (sàhà Pablo). ¹⁴Ñàyùcànduá, nècuàchì cahvi xì Jesús, vichi vichi nì dàyáha-ne nècuàchì mà cuàhàn-nè ndè yuhù mar. Doco Silas xì Timoteo, cóni quèé-né ñuu mà.

¹⁵Daaní, nècuàchì ndaca-xi Pablo cuàhàn, cutnàhà-né nì sàà ndè ñuu Atenas. Dandu na cuàhàn-nè naquihin-ne ichì mànuhù-né, nì

sàcùnaha-né cachi-nè xì Silas xì Timoteo ñà-luegu nì quixí stná nècuàchì mà ndé iá Pablo.

**Ñà-nduá nì cachi Pablo na
ní càhàn-nè xì nècuàchì
xícusahnú ñuu Atenas**

¹⁶⁻¹⁷Daaní, ndiatú Pablo quesaa compañeru-nè ñuu Atenas yucán, te nì xini-nè itá chitu figura cahvi nèhivì ñuu mà. Te nì cuduchi cuàhà ini-nè sàhà mà, ñàyùcànduá, itnii xichi nì sàhàn-nè veheñùhu xì nècuàchì raza-nè Judea yucán, te nì càhàn-nè xì nècuàchì mà, xì stná nècuàchì inga raza sàhàn yucán. Te nsiquívi nì sa sàhàn stná-nè yàhvi, nì càhàn-nè xì nsidaa nècuàchì ndàcùhun tnahà-xi-né. ¹⁸Te dava tiàa nhícùn ley xì tè-epicúreo, xì dava stná tè-ley estoico, nì ndacùhun stnahá-te xi-né, te nì xicàn tnùhù stnahá-te nùù-né. Ñàyùcànduá cachí dava-tè xì compañeru-te:
—¿Ndíà nduá cachí guâ tè-jaàn xì-ndà?

Te nì cachi dava gà-te:
—Ádi stoho nècuàchì inga ñuu càhàn-te sàhà-xí.

Ducán nì cachi-te, vàchi inínì-te càhàn Pablo sàhà Jesús, xì sàhà nansa natiacu-ndà. ¹⁹Dandu nì saca-tè Pablo, cuàhàn-te xi-né iin xaan nani Areópago ndé natácá tè-xícusahnú nùù ñuu mà. Te yucán nì ndàcàtnùhù témà nùù-né, cachí-te:

—¿Nansa iá dàñùhù sàà dacuaha-guá-ní nèhivì? ²⁰Vàchi sàni xinitnùhu-nsi càhàn-ní sàhà iñàha tàcùnì-nsi, te ñàyùcànduá cùnì-nsi cundaà ini-nsi sàhà

ñà-ndùá cáhàn guá-nî jaèn —nì cachi-te. ²¹Vàchi nsidaa nècuàchì ñuu Atenas yucán, xì stná nècuàchì inga ñuu ndoó yucán, chicá cudfì ini-nè cunitnùhu-ne, te ò cachi-nè sàhà iin ñà-saa.

²²Ñàyùcàndùá, nì sàcuìin Pablo nùù nècuàchì sàni nataca lugar nani Areópago mà, te nì cachi-nè: —Mii-nsiá nècuàchì ñuu Atenas yohó, sàni cundaà inì, cuàhà gá cahvi-nsiá stoho-nsiá. ²³Vàchi na xicánúí yohó nì xinì itá cuàhà ñà-ndùá cahvi-nsiá; te nì xini stnáí yucán iin iin altar ndé itándiaa palabra yohó: “Dohó quidáñúhú-ndá iin Dios tàcùnì-ndà”, cachá`. Pues cunaha-nsiá, mate có-ìnáhá-nsiá Dios mà, te quidáñúhú-nsiáyà, doco yùhù cuàhìn cachitnùhì xì-nsiá sàhà-yá.

²⁴Mii-yá nduú ana dandacu-xi nùù ansivi xi sàhà ñuhiví, vachi mii-yá nì quidayucun xán xì nsidaa stná ñà-lá nùá. Ñàyùcàndùá, có-xìñùhù-yá quidayucun nèhivì ni-iin vehe ndé coo-ya. ²⁵Vàchi itiacú mii-yá; còò ni-iin ana dacútiácú xì-yá, vachi còò ni-iñàha quidámànì nùù-yá; còò. Mii-yá taxí-yá vida xi-nda, tàchì-ndà, xì nsidaa iñàha. ²⁶Te iin-ni yohòtéhè-ndà nì quidayucun-yàndó, ñàyùcàndùá vichi xíndoo-nda inicutu ñuhiví, te cuàhà raza nduu-nda. Te mii-yá nduú ana nì chitnùnì inì-xì índù tiempu cundoo iin iin raza ñuhiví, xì índùvì nùù-xí cunduu iin iin ñuu cada raza, ²⁷áma nanducu-né mii-yá, te cunitnàhá-né xì-yá na ian nandúcú ndáha cuaá-nèyà. Doco, cunaha-nsiá, yatni uun iá-yà

ndé ndoó iin iin-nda. ²⁸Vàchi sàhà mii-yá itiacú-ndà; divi sàhà mii-yá xicánúú-ndá, te ndoo-nda ñuhiví. Te dava stná tè-tùha nachutnahá palabra ñuu-nsiá yohó, sàni cachi-te: “Divi mii-yá nduú yohòtéhè-ndà”. ²⁹Ñàyùcàndùá, nú ndisa, descendencia xi Dios nduu-nda, dandu màsà cútúxí ini-ndà Dios nduú iin figura nì nacani ini nèhivì, te nì quidavàha-neà xì oro ò plata ò yùù. ³⁰Cunaha-nsiá, tiempu nì yàha xi-nda, cóni ítníí Dios cuenta sàhà modo xi nèhivì, vachi cónìsá cúndàà ini-nè. Doco vichi, nùù nsidanicuú nèhivì inicutu ñuhiví dandacú-yá ñà-naxicocuñin ini-ndà sàhà cuàchi-nda. ³¹Vàchi sàni saquin-yà iin quivì cuàhàn-yà ndàcàn-yà cuenta sàhà cuàchi nèhivì ñuhiví, te nihì-né nacua ndiá ìcà. Te sàni cachi stná-yà ana cunduu juez nsidandaà cuenta xi-ya; divi nduú iin ana (nì xihì, te) nì natiacu nì quida-ya. Pues sàhámà vátùni cucumi ndisa-nda seguru ñà-ìcúmì coo ndisa juiciu —nì cachi Pablo.

³²Daaní, na ní inini nècuàchìmà ñà-càchí Pablo iá nansa natiacu-ndà, dandu nì sàcùndiaa uun-ñané. Doco dava-ne, còò; dohó nì cachi-nè: —Nsiùhù, cunì-nsì cunini ga-nsì càhàn-ní xì-nsí inga quivì sàhà chuun jaàn.

³³Dandu nì quee Pablo cuàhàn-nè. ³⁴Doco dava tiàa nì inini ma, nì xinindisá-né, te nì tenchicùn-nè nècuàchìmà. Iin-ne nduú iin juez quidáchúun lugar nani Areópago mà, te quivì-né nduú Dionisio. Te inga-nè nduú iin ñahà nani

Dámaris; te ndoó gà stná iin ùi ana nì xinindisá.

Ñà-ndùá nì quida Pablo ñuu Corinto

18 Nì nsihi (nì càhàn Pablo xì nècuàchìmà), dandu nì quee-ne ñuu Atenas cuàhàn-nè ñuu Corinto. ²Te yucán nì ndacùhun tnahá-né xì iin nècuàchì raza-nè Judea nani Aquila. Mii-né xì ñahàdìhí-nè Priscila, xínduu-ne nècuàchì iin ñuu íá ladu Ponto, doco vichi làcà ní quixi-ne ñuu Roma íá ladu Italia, vàchi nì dándàcú rey cahnú Claudio ñà-fuerza caquee nsihi nèhivì raza Judea ñuu mà cùhùn-nè. Ñàyùcàndùá, ñuu Corinto yucán sàni caquesaa nècuàchìmà. Dandu nì sàà stná Pablo visita vehe-ne, ³te yucán nì ndòo-ne cutnâhâ-né xì nècuàchìmà quidáchúùn-né, vàchi iin-ni oficiu icúmí nsidaa-né, divi ñà-quidavàha-ne vehe sìcoto ndee. ⁴Te cada iin iin quivì descansu sàhàn-nè veheñùhu xi nècuàchì raza-nè, te nì càhàn Pablo xì nèhivì yucán, vàchi cuní-nè cunindisá stná nècuàchìmà, a sea nduú-né nècuàchì raza-nè, te ò nèhivì inga raza.

⁵Daaní, nì quee Silas xì Timoteo ladu Macedonia, nì quesaa-nè ndé íá Pablo. Dandu Pablo, ndé cuisì chuun cáhàn-nè palabra xi Dios nì quesaha-né quidá-né, te cuàhà gá nì dàcuàhá-né nècuàchì raza-nè yucán, cachí-nè ñà-divi rey ndiaha nani Cristu nduú Jesús. ⁶Doco nècuàchì yucán, nì caquesaha-né nì cahíchì ini-nè palabra mà, te nì càhàn ùhí-nè dìquía. Ñàyùcàndùá, nì naquidi Pablo sìcoto xi-ne, (te

seña nduámà ñà-cuàhàn-nè nacoo dahuun-ne nècuàchìmà). Te nì cachi-nè:

—Yùhù, mà cúnsídá cuàchi nú ni sàà anima-nsià ndañuhá. Mii-nsià cunsida cuàchi-nsia sàhà-nsiá. Ñàyùcàndùá, vichi, nèhivì inga raza icúmí-nsí càhàn xì-nsí —nì cachi-nè.

⁷Dandu nì quee-ne veheñùhu ma cuàhàn-nè vehe iin tiàa nani Justo. Iin nècuàchì nihnú vaha stná ini xì Dios nduú nècuàchìmà, te yatni inítnâhâ stná vehe-ne xì veheñùhu yucán. ⁸Doco nì là iin nècuàchì inúu xì veheñùhu ma nani Crispo, te nì xinindisá stná nècuàchìmà ichì Jesús, mii-né xì nsidaa nèhivì vehe-ne. Daaní, cuàhà gá stná nècuàchì ñuu mà, nì inini stná-nè palabra xi-ya, te nì xinindisá stná-nè, dandu nì cuhìi-né.

⁹Daaní, iin ñuú nì dásání Dios Pablo nì cachi-yà xì-né:

—Màsà yùhî-nî, te màsà cú-íhín-ní xì ni-iin nèhivì. Iin-ni quida-ní seguir càhàn-ní xì-né. ¹⁰Vàchi yùhù íé cutnâhî xì-ní, te còò iin quida quini xi-ní, vàchi cuàhà nèhivì ñuu yohó icúmí cunduu nèhivì xí —nì cachi-yà.

¹¹Ñàyùcàndùá, iin cuià dava nì ìa Pablo ñuu yucán, nì dàcuàhá-nè nèhivì ndoó yucán ñà-ndùu dàñùhù xi Dios.

¹²Daaní, ladu Acaya yucán íá stná iin tè-dándàcú nani Galión. Te tiempu xi-tè nì nataca cuàhà tè-raza Judea, nì catnii-tè Pablo, nì saca-tèné cuàhàn-te xi-né nùù tè-dándàcù-mà, sanícuàchi-tè sàhà-né, ¹³cachí-te:

—Tiàa yohó, dífn nduú modo chináhâ-nè cahvi-nda Dios, vàchi

cunaha-ní, có-sâha ley xi-nda cahvi-nda Dios nacua cachí mii-né.

¹⁴Dandu meru cuàhàn càhàn stná Pablo nì cùí, te nì cachi Galión mà:

—Mii-nsiá tè-raza Judea, nú ndisa quidá quíní tiàa yohó, te ò iin falta cahnú nduá nì quida-ne nì cùí, dandísá, vètùni candisé ñà-sàncuàchi-nsia sàhà-né nùí.

¹⁵Doco còó, vèchi cuisì sàhà dàñùhù xi mii-nsiá càhàn-nsiá, xì sàhà stná nècuàchì nchichí xi-nsia, xì sàhà stná ley xi mii-nsiá. Ñàyùcàndùá, mii-nsiá cundehè-nsiá sàhà chuun yohó, vèchi yùhù, mà nsídándái-ñà —nì cachi-te. ¹⁶Dandu nì dàndàcú-te cuxio nsihi-ne nùù-té.

¹⁷Daaní, dava nècuàchì raza griegu ñuu mà, nì catnii-ne iin nècuàchì cusáhnù nùù veheñùhu xi nècuàchì raza Judea mà. Sóstenes nani nècuàchimà, te nì sahnì cuií-ñané nùù Galión mà. Doco cónì ndúlócô-te.

Nansa nì naxicocuñin Pablo ndè ñuu Antioquía, dandu nì quihin tu-ne ichi inga xichi cuàhàn-nè chuun xi Jesús

¹⁸Daaní, cuàhà gá quivì nì ìa Pablo ñuu yucán. Dandu nì ndaquindèè-né xì nècuàchì hermanu ndoo ñuu mà, te cuàhàn-nè ñuu Cencrea. Te yucán nì dàté tehe-né, vèchi seña (nì sanduamà) ñà-sàni saquin-nè iin compromisu nùù Dios. Daaní, ñà-cùnì-nè nùhù-nè ladu Siria, ñàyùcàndùá, nì nana-ne iin barcu, mii-né xì Aquila xì ñahàdihí nècuàchimà nani Priscila, te nsidaa-né cuàhàn-nè barcu mà ¹⁹nì sàà-nè ñuu Éfeso, vèchi divi ñuu yucán icúmí ndoo Priscila xì

Aquila. Dandu nì sàhàn (nsidaa-né) veheñùhu xi nècuàchì raza-nè ñuu mà, te nì càhàn Pablo xì nèhivì natácá yucán. ²⁰Te nècuàchimà, nì cuni-nè cucuee chii gá Pablo xi-né inga ratu gá. Doco cónì cándisâ-né, ²¹vèchi nì cachi-nè:

—Icúmí nùhì ñuu Jerusalén ñà-coi yucán quivì nacava vicò sà-ítúú. Doco primeru Dios icúmí naxicocuñin yohó inga xichi —nì cachi-nè, dandu nì ndaquindèè-né xì nècuàchimà. Te nì nana tu-ne iin barcu iá ñuu mà cuàhàn-nè. ²²Dandu nì sàà barcu mà ñuu Cesarea, (te yucán nì nuu-ne), mànuhù-né ñuu Jerusalén, nì casàhú-nè xì nèhivì xí Jesús ndoo yucán, dandu nì quee tu-ne cuàhàn-nè ñuu Antioquía. ²³Te yucán nisa ìa-ne iin ratu, dandu nì quihin tu-ne ichi cuàhàn-nè ladu Galacia xì ladu Frigia. Te ñuu ñuu nì nacàhin-ne nì càhàn-nè xì nècuàchì nchìcùn ichi Jesús, nì nacuaàhandee ini-nè nècuàchimà.

Ñà-nduá nì cuu na ní sàà Apolos ñuu Éfeso, te nì càhàn-nè palabra ìi xí Dios

²⁴Daaní, ñuu Éfeso mà nì sàà stná iin nècuàchì raza Judea nani Apolos. Alejandría nduú meru ñuu-nè, te tùha vaha-ne càhàn-nè sàhù. Te ináhá váha stná-nè nansa nacání tutu ìi, ²⁵vèchi cuàhà gá sàni dàcuàhá-né ichi Stoho-ndà Dios. Te dìi gá stná ini-nè càhàn-nè sàhù. Ñàyùcàndùá, claru chináhá-nè sàhà ichi-yá. Doco cuisì ley xí Juan Bautista nduá ináhá-nè. ²⁶Pues divi nècuàchimà nì quesaha-né càhàn ndee-né xì nèhivì sàhàn

veheñùhu xi raza-nè ñuu Éfeso mà. Te nì inini stná Priscila xì Aquila. Ñàyùcàndüá nì tavà cuàán-ñané nì nacani viì-né xì nècuàchìmà nansa meru iá ichì Dios. ²⁷Daaní, después, nì cuni nècuàchìmà yàha-ne nùù-xí ndé nduú ladu Acaya. Te nsidaa hermanu (ñuu Éfeso mà), nì cachi-nè:

—Ndiaha gá nú ni cùhùn-ní yucán.

Te nì tiaa stná-nè iin tutu cùhùn nuu nèhivì xí Jesús ndoó ladu Acaya mà ñà-cundua nùù nècuàchìmà. Daaní, después na sání sàà nècuàchìmà yucán, cuàhà gá nì nacuañandee ini-nè nsidaa nèhivì sàni nihitáhvi cunindisá ichì-yá. ²⁸Vàchi nì càhàn stná-nè xì cuàhà tè-raza-nè Judea, nì cahvi-ne libru ìi iníní-te, te ducán claru nì quida-ne comprobar ana nduú Jesús, ñà-divi rey ndiaha nani Cristu nduú-yá, te ducán nì cundee-né nùù témà, iníní nsidaa nèhivì.

**Ñà-ndüá nì quida Pablo
na ní ìa-ne ñuu Éfeso**

19 Daaní, na iá ìi Apolos ñuu Corinto, dandu nì quihin Pablo ichì nínu, nì yàha-ne ladu yucù mà, te nì sàà-nè ñuu Éfeso. Yucán nì ndacùhun tnahá-né xì itnii nècuàchì dacuahá ichì Dios. ²Te nì cachi-nè xì nècuàchìmà:

—Na ní xinindisá-nsiá palabra xi Dios, ¿a ní nihitáhvi stná-nsiá cucumi-nsiá Espíritu ìi xí-yá?

—Còó —cachí nècuàchìmà— tàñáha ga cundaà ini-nsi a ñá-ìá Espíritu ìi, ò ñà-còó-yá.

³Dandu nì cachi Pablo xì-né:

—¿Ana dìquívì-xí nì ndacùcahan-né na ní cuhì-nsiá?

—Dàñùhù xi Juan Bautista nduá nì cuhì-nsí —nì cachi nècuàchìmà.

⁴Dandu nì cachi Pablo:

—Ñà-ndáà ndüá, nìsa quida ìi Juan mà nèhivì na ní cuu-ne arrepentir. Doco nì cachi stná-nè ñà-después icúmí quixi ana cunihnu vaha ndisa ini-ndà, divi nduú Jesucristu.

⁵Ñàyùcàndüá, na ní cundaà ini nècuàchìmà nansa cachí Pablo, dandu nì canduhì sàà-né, doco vichi quivì Stoho-ndà Jesús nì ndacùcahan-né. ⁶Dandu nì chitandóo Pablo ndahà-né dìni nècuàchìmà, te nì quixi fuerte Espíritu ìi xí Dios ini anima nsidaa-né, te nì dàcáhàn-yàné dàhàn sàà, te nì càhàn stná-né razón ndiaha nì quixi nùù Dios. ⁷Te nsidaa nèhivì mà, ùxìn ùi tiàa nduú-né.

⁸Dandu ùni yòò nì ìa ga Pablo ñuu mà, sáhàn-nè veheñùhu xi nècuàchì raza-nè, te càhàn-nè xì nèhivì yucán, nacání-né nansa iá ichì ndé dàndàcú Dios, te dacáhàn-nè nècuàchìmà ñà-nì cúnchícùn viì-né ichì-yá. ⁹Doco dava-ne, cóni cúdìi ini-nè ley mà; cóni cúní-nè cunindisá-nèa, ñàyùcàndüá, quini ga nì càhàn-nè xì nèhivì dìquì ichì-yá. Sàhà ñà-jaàn nì nacoo Pablo nècuàchìmà, te nì tavà cuàán-né nsidaa nècuàchì nchícùn ichì-yá cuàhàn-nè vehe iin tiàa nani Tiranno ndé nduú escuela. Te divi lugar mà nì dàcuahá-né nècuàchìmà nsiquívì. ¹⁰Te ùi cuàà nì chinaha-nè nèhivì ducán. Ñàyùcàndüá, nsidanicuú nèhivì ndoó ladu Asia yucán, nì xinitnùhu-ne nansa iá razón ndiaha

xí Stoho-ndà Jesús, nècuàchì raza Judea, xì stná nècuàchì dava ga, nsidaa-né nì xinitnùhu-ne.

¹¹Te cuàhà gá milagru fuerte nì sàhatahvì Dios nì quida Pablo.

¹²Dècuèndè pañuelu xi-ne, ò ndé` sicoto itándiaa icà-né sáhàn nùu nècuàchì cuhí, te ndúvaha-ne, te yúxin stná ñà-malu ñuhú ini-nè.

¹³⁻¹⁴Doco yucán nì sandoo stná dava tè-raza Judea xicánúú tavá xi ñà-malu. Ùsà ñàní dèhe iin dùtù cusáhnù nani Esceva nduú-te. Te nì quesaha-té xicánúú-te ndácùcahan stná-te quivì Jesús tavá-te ñà-malu. Te dohó cachí-te xán: “Yùhù ndácùcahín quivì Jesús, divi ana cáhàn Pablo sàhà-xí, te dandacuí nùu-ndá ñà-quee-ndá, te cuahán-ndá”, cachí-te. ¹⁵Doco (iin xichi) na ní quida-tè ducán, dandu nì naxiconihí ñà-malu nùu-té, cachá`:

—Yùhù ináhí Jesús, te ináhá stnáí ana nduú Pablo. Doco nsiohó, cò cuenta quihín nsiohó —cachá`.

¹⁶Dandu tiàa inácáá-ñà anima-xi, nì ndàvà-te nì ducùn ndàhà tnàhá-te xi témà, te nì cundee-té nùu nsi-úsà témà, dècuèndè nì dānacùèhè stná-te témà, te nì dāndiàchì ìi-té sicoto xi temà. Ñàyùcāndúá, nì canacoyo nsihi-tè vehe ma cuàhàn-te. ¹⁷Ñà-jaàn nduá nì cuu, te nì xinitnùhu stná nsidaa nèhivì ñuu Éfeso yucán, nècuàchì raza Judea, xì stná nècuàchì dava ga. Ñàyùcāndúá, yáha ga nì yùhí-nè, te chicá nì ndenihì vaha stná-nè Stoho-ndà Jesús. ¹⁸Te cuàhà gá stná nècuàchì xiníndísá-xí-yâ, nì quixi-ne nì nàhmà vate-né, nì dātúí-ne falta nì quida-ne. ¹⁹Te

cuàhà nècuàchì nì sanduu nècuàchì tàtnà, nì catnii-ne tutu itúí ndé itándiaa ñà-tàtnà xí-né vaxi-ne, te nì sahmi nsihi-neà nùu nsidaa nèhivì. Te nì tavà stná-nè cuenta nadaa xíndiaa nsidaa tutu ma, te nì cundaà ini-nè nahi ùi dico ùxin mil (50,000) dihùn plata ndiaá`. ²⁰Ducán fuerte nì chindee Stoho-ndà Señor nì xitià nihni palabra xi-ya, te nì cucuahà-ñà.

²¹Daaní, na ní nsihi nì cuu ducan, dandu nì nacani ini Pablo cùhùn tu-ne ladu Macedonia xì ladu Acaya, dandu nùhù-nè ñuu Jerusalén. Te nì cachi stná-nè:

—Nú sàni ìa chií ñuu Jerusalén yucán, dandu xiñuhu cùhùn stnáí ñuu Roma.

²²Dandu nì cāhàn-nè xì ùi nècuàchì xinúcuáchí nùu-né nani Timoteo xì Erasto, te nì techuún-né nècuàchì mà ñà-màcòdònùu-né. Ñàyùcāndúá, nì quee nècuàchì mà cuàhàn-nè ladu Macedonia, doco Pablo, nì ndòo chii gá-nè nì ìa-ne ladu Asia.

Nansa nì cuu cuahà sàhà ichì Jesús ñuu Éfeso

²³Quivì yucán yáha ga nì cuu cuahà sàhà ichì-yá. ²⁴Iin tiàa nani Demetrio nì dàquésáhâ xân. Chuun xi nècuàchì mà nduú ñà-quadachuún-né xì plata, quidávaha-ne vehe cuati tnaha vehe cahnú yùu yócò Diana (íá ñuu yucán). Te divi sàhà Demetrio mà cuàhà gá chuun nisa nihì maestru quidáchúfn stná xì plata mà. ²⁵Ñàyùcāndúá iin quivì nì cana Demetrio mà nsidaa maestru mà xì dava ga stná tiàa tùha quidachuún

nahi oficiu xi stná mà, te nì cachi-nè xì nsidaa-té:

—Mii-nsiá, sà-ináhá-nsiá ñà-sàhà chuun xi-nda yohó icúmí-ndá ñà-cuicà-ndà, ñàni. ²⁶Doco sàni xinì-nsia, te ò sání xinitnùhu-nsia nansa quidá iin tiàa nani Pablo, cáhàn-nè xì nèhivì, cachí-nè ñà-màdì dios ndisa nduú ñà-quidáyúcùn ndahà nèhivì ñuhivì, cachí-nè, te ducán sàni dacà-né cuàhà nèhivì ñuu-ndà yohó, xì cuàhà stná nèhivì, inicutu ladu Asia yohó. ²⁷Ñàyùcàndüá, vihini sàà stná nèhivì cahíchì ini-nèndò sàhà chuun quida-nda. Te màdì cuisì ñà-jaàn, vèchi vihini sàà stná-nè cahíchì ini-nè veheñùhu xi dios xi-nda Diana, te dandáñúhú stná-nè tñùñuhu xí-ña, mate mii-ñá nduú ana cahvi nsidanicuú nèhivì ladu Asia yohó, xì nsidaa stná nèhivì inicutu ñuhivì. —Ducán nì cachi Demetrio mà.

²⁸Ñàyùcàndüá, na ní nsihi nì inini nècuàchìmà ñà-jaàn, dandu yáha ga nì caxidà ini-nè, te nì càna ndee-né, cachí-nè:

—iNdiaha gá stoho-ndà Diana iá ñuu Éfeso yohó!

²⁹Ñàyùcàndüá, nì candulocó nèhivì inicutu ñuu mà, te cuàhà gá nì cuu cuahà sàhámà dècuèndè nì tñii-ne ùì compañeru Pablo nani Gayo xì Aristarco. Nècuàchì ladu Macedonia cutnáhà xi Pablo nì quixi-ne ichì nduú nècuàchìmà. Dandu nsidaa nèhivì cuáhà yucán, ñuhú-né nècuàchìmà carrera cuàhàn-nè, nì caquìhvi-ne ini lugar cahnú ndé natácá nèhivì ñuu mà. ³⁰Te Pablo, nì cuni stná-nè quìhvi-ne càhàn-nè xì nèhivì mà,

doco compañeru-nè nchícùn stná xì ichì Jesús, cóni sáha-ne lugar.

³¹Te dava stná tè-xídandacú ladu Asia mà, ndoó vaha stná-te xi Pablo, ñàyùcàndüá nì dásàà-te iin razón nùù-né, sacúndáhvì-te ñà-màsà quìhvi-ne lugar yucán. (Sàhà ñà-jaàn nduá cóni quìhvi-ne.)

³²Doco ini lugar mà, iin-ni càna ndee nèhivì cuáhà mà, mate tucu tucu xícachi iin iin-ne, te ñà-yáha guá sàni nacuidà nsidaa-né, ñàyùcàndüá chicá cuàhà-né nì cóni sáha tñùnì ini-nè índù chuun nì nataca-nè yucán. ³³Daaní, dava tè-raza Judea, nì chindaha-té iin tñaha-tè nani Alejandro ñà-nì mácuìlìn-nè nùù nsidaa nèhivì cuáhà mà. Te nì ndàhì dava nèhivì mà xì Alejandro mà ñà-nì càhàn-nè xì nsidaa-né. Ñàyùcàndüá, nì dånáhà ndahà-né áma mácuñdoo dadí nècuàchìmà, vèchi cuní-nè càhàn-nè sàhà mii-né xì sàhà compañeru-nè nì cùì. ³⁴Doco nèhivì cuáhà mà, na ní xinitnùhu-ne ñà-iin nècuàchì raza Judea nduú nècuàchìmà, dandu iin-ni nì càna ndee nsidaa-né, cachí-nè:

—iNdiaha gá stoho-ndà Diana iá ñuu Éfeso yohó! —cachí-nè. Te iin-ni nì càna fuerte nsidaa-né ducán nahi ùì hora.

³⁵Daaní, por fin nì nìhì tè-ndüú secretariu ñuu mà nì nachindoo dadí-te nèhivì cuáhà mà. Dandu nì cachi-te xi-né:

—Mii-nsiá nècuàchì ñuu-ndà Éfeso yohó, çamádi sà-ináhá-nsiá ñà-nsidanicuú nèhivì sàni xinitnùhu nansa quida-nda ñuu yohó, ndiaá-ndà vehe stoho cahnu-nda, divi mii-ñá ní quee ndè ansivi

nì nacava-ñà ndé` yohó? ³⁶Pues (ináhá-nê), te mà cùì cáchí-nè có-ndúá ñà-ndáà. Ñàyùcàndúá, ndiá ìcà-nsiá cundoo sahnú-nsiá, te màdiá quida cuahà-nsiá ducán. ³⁷Vàchi nècuàchì nì tniì-nsia ndacá-nsiá vaxì yohó, cónì quidá quini-ne xì veheñùhu xi-nda, nì cónì cáhàn quini-ne dìquì dios xi-nda. ³⁸Ñàyùcàndúá, nú cuní Demetrio xì compañeru-nè canicuàchi-ne sàhà iin nèhivì, dandu nì cùhùn-nè nùù juez ndoó ñuu yohó, te yucán nì canicuàchi stnahá-né sàhà-né. ³⁹Te nú iá gà chuun xi-nsia vichi, dandu xiñuhu nataca-ndà ndatnuhu víi-nda ñà-ndùù ichì ley. ⁴⁰Vàchi vichi sàndòò-ndà tìxi peligrù canicuàchi gobiernu sàhà nsidaa-nda, vachi vihini cutuxi ini-nè ñà-cuàhàn-ndà daquésáhá-ndá iin revolución nduá, te mà nánìhì tnùnì gà ini-ndà nansa cachi-ndà xì-né ndiá dìsáhà-xì nì cuu cuahà guá vichi.

⁴¹Ducán nì cachi tè-ndùù secretariu mà, dandu nì dānācūitiā sihi-tè nèhivì mà.

Nansa nì sàhàn Pablo ladu Macedonia xì ladu Grecia

20 Daaní, na ní sihi nì cuu cuahà mà, dandu nì cana Pablo nsidaa nèhivì xì Jesús ndoó yucán, te nì nacuahandee ini-nè nècuàchì mà. Dandu nì ndaquindèè stnahá-né, te nì quihin-ne ichì cuàhàn-nè ladu Macedonia. ²Te yucán nì nacàhin-ne cuahà ñuu, te nì càhàn cuahà-né xì nècuàchì hermanu ndoó yucán sàhà-ñá chicá nì cúnìhnú vaha ini-nè mii-yá. Dandu nì quee-ne cuàhàn-nè chicá

nùù-xì ndè ladu Grecia. ³⁻⁴Te yucán nì ìa-ne ùnì yòò.

Doco na meru cuàhàn-nè quihin-ne barcu nùhù-nè ladu Siria nì cùí, dandu nì xinitnùhu-ne ñà-sàni ndatnuhu tè-raza Judea, cuní-te cahni-ténê. Ñàyùcàndúá, nì naxicocufin ini-nè, nì quihin-ne ichì cuàhàn-nè nayàha-ne ladu Macedonia, dandu nùhù-nè ladu Asia. Te ichì mà cutnàhà stnà-nè xì iin nècuàchì ñuu Berea nani Sópater, xì stnà ùì nècuàchì ñuu Tesalónica nani Aristarco xì Segundo. Te cuàhàn stnà iin nècuàchì ñuu Derbe nani Gayo, xì stnà Timoteo, xì stnà ùì nècuàchì ladu Asia nani Tíquico xì Trófimo. ⁵Pues nsidaa compañeru Pablo mà, idónuu-né nì sàà-nè ñuu Troas. Te yucán nì cucuìta-ne ndiatú-né sàà stnà Pablo xì yùhù. ⁶Daaní nsiùhù tu, na sàni yàha vicò xixí-né pan có-ndütáchí, dandu nì nana-nsi barcu ñuu Filipos. Te ùhùn quivì nì xica-nù mar dècuèndè nì sàà-nu ñuu Troas. Yucán nì nacuatnahá-nsí xì nècuàchì cuàhàn cueé mà. Te ùsà quivì nì cuee-nsì nì sandoo-nsi yucán.

Nansa nì natiacu iin tèchii ñuu Troas na ní nacava-tè nùù iin vehe idótnahá

⁷Quivì primeru semana nì nataca nsidaa nècuàchì nchícùn ichì Jesús, te nì cudiní-né. Dandu nì càhàn Pablo xì-né ñà-ndùù palabra xi Dios, dècuèndè dava ñuu nì càhàn-nè, vachi dàtnàà inga quivì icímí-né quihin tu-ne ichì. ⁸Te cuahà ñuhu tnùù nihni ndé ndoó-nsí cuarto dìquì-xì mà. ⁹Te nùù iin ventana

xan ma ía stná iin tèchii nani Eutico. Doco sádi vàhná-te ñà-nì cucaní guá hora cáhàn Pablo. Sàhà ñà-yúcán nì quidì naà-té, te nì naxiconihí-te nì nacava-tè dècuèndè pisu ùni. (Ñàyùcàndúá, nì nuu nèhivì mà) nì ndanihi-nète, doco sàni xihì-te. ¹⁰Dandu nì nuu stná Pablo ndé indúhu-té, te nì numi nihni-nète, te nì cachi-nè:

—Màsà yúhí-nsià, vàchi itiácù-te.

¹¹Dandu nì nana tu nsidaa-né, te nì caxixi-ne. Te caní tiempu nì ndatnuhu gá Pablo xì-né dècuèndè nì tùinuù, dandu ní quihin Pablo ichì cuàhàn-nè. ¹²Doco tèchii ma, ndacá nèhivì mà-té mànuhù, vàchi sàni natiacù-te, te ñàyùcàndúá nì cudìi gá ini nsidaa-né.

Nansa nì yàha Pablo ndè ñuu Mileto

¹³Daaní, nsiùhù, nì sàcòdònùù-nsí nùù Pablo, nì quihin-nsi barcu cuàhàn-nsì ñuu Asón, vàchi sàni ndatnuhu sahnú-nsí xì Pablo ñà-nacuaca-nsinè yucán, vàchi cuní-nè cacasahà-né cùhùn-nè ichì mà. ¹⁴Sàháyùcàndúá, ñuu Asón mà nì nacuatnahá-nsí xì-né. Dandu divi barcu mà nì sàhàn ndàà-nsì chicá nùù-xí ndè ñuu Mitilene. ¹⁵⁻¹⁶Daaní, inga quivì nì quihin tu barcu mà ichì cuàhàn-nu xì-nsí ndè yatni ñuu Quío. Dandu inga quivì nì sàà-nsì ladu Samos, te después nì sàà stná-nsì ñuu Trogilio. Yucán nì quetatu chii-nsí. Dandu inga quivì nì yàha uun-nsi ñuu Éfeso, nì sàà-nsì ñuu Mileto. Vàchi ducán nì nacani ini Pablo quida-nsi ñà-có-cuní-nè cucuee-nè ladu Asia mà, vàchi yàha ga cuní-nè nasaa-nè ñuu Jerusalén antes nacava vicò Pentecostés.

Ñà-ndúá nì cachi Pablo xì nècuàchi inúù chuun xi Jesús ñuu Éfeso

¹⁷Daaní, na ndoó-nsí ñuu

Mileto, dandu nì techuún Pablo iin razón cuàhàn ñuu Éfeso, caná-né nècuàchi sahnú inúù chuun xi Jesús ñà-quixi-ne. ¹⁸Te na ní caquesaa-nè, dandu nì cachi Pablo xì-né:

—Mii-nsiá, sà-ínahá-nsià modo xi, nansa quidé dècuèndè quivì primeru nì quesai ladu Asia yohó; te ináhá stná-nsià nansa nisa quide inicutu tiempu nisa ìe cutnáhí xì-nsiá, ¹⁹xinúcuáchí nùù Stoho-ndà Señor. Vàchi cónisá ìa cuadúì.

Dècuèndè nisa sacu stnáì cuàhà xichi sàhà-nsiá. Te cuàhà gá vida nì yàhi nì quida tè-raza Judea na ní candatnuhu-té ñà-dandáñúhú-té yùhù. ²⁰Te ináhá stná-nsià ñà-cóni chídèhí` nì-ínàha cunduu ñà-vàha xi anima-nsià. Còò, vàchi nsidaámà nì cachitnùhi xì-nsiá. Cuàhà gá nì chinahì mii-nsiá na ní nataca-ndà iin-ni xaan, te na xicánúú stnáì dacuahí-nsià dècuèndè vehe-nsia.

²¹Nsidanicuú nèhivì nì càhàn xì', a ducán xínduu-ne nècuàchi raza Judea, te ò nècuàchi inga raza, doco claru nì cachi xì-né ñà-ndiá ìcà-né cuu-ne arrepentir nùù Yua-nda Dios, te cunihnu vàha ini-nè Stoho-ndà Jesucristu.

²²Pues vichi, yàha ga dansíhi anímè ñà-nùhù-tui ñuu Jerusalén, mate có-cundàà inì nansa cuu xì yucán. ²³Cuisì ináhí ñà-yòhó: cada sái iin ñuu, dandu cachí Espíritu ìì xì Dios ini anímè ñà-ìcúmí cundiadi, te ò ndohi yucán. ²⁴Doco có-nàcánì inì sàhámà, vàchi có-ndùlócò guè sàhà vida xi, mate ni cahní-te

yùhù. Cuisi cuní` daxínu vii` chuun icúmî, dandu cudì inì. Vàchi cuní` quide cumplir chuun nì nihí nùù Stoho-ndà Jesús ñà-càhìn xì nèhivì ñà-ndùú razón ndiaha sàhà gracia xi Dios.

²⁵'Cunaha-nsiá, mahì mii-nsiá nì xicanui cáhìn palabra sàhà ñuhìví ìì xí Dios. Doco vichi, ináhî mà cúnístnàhá gá-ndà. ²⁶Ñàyùcàndüá, dohó cachí` xì-nsiá vichi: nú ni sàà ndañuhu anima iin-nsia, yùhù mà cúnsidá cuàchi guè, <sup>27</sup>vàchi sàni dàcuàhì mii-nsiá nsidaa ñà-ndüá nì cachi Dios quida-nda, cóni chídèhí` ni-iyuhu razón mà. ²⁸Sàháyùcàndüá, cundiaa vaha-nsia mii-nsiá, te cundiaa vaha stná-nsiá nsidaa gá nèhivì xí Dios, vachi nahi iá chuun ndiaá-ndà riì, ducán iá stná chuun icúmí-nsiá nùù Espiritu ìì xí Dios. Ñàyùcàndüá, cunuù víi-nsiá nèhivì xí-yá, vachi xì nì-yá sàni dànáà-yá sàhà nsidaa-nda sàhà ñà-cunduu-nda nèhivì xí-yá.

²⁹'Yùhù ináhî, nú sàcuàhìn, dandu icúmí ndecoyo tiàa dana cuni dacà xì dìni-nsiá. Na quidá quisi fhì, có-dàcácu-sì riì, ducán quida stná nècuàchìmà xì-nsiá.

³⁰Te nùù nsidaa stná mii-nsiá icúmí dava nèhivì quesaha stná-nè chináhá stnahá-né iin ñà-tñùhù áma cúnchícùn stná-nsiá ichi mii-né. ³¹Ñàyùcàndüá, cuàhà gá cundoo tùha-nsia, te nsinuu ini-nsiá nansa nì quide, vachi ùni cuà nì ìè xì-nsiá, te nicanicuahàn nisa chinahì mii-nsiá; ndui te ñuú nisa cahìn xì-nsiá, ndè nisa sacu stnái sàhà-nsiá.

³²'Pues vichi ni ndóo-nsia xì Dios, te ni cundiáá-yànsià, ñàni. Te ni

cúnchícùn-nsiá palabra sàhà gracia xi-ya, vachi nú ni cundéhe-nsiá palabra mà, dandu sàà-nsiá cunindisá víi-nsiá, te ducán cundiatú stná anima-nsiá ñà-vàha ndiaha xí-yá, te nihítàhvì stná-nsiá cutnahá-nsiá xì nsidaa gá ana sàni ndoo anima-xi nì quida-ya.

³³'Yùhù, ni-iin biene xi ni-iin nèhivì cóni xíhoé, ni plata xi-ne, ni oro xi-ne, ni sìcoto xi-ne. ³⁴Còó, vachi ináhá-nsiá, xì ndahí nisa quidachuín, te ducán nisa tùi ñà-ndüá nisa itiacu-nsi. ³⁵Sàni xini-nsiá nsidaa ñà-ndüá nisa quide, te sàhámà vètùni cundaà inì-nsia ndiá ìcà nsidaa-nda quidachuun-nda, dandu nihì-ndà nansa chindee stná-ndà ana iá necesidad xi. Te xiñuhu nsinuu stná inì-nsia palabra nì cachi Stoho-ndà Jesús na ní cachi-yà: "Chicá cundiatú anima-ndà ñà-dacútàhvì-ndà inàha, te màdià cutahvì mii-ndañá".

³⁶Daaní, nì nsihi nì cachi Pablo ñà-jaàn, dandu nì sàcuítasisi nsidaa-né, te nì xicàn tàhvì Pablo nùù Dios. ³⁷Dandu cuàhà gá nì casacu nsidaa-né, te nì numi nihni stnahá-né, te nì tutuyuhu stnahá-né nùù-né, ³⁸vachi yáha ga nì nàcùndoo nsidaa-né tñùnsí ini ñà-nì cachi Pablo mà cúnì stnàhá gá-nè. Dandu nì sàndaca ichi-ñánè dècuèndè nùù barcu.

Nansa mànuhù Pablo ñuu Jerusalén

21 Nì nsihi nì ndaquindèè-nsí xì nèhivì yucán, dandu nì quihin barcu mà ichì cuàhàn-nu. Primeru nì yàha ndaà-nu ndè ñuu Cos. Dandu inga quivì nì sàà-nsi ñuu Rodas, te después nì sàà-nsi

ñuu Pátara. ²Yucán nì xini-nsì iin barcu icúmí cùhùn ladu Fenicia. Ñàyùcàndüá, yutnù yucán nì nana-nsi cuàhàn-nsì. ³Te na ní xini xicà-nsí ñuu cahnú mahì mar nani Chipre, dandu nì yàha-nsi iin ladu, te ladu itní-nsì nì ndòo ñuu mà. Dandu nì sàà-nsì ladu Siria. Meru ñuu ndé nì sàà barcu mà nùù ñuhù nani ñuu Tiro, te divi lugar mà cuàhàn nuu carga xi-nù. ⁴Te yucán nì ndacùhun tnahá stná-nsì xì nèhivì xí Jesús; ñàyùcàndüá, ùsà quìvì nì sandoo-nsi xì-né mà. Dandu nì dàcáhàn Espíritu ìì xí Dios dava nècuàchìmà, te nì cachi-nè xì Pablo ñà-màsà cùhùn-nè ñuu Jerusalén. ⁵⁻⁶Doco na ní nsihi ùsà quìvì mà, dandu nì quihin tu-nsi ichì cuàhàn-nsì, te nì sàndaca ichi nsidaa nècuàchìmà nsiùhù, tiàa xì ñahà xì stná dèhe-ne, nsidaa-nsì nì sàhàn-nsì orilla ñuu mà dècuèndè yuhù mar. Te yucán nì sàcùitasisi-nsì nì xicàn tàhvi-nsì nùù Dios, dandu nì ndaquindèè tnahá-nsí, te nì numi nihni stnahá-nsí. Dandu nì nana nsiùhù barcu mà, te mànuhù nècuàchìmà vehe-ne.

⁷Daaní, nì quee barcu mà ñuu Tiro, te nì xica-nù mahì mar ndè ñuu Tolemaida. Yucán nì nuu-nsi, te nì casàhú-nsì xì nècuàchì hermanu ñuu mà. Te iin quìvì-ní nì cuee-nsì yucán. ⁸Dandu inga quìvì nì quihin tu-nsi ichì cuàhàn-nsì, Pablo xì nsiùhù nècuàchì cutnàhà xí-né, te nì sàà-nsì ñuu Cesarea. Te yucán cuàhàn-nsi vehe Felipe cundoo-nsi. Te Felipe mà nduú iin nècuàchì nùù ùsà tiàa (nìsa dasàn xì ración), doco vichi xicánúú stná-nè cáhàn-nè

xì nèhivì ñà-ndúú palabra sàhà Jesús. ⁹Te cùmì dèhe yoco-né ndoó xínduu señorita, te sàni ñihítàhvi stná nsiçumíá cachitnùha razón xi Dios. ¹⁰Pues divi vehe nècuàchìmà nì sandoo-nsi itnii quìvì. Dandu yucán nì sàà stná iin tiàa nì quixi ladu Judea nani Agabo. Te tùha stná-nè cachitnùhu-ne razón xi Dios. ¹¹Te nì tnàtuu-ne nùù-nsí, nì ndaxin-né siuhmatixi Pablo, dandu nì suhni-nèà sàhà-né xì ndahà-né, te nì cachi-nè:

—Dohó cachitnùhu Espíritu ìì xí Dios: “Tiàa dèsiùhmátixi-xi yohó, icúmí stná-nè cunuhni-nè quida tè-raza Judea ñuu Jerusalén, dandu yàha-ne ndahà tè-inga ñuu”.

¹²Ñàyùcàndüá, na ní cachi-nè ducán, dandu nsiùhù xì stná nècuàchì ñuu Cesarea mà, nì sacundahví-nsì nùù Pablo ñà-màsà cùhùn-nè ñuu Jerusalén. ¹³Doco nì cachi-nè xì-nsì: —Màsà cuácú gá-nsià, vàchi yàha ga cuí sentir ñà-quidá-nsià ducán, vàchi dispuestu ié` màcùnuhni ñuu Jerusalén, mate dècuèndè nì cùì stnàì yucán sàhà Stoho-ndà Jesús —nì cachi-nè.

¹⁴Pues sàhà-ñá mànicùì cadì-nsì nùù-né, còò ni-iñàha ni cachí gà-nsì, cuisì ní cachi-nsì:

—Dios cachi-yà.

¹⁵Daaní, nì nsidayucun-nsì carga xi-nsi cuàhàn-nsì ñuu Jerusalén. ¹⁶Te nì cutnahá stná-nsì xì iin ùì nècuàchì xiníndísà ndoó ñuu Cesarea mà cuàhàn-nsì, te (nì sàà-nsì ñuu Jerusalén) ndè vehe iin nècuàchì nì quixi ñuu Chipre nani Mnasón. Mii-né, sàcàní quìvì nchícùn stná-nè ichì Jesús, te divi vehe-ne nduú ndé cundoo-nsi.

**Nansa nì sàhàn Pablo nì
ndatnuhu-né xì Jacobo**

¹⁷Daaní, na ní sàh-nsì ñuu mà, dandu nì casàhú-nsì xì nècuàchì hermanu ndoó yucán, te nì cudìi ini-nè ñà-sàni sàh-nsì. ¹⁸Daaní, inga quivì cuàhàn-nsì xì Pablo dècuèndè ndé iá Jacobo. Te yucán sàni nataca stná nsidaa nècuàchì sahnú inúu xì nèhivì xí Dios. ¹⁹Dandu nì casàhú Pablo xì nècuàchìmà, te nì nacani nsihi-ne nansa nì cuu na ní sàhàn-nè ñuu xicà, te (nì quida-ne chuun ì xí Dios), te ndiaha gá nì chindee-yánè yucán. ²⁰Daaní, na ní nsihi nì inini nècuàchìmà, dandu nì naquimanì-néyà, te nì cachi-nè xì Pablo:

—Ñánì, sàxìní-ní ndoó cuàhà mil nècuàchì raza-ndà xiníndísà ichì-yá. Te nsidaa-né, nchícùn vii-né ley xì Moisés. ²¹Doco cachí cuentu sàhà mii-ní ñà-chìnáhà-ní nècuàchì raza-ndà ndoó inga ñuu ñà-màsà quíhín casu gà-nè sàhà ley mà, ni có-xìñùhù gá màcùtuu seña xí Dios icà dèhe-ne, ni có-ndiá icà stná-nè chivàha ga-nè estilu xi raza-ndà. ²²Ñàyùcàndùá ìndiá quida-nda? vàchi icúmì nèhivì nataca-nè nú sàni xinitnùhu-ne iá-ní yohó. ²³⁻²⁴Chicá vàha dohó quida-ní. Cundaca-ní cùmì tiàa ndoó yohó sàni saquin xì iin compromisu nùu Dios, te cùhùn-nsià nduhiì-nsiá (nacua cachí ley xi-nda), te quida-ní chii gastu sàhà-né. Dandu después datè tehe dìni-né. Vàchi nú ducán ni quida-ní, dandu vátùnì cundaà ini nèhivì cuentu uun nduá ndatnúhú-nè sàhà-ní,

vàchi (cuninùu-né) quidá víi-ní, te chivàha vii-ní ley xi-nda.

²⁵Doco nsidaa nècuàchì inga raza yucán, còó; sàni dàsàà-ndà iin carta nùu-né ndé cachí-ndà ñà-còò necesidad chivàha-ne ley mà, cuisì ñà-màsà cáxi-né ñà-nì sàcùndoo nùu yùu yócò, te màsà cúxì stná-nè nìi, nì màsà cáxi-né cuñu quisì nì sàhná uun, nì màsà cóó-né xì nècuàchì cóni nándàhà xi-né —nì cachi Jacobo.

**Nansa nì catnii-tè Pablo na
iá-nè veheñùhu cahnú**

²⁶Daaní, nì saca Pablo nsi-cúmì tiàa ma, te nì quee-ne inga quivì nì casahàn-nè ñà-nsidandoo nsidaa-né mii-né nacua cachí ley xi-ne. Dandu nì quìhvi-ne veheñùhu cahnú, nì cachitnùhu-ne nadaa ga quivì cunihii-né, dandu después cuàha iin iin-ne quisì cunduu promesa xi-ne. ²⁷Ùsà quivì nduú tiempu (cunihii-né). Te sàdaaní xìnu quivì mà, dandu dava tè-raza Judea nì caquixi ladu Asia, nì xini-te Pablo na iá-nè veheñùhu ma. Ñàyùcàndùá nì quesaha-té nì nsida tontó-te nèhivì cuàhà yucán. Nì catnii-tè Pablo, ²⁸te nì càna ndee-té, cachí-te: —Mii-nsiá tè-raza-ndà Israel, chindee-nsiá nsiùhù, vàchi divi tàyòhó nduú tiàa càhàn guá dìquì-ndà ñà-có-ndiàà raza-ndà, cachí-te, ni có-ndiàá stná ley xi-nda, te ni có-ndiàá gà stná veheñùhu yohó, cachí-te. Te ducán chinàhà-te nèhivì inicutu. Te màdì sàhà cuisì ñà-jaàn nduá; còó, vàchi nì saca stná-te iin tè-raza sìquini nì quìhvi-tè xì témà veheñùhu yohó.

Ñàyùcàndüá, sàni cuchicuehe ñà-ì icímí vehe ì yohó.

²⁹Ducán nì cachi têmà, vàchi antes nì caxinì-te xicánúú Pablo ñuu mà cutnâhâ-né xì iin nècuàchì ñuu Éfeso nani Trófimo, (iin nècuàchì inga raza). Te nì catuxi inì-te ndacá stná Pablo tiàa ma nì sàhàn ini veheñuhu cahnu-ma.

³⁰Ñàyùcàndüá nì nacuidà nsidaa nèhivì inicutu ñuu mà, nì dâyââ-nè vâxi-ne nì nachitu-né. Te ñuhú nihni-ne Pablo nì tavâ-né nècuàchimà fuera veheñuhu cahnu-ma, te vichi duha nì nacadi nsihi-ne yehè patiu mà. ³¹Meru nandúcú-né modo nansa cahni-né Pablo, dandu nì sàà razón nùù comandante coronel ñà-sàni nacuidà sàstnùhù nsidaa nèhivì ñuu Jerusalén mà. ³²Dandu nì nacuaca comandante mà cuàhà soldadu xì stná capitán xi-ne, te nì dâyââ-nè xì-té cuàhàn-nè ndé quidá cuáhà guá nèhivì. Te na ní xini nèhivì mà vâxi comandante xì soldadu mà, dandu nì cucuita ì-né, cóni càní gá-nè Pablo. ³³Dandu nì ntàtuu comandante nì dândàcú-né nùù soldadu xi-ne ñà-nì tniì-te Pablo, te màcùnuhni-nè xì ùì cadena. Dandu nì ndàcàtnùhù-né nùù nèhivì cuáhà mà:

—¿Ana nduú tiàa yohó, te ndià nì quida-tè?

³⁴Doco nèhivì cuáhà yucán, cána ndee-né; tucu tucu cachí iin iin-ne, mànicúí cundaà ini comandante nansa ndisa iá chuun ma ñà-cána guá nècuàchimà. Ñàyùcàndüá, nì dândàcú-né nùù soldadu xi-ne ñà-nì cúndácá-te Pablo nùhù ini vehe cahnú-te. ³⁵Sàhámà, ndacá témàné

nì nasaa vehe-tè, cuàhàn-te nana-tè cuai. Doco ñà-dana guá ndoó nèhivì cuáhà mà, ñàyùcàndüá fuerza nì sàcùnsida-tè Pablo nì nana, ³⁶vàchi nchícùn chitu nsidaa-né, cána-ne, cachí-nè:

—Cahni-ndà tè-jaàn chicá vaha.

Nansa nì càhàn Pablo sàhà mii-né nùù nèhivì cuáhà

³⁷Daaní, na meru cuàhàn soldadu mà dayáha-tè Pablo ini vehe cahnú-te, dandu nì cachi-nè xì comandante coronel yucán:

—¿A iá permisú càhàn tíí xì-ní?

Dandu nì cachi-nè xì Pablo:

—¿A túha stná-ní càhàn-ní dàhàn griegu? ³⁸¿A có-ndùù-ní tè-ñuu Egipto nì quida revolución daa, te nì idònùù-ní nùù cùmì mil tè-tèhì nì saca-níte cuàhàn-nsia yucù?

³⁹—Còò —cachí Pablo—, yùhù, tè-raza Judea nduí. Meru ñui nduú ñuu Tarso iá ladu Cilicia. Tiàa iá derechu-xi nduí; te ñui mà, có-ndùù stná iin ñuu tii. Ñàyùcàndüá sacúndáhvì` nùù-ní áma táxí-ní permisú càhìn xì nèhivì cuáhà yohó —nì cachi-nè.

⁴⁰Dandu nì sàhà comandante mà lugar càhàn-nè. Ñàyùcàndüá, nì ndacuuiin-nè nùù cuai mà, te nì dànáhà ndahâ-né ñà-nì cúdádí nsidaa nèhivì mà. Te na ní ndudadí nsihi nècuàchimà, dandu nì càhàn-nè. Doco puru dàhàn (nèhivì ñuu mà) nì càhàn-nè, divi dàhàn hebreu, te dohó nì cachi-nè:

22 —Mii-nsiá nècuàchì sahnú, xì nsidaa gá stná ñani dava ga, cunini-nsia cuàhìn càhìn sàhà míí —nì cachi Pablo.

²Dandu nèhivì cuáhà yucan, na ní cundaà ini-nè ñà-divi dàhàn mii-né

cáhàn stna nècuàchìmà, dandu chicá nì cudadí-né. Te nì cachi gà Pablo:

³—Yùhù, iin nècuàchì raza Judea nduí. Ñuu Tarso iá ladu Cilicia nduí lugar ndé nì tùinuí ñuhiví, doco ñuu yohó nì sahnui. Te maestru Gamaliel nduí ana nìsa dacuaha-xí. Ñàyùcàndùá, nì dàcuàhá vahi nsidaa ñà-ndùá cachí ley xi xì-ndà, vachi yáha ga nìsa cunì chivàha vií ley xi Dios, divi nacua cuní stná mii-nsiá vichi.

⁴Daaní, nì quesahí dandohó stnáì nècuàchì nchícùn ichì Jesús. Tiàa te ñahà nìsa chicuhnì, te nìsa chicadì-nè; dècuèndè cui stná-nè nìsa cunì. ⁵Ináhá dùtù cusáhnù ndoó vichi, xì stná nsidaa nècuàchì sahnú dandacú, vátùni cachi stná-nè nansa nìsa quide nú nì cúcáhán-nè, vachi ináhá-nè (vida xi). Te divi nùu mii-né nì nihí tutu nduí orden ñà-cunihi cùhùn nùu nècuàchì raza-ndà ñuu Damasco. Ñàyùcàndùá, nì quihin ichì ñuu mà cuàhìn tnii nsihi nèhivì xí Jesús (ndoó yucán), te chicuhnì-nè cundaqui-nè ndixi ñuu-ndà yohó sàhà ñà-ndoho stná-nè nì cahín.

⁶Ñàyùcàndùá, xiqué cuàhìn (ichi mà). Te nahi càxíhúu nì sandua na sá-ítúú sàì ñuu Damasco mà, dandu nanáá nì natnuè nihni inicutu ndé cuàhìn; dècuèndè dìquì-xí ansivi nì quixi nduà luz mà. ⁷Te hora mà nì nàcasín, te nì tiacuí cáhàn iin ana cáhàn xí, cachí-yà: “iSaulo, Saulo! ¿Índù chuun nchícùn-ní yùhù quida quini-ní xì?” ⁸Dandu yùhù, nì cachì xì-yá: “¿Ana nduí mii-ní, Señor mío?” Te nì cachi tu-ya: “Jesús de Nazaret

nduí, divi ana dandoho-ní”, nì cachi-yà. ⁹Doco compañeruì, mate ní xini-nè ñà-tnùu luz mà, te nì cayùhí cuàhà-né, doco cónì tiacú-nè ñà-ndùá nì cachi-yà xí’.

¹⁰Dandu nì cachì xì-yá: “¿Ndíà nduá cuní-nì quide, Señor mío?” Dandu nì cachì-tu-ya xí: “Ndacuiìn-ní, cuahán-ní ñuu Damasco, te yucán icúmí-ní ndacu nuù-ní ñà-ndùá sàni chitnùnì inì quida-ní”, nì cachi-yà.

¹¹Doco cunaha-nsiá, ñà-fuerte guá nì tnùu ndiaha nì xinì mà, ñàyùcàndùá nì ndañuhu vista xi. Te sàhà-ñá có-tùínúí, ñàyùcàndùá nì sàcùtnii ndahà tnahí xì compañeruì, te nì saca-ne yùhù cuàhàn-nsi ndé cachi nì sàà-nsi ñuu Damasco mà.

¹²Te divi ñuu mà iá iin tiàa nani Ananías. Iin nècuàchì cahvi xi Dios nduí-né, te chívaha vii-né ley xi-ya. Ñàyùcàndùá, nsidaa nècuàchì raza-ndà ndoó yucán, ndeníhí vaha stná-nè nècuàchìmà. ¹³Pues divi nècuàchìmà nì sàà nì sàcùlìn nùí, te nì cachi-nè xí: “Ñánì Saulo, ndacoto-ní, natùinuù-ní vichi, cachí xì-ní”, nì cachi-nè. Dandu luegu nì natùinuì, te vátùni nì xinì mii-né. ¹⁴Dandu nì cachi-nè xí: “Mii-yá nìsa cahvi xì-ndà, dècuèndè sàhana nì chitnùnì ini-yà ñà-cundaà inì-ní sàhà-yá, te nihítáhvi stná-ní cuninuù-ní mii-yá único ana ndàcuìsi inì-xi, divi Jesús, te cunini stná-ní cáhàn-yà. ¹⁵Ñàyùcàndùá, vichi icúmí-ní cáhàn-ní sàhà-yá xì cuàhà nèhivì, te nacani-ní xì-né ñà-ndùá nì xinì-ní, te nì tiacù-ní. ¹⁶Pues vichi, sà-íá, ndacuiìn-ní, te cuahán-ní cuhìl-ní, ndacùcahan-ní quivì Stoho-ndà Señor, dandu ndoo cuàchi anima-ní”, nì cachi Ananías mà xí’.

17 Daaní, después nì nsiai ñuu Jerusalén yohó, te nì sàhìn veheñùhu cahnú. Te na ié` yucán xicàn tàhví nùù Dios, dandu nì dàcùnì-yà yùhù iin seña xi-ya.

18 Nì xinì mii-yá, te cachí-yà xì: “Dansíhi-ní, te quee yàchì-ní ñuu Jerusalén yohó, vàchi nècuàchì ñuù-ní yohó, mà cúníndísâ-né ñà-ndúá cachì-ní xì-né sàhí”.

19 Dandu nì naxiconihí nùù-yá, cachí: “Señor mío, nsidaa nèhivì, sà-ínáhâ-nê nansa nìsa quide antes, nìsa nacàhin veheñùhu tnií nècuàchì xiníndísâ-xí-ní, te sadí`-nè vehecàa, te nì sahnì cuí stnái-nè. 20 Stná nèhivì xí-ní nani Esteban, testigu nì sanduu stnái na ní sahnì nèhivì-né, te nì xitià nì-né. Nì cuí-nè, nì cachi stnái. Dècuèndè nì sandiaì sìcoto xi nèhivì nì sahnì xì-né mà”. 21 Dandu mii-yá, nì cachi-yà xì: “Quee-ní yohó, vàchi icúmî techuín mii-ní cùhùn xicà-ní dècuèndè ndé ndoó nèhivì inga raza”, nì cachi-yà. —(Ducán nì cachi Pablo, cáhàn-nè xì nèhivì cuàhà mà.)

22 Doco jaàn-ní nduú nùù-xí nì inini nècuàchìmà, vàchi nì quesaha tú-né nì càna ndee-né, cachí-nè:

—iNì cuí dahuun tējaàn!
iCó-xìñùhù coo gà-te ñuhivì!

23 Ducán nì cachi-nè, càna-ne, dandiachi-né dùhnù-né, te quidá canúú-né yàcá. 24 Ñàyùcàndùá, nì dándàcú comandante coronel mà nùù soldadu xi-ne ñà-daquíhvi-tè Pablo ini vehe cahnú-te, te dandohó-tené xì chirrion sàhà-ñá nàhmà-né, te cundaà inì-xì ndià disáhà-xí càna guá nèhivì sàhà-né ducán. 25 Doco na ní nsihì nì

chicuhni vaha soldadu-nè, dandu nì cachi-nè xì iin capitán iin yucán:

—¿A sáha ley xi gobiernu quida-ní xì` dohó, ñà-cahnì cuí-ní yùhù? vàchi nècuàchì romanu nduí, (iá derechu xi), te tãñáha ga coo justicia sàhí —nì cachi-nè.

26 Ñàyùcàndùá, na ní cundaà ini capitán mà ñà-jaàn, dandu nì sàhàn-te nì cachitnùhu-tè xì comandante mà:

—Cuidadu coo-ní xì nècuàchì jaàn, vàchi nècuàchì romanu nduú-né — nì cachi-te.

27 Dandu nì quixi comandante mà ndé iá Pablo, te nì cachi-nè xì nècuàchìmà:

—Cachì-ní xì, ¿a ndísá nècuàchì romanu nduu-ní, á coó?

—Jaan —nì cachi-nè.

28 Dandu cachí tu comandante mà: —Yùhù, yáha ga cuàhà dìhùn nì dàquíhvi, te nì nihì stnái nì sàcùndui nècuàchì romanu.

Dandu nì cachi Pablo:

—Doco yùhù, còò, vàchi dècuèndè nì quesai ñuhivì nduí nècuàchì libre.

29 Dandu tiàa cuàhàn cahnì cuí xì-né nì cuí, luegu nì nacoò-tènè cuàhàn-te. Dècuèndè stná comandante coronel mà, nì yùhí-nè sàhà ñà-nì dándàcú-né nì sàcùnuhni nècuàchìmà, te nduú-né iin nècuàchì romanu, iin nècuàchì libre.

Ñà-ndúá nì cachi Pablo xì nècuàchì Junta

30 Daaní, nì tùinuù inga quivì, dandu cuní comandante-mà cundaà ndisa ini-nè ndià disáhà-xí cáhàn tnùhù guá tè-raza Judea mà dìquì

Pablo. Ñàyùcàndüá, nì ndaxin-né cadena nuhní nècuàchìmà, te nì dándàcú-né nataca dùtù xícusahnú, xì nsidaa stná nècuàchì sahnú idónuu. Dandu nì tavà-né Pablo cuàhàn-nè xì nècuàchìmà vehe ndé natácá nècuàchì sàhnùmà, te nì chicaní-ñané mahì nsidaa nècuàchìmà.

23 Dandu nì indehè váha Pablo nùu nsidaa nècuàchì Junta mà, te nì cachi-nè:

—Ñáni, ndahà Dios ié` ñuhivì yohó, te quìvì vichì, còò ni-ìñàha dandohó gá xì anímè.

²Doco dùtù cusáhnú yucán nani Ananías, nì dándàcú-né nùu tiàa itá yatni ndé iín Pablo ñà-nì caní-te yuhù-né. ³Dandu nì cachi Pablo xì dùtù mà:

—Cunaha-ní, icúmí stná Dios cani-ya mii-ní iin castigu, ñà-dànànì uun-ní nduu-ní nèhivì váha. ¿Amádi iá-ní jaàn ñà-cuàhàn-ní nsidandaà-ní chuun-xi sàhà ley xi-nda? Pues nú ducán, dandu índù chuun nì dándàcù-ní nùu-té ñà-nì caní-te yuhù? vachi có-sàha ley xi-nda (cani stnaha-nda) —nì cachi Pablo.

⁴Dandu nècuàchì xí-ita yatni yucán, nì cachi-nè xì Pablo:

—¿Índù chuun cánahá-ní xì ndómà, vachi dùtù cusáhnú iá nùu Dios ndùu-ndà?

⁵Dandu nì cachi Pablo:

—Ñáni, cónì cúndáa inì nduu ndómà dùtù cusáhnú. Vachi cachí libru iì: “Màsà cánahá-ndà dìqui nècuàchì nihí chuun ñuu-ndà” —nì cachi-nè.

⁶Dandu nì indehè Pablo nùu nècuàchì Junta mà, te nì xini-nè,

dava-ne, nècuàchì saduceu nduú-né, te dava ga-nè, nècuàchì fariseu nduú-né. Ñàyùcàndüá, ndee ní càhàn Pablo, nì cachi-nè xì nsidaa nècuàchìmà:

—Ñáni, nècuàchì fariseu nduú stná yùhù; vachi yué, divi fariseu nì sanduu stná-nè. Te divi sàhà-ñá xiníndísè iá tnùndé ini natiacu-ndà nú nì xihì-ndà, ñàyùcàndüá sanícuàchì nèhivì sàhí vichì.

⁷Na ní nsihi nì cachi-nè ducán, dandu nì quesaha nècuàchì fariseu mà nì nàa stnahá-né xì nècuàchì saduceu mà. Dècuèndè nì tàhndè dava-ne, vachi tucu tucu xínacani ini-nè. ⁸Vachi nsidaa nècuàchì saduceu mà, có-xiníndísâ-né ñà-icúmí-ndá natiacu-ndà, ni còò ángel, ni còò stná anima-ndà, cachí-nè. Doco nècuàchì fariseu, ndisa, xiníndísâ-né nsidaamá.

⁹Ñàyùcàndüá, yáha ga nì cucuahà sàhámà, te fuerte nì càna nsidaa-né. Dava maestru nduú fariseu, nì ndacuítà stná-nè, càhàn fuerte-nè, cachí-nè:

—Còò, nuá nùu nsìuhù, còò falta xi nècuàchì yohó. Vihini ñà-ndáa ndüá iin ángel nì cachi xì-né iñàha, te ò iin espíritu xi Dios nì càhàn xì-né. Ñàyùcàndüá (cuidadu ni cúndóo-ndá) còtó Dios nàa stnàhà xì-ndà —nì cachi-nè.

¹⁰Dandu yáha ga nì cucuahà gá nàa stnahá nèhivì mà, ndè yúhí comandante mà vihini cuàhàn-nè danácuèhè dahuun-ne Pablo. Ñàyùcàndüá, nì dándàcú-né nì tnátuu soldadu, te fuerza nì tavà-té Pablo nùu nècuàchì yucán, nì nacuaca-tèné mànuhù-té xí-nè ndè vehe cahnú-te.

¹⁴Daaní, nì cuñàà quìvì yucán. Dandu nì dàcùnì Stoho-ndà Señor Pablo mii-yá. Yatni iín-yá, cáhàn-yà xì-né, cachí-yà:

—Màsà cúhúún inì-ní, Pablo, vèchi nacua sàni cáhàn-ní sàhí ñuu Jerusalén yohó, ducán icúmí-nì cáhàn stná-ní sàhí ndè ñuu Roma.

Nansa nì candatnuhu

tè-có-xiníndísá ñà-cahni-té Pablo

¹²Na ní tùinuù inga quìvì, dandu dava tè-raza Judea mà, nì candatnuhu-té nì chinaha-té Dios, cachí-te:

—Mà cúxí-ndá, ni mà cóhó-ndá tècuí ndè cachi cahni-ndà Pablo, te nú coó, ni sàà Dios cahni-yándò.

¹³Cunaha-ní, tiàa nì candatnuhu ducán, yáha ùi dico nì sanduu-tè.

¹⁴Ñàyùcàndùá, nì caquee-te cuàhàn-te nù dùtù xícusahnú ndoó cutnàhâ xí nècuàchì sahnú xídandacú, te nì cacachì-te xi-né:

—Nsiùhù, sàni chinaha-nsí Dios ñà-mà cúxí gá-nsí ndè cachi cahni-nsí Pablo, te nú coó, ni cuí-nsí quida-ya. ¹⁵Ñàyùcàndùá, mii-nsiá xì nsidaa dava ga nècuàchì dandacú, càcàn-nsià favor nù comandante coronel, cachi-nsià xì-né ñà-cùnì-nsià ndàcàtnùhù gá-nsià nù Pablo, te sàhájàn nduá cuní-nsià quixi-ne tnaa, cundaca-ne Pablo quixi nù-nsiá. Dandu nsiùhù, cuàhàn-nsi cuita tùha-nsi ichì cahni-nsinè —nì cachi tè-raza Judea mà.

¹⁶Doco yucán nisa ìa iin sobrinu xi Pablo, iin dèhe cùha-ne, te nì xinitnùhu stná-te nansa cuàhàn tiàa cuahà mà quida-tè, cundiatu dèhé-tené. Ñàyùcàndùá, nì sàhàn

tèchii ma vehe cahnú soldadu, te nì quìhvi-tè nì cachitnùhu-tè xì Pablo.

¹⁷Dandu nècuàchì mà, nì cana-ne iin capitán, cachí-nè xì témà:

—Cundaca-ní tèchii yohó cùhùn nù comandante coronel, vèchi nihí-te iin razón cuní` cundaa ini-nè.

¹⁸Ñàyùcàndùá, nì saca capitán mà tèchii ma cuàhàn-te nù comandante coronel, te nì cachì-te xi nècuàchì mà:

—Nècuàchì ndiadí nani Pablo, nì cana-ne yùhù nì xicàn-nè favor cundacuí tèchii yohó quixi nù-ní, vèchi nihí-te iin razón vèxi.

¹⁹Dandu nì tnii comandante mà ndahà tèchii ma nì tavà cuàán-nète nì xicàn tnùhù-né nù-té:

—¿Índù inàha cuní-nì cachì-nì xì'?

²⁰Te nì cachi tèchii ma:

—Cunaha-ní, iin-ni sàni ndatnuhu váha dava tè-raza Judea ñà-cuàhàn-te càcàn-te favor nù-ní ñà-cundaca-ní tiu xi Pablo cùhùn nù nsidaa nècuàchì xídandacú, vèchi cuàhàn-nè quida-ne na ian cuní-nè ndàcàtnùhù gá-nè nù tiu-xi. ²¹Doco, mii-ní, màsà cúníndísá-ní quida-ne, vèchi cuàhà tiàa cuàhàn cundiatu dèhé, màs ùi dico xínduu-tè, te sàni chinaha-té Dios ñà-cuàhàn-te cahni-té tiu xi. Ni mà cúxí gá-te, ni mà cóhó gá-te tècuí ndè cachi cui-nè, xícachì-te. Te vichi, sà-ità tùha-tè ndiatú-te dandàà-ní —nì cachi tèchii ma.

²²Dandu nì chinaha comandante témà, cachí-nè:

—Sà-íá nùhù-ní vitni, doco màsà càchì-ní xì ni-iin nèhivì ñà-ndùá nì cachitnùhu-ní xì'.

**Nansa ni dàsàa comandante
Pablo nùu gobernador Félix**

²³Dandu ni cana comandante mà ùi capitán, te ni cachi-nè xì-té:
—Quidayucun-nsià
ñà-caquihin-nsia ichì cundaca-nsia
ùì cientu soldadu cùhùn ñuu
Cesarea, te ni cécùhùn stná ùmì
dico ùxìn (70) soldadu xì idu,
xì stná ùì cientu tè-nihí lanza.
Nsidaa-nsiá cundoo tùha-nsia
caquee-nsia cà-îin sàñaà —ni
cachi-nè.

²⁴Dandu ni cachi stná-nè ni cuitá
iin ùì idu cunúu stná Pablo, te ni
cúndacá víi-téné sàà nùu gobernador
Félix. ²⁵Daaní, ni tiaa stná
comandante mà iin tutu cùhùn, te
dohó cachá: ²⁶“Yùhù nani Claudio
Lisias, te cásàhù tñùnhù xì mii-ní
nècuàchì gobernador Félix. ²⁷Tiàa
nani Pablo, ni catnii tè-raza Judea-nè,
cuàhàn-te cahni-ténê ni cùì, dandu
ni sàà yùhù ndacá stnahì xì soldadu,
te ni nacuidahín-nè nùu témà, vàchi
sàni cundaà inì nduú-né iin nècuàchì
romanu. ²⁸Daaní, cuní cundaà
inì ndiá disáhà-xí dacuidá cuàchi
guá-tené, ñàyùcàndùá ni saquìn-nè
nùu nsidaa tè-xidandacú nùu raza-nè.
²⁹Te yucán ni xinì, còd ni-iin cuàchi
icúmì-né ñà-cui-nè, ni ñà-cundiadi
stná-nè, cuisì-ní sàhà dàñhù xì
mii-té cáhàn tñùhù-té sàhà-né.
³⁰Daaní, después ni xinitnùhu stnáì
nansa ndatnúhù dava-tè, cuní-te
dandáñhù-tênê. Ñàyùcàndùá, vichi
duha ni dandacuí sàà-nè nùu mii-ní;
te ni dandacú stnáì nùu tiàa xicáhàn
tñùhù mà ñà-nì sàà stná-te nùu-ní. Ni
cúcuéé ni-ní”. (Ñà-jaàn ndúá ni tiaa
comandante mà.)

³¹Daaní, soldadu mà, ducán ni
caquida-tè cumplir, divi ñuu mà ni
saca-tè Pablo ni sàà-te xi-né ndè
ñuu Antípatri. ³²⁻³³Dandu inga
quìvì ni naxicocuîin tè-xicásàhà
mà mànuhù-té ndé ndoo-te, doco
tè-xínihi xi idu, ni ndòo-tè xì
Pablo. Dandu ni quihin tu-tè ichì
cuàhàn-te xi-né ni sàà ñuu Cesarea.
Yucán ni nacoo-tè carta nihí-te nùu
gobernador, te ni nacoo stná-te
Pablo ndahà témà. ³⁴⁻³⁵Dandu ni
nsihi ni cahvi témà tutu mà, dandu
ni xicàn tñùhù-té nùu Pablo índù
ladu nduú ñuu-nè. Te na ní cundaà
inì-te divi ladu Cilicia nduú ñuu-nè,
dandu ni cachi-te:

—Na quesáá stná nècuàchì cáhàn
tñùhù sàhà-ní, dandísá ndundaà
dahuun chuun xi-ní —ni cachi-te.

Dandu ni dandacú-te cundiadi
Pablo vehechuún cahnú ni
quidavàha nsì-Herodes.

**Ñà-ndúá ni cachi Pablo xì Félix
na ní cáhàn-nè sàhà mii-né**

24 Tixi ùhùn quìvì ni quesaa
dùtù cusáhnù nani
Ananías xì stná dava nècuàchì
sahnú dandacú. Te ni quesaa
stná iin tiàa nduú abogadu nani
Tértulo, ñà-cunduu-ne yuhù
nècuàchì. Te ni tñàtuu nsidaa-né
nùu gobernador ñà-canicuàchi-ne
sàhà Pablo. ²Dandú ni càna stná
Pablo quixi-ne. Te na ní quesaa-nè,
dandu ni quesaha Tértulo mà ni
cáhàn tñùhù-né sàhà nècuàchì,
cachì-nè:

—Señor gobernador, sàhà mii-ní
ndoó dádí nsidaa-nsí caní tiempo
ñuu-nsì yohó, te cuàhà iñàha sàni
nacani inì-ní ni quida-ní sàhà

ñà-vàha xi ñuu-nsì. ³Ñàyùcàndùá, nicanicuahàn naquímànì-nsí mii-ní ndéni nì cui nì cúndóó-nsí ñà-nì quida-ní xì-nsí cuàhà favor. ⁴Doco vichi sàhà-ñá màsà cuàha chuún gá-nsì mii-ní, ñàyùcàndùá sacúndáhvî-nsì ñà-quida-ní favor cunini chii-ní càhàn-nsì.

⁵Cunaha-ní, iin tè-chìcuéhè nduú Pablo jaàn, vàchi yáha ga datáhdè dava-tè nèhivì raza-nsì inicutu ñuhiví. Idónuu-té nùù nècuàchì nchícùn ley tucu xi iin nècuàchì ñuu Nazaret. ⁶Te nì cuni stná-te quidachicuéhè-tè ñà-ìì icúmí veheñùhu xi-nsì. Ñàyùcàndùá, nì tnii-nsìte, te mii-nsí cuàhàn-nsì nsidandaà-nsì sàhà chuun ma modo xi-nsì nì cùí, ⁷doco yucán ní sàà comandante coronel nani Lisias, te nì candiaa-nè tiàa jaàn fuerza nùù-nsí. ⁸Dandu nì dándàcú-né nùù-nsí ñà-quixi-nsì yohó nùù mii-ní nú cuní-nsì canicuàchi-nsì sàhà-té, nì cachi-nè. Te vichi vètùnì cundaà ndisa inì-ní ndià disàhà-xí sanicuàchi-nsì sàhà-té, cuisì-ní ndàcàtnùhù-ní nùù mii-té —nì cachi Tértulo mà.

⁹Dandu nì càhàn stná nsidaa gá tè-raza Judea itá yucán, divi ñà-ndàcuisì ndùù nsidaájàn, nì cacachì-te.

¹⁰Dandu nì quida gobernador mà seña nùù Pablo ñà-vàtùnì càhàn stná-nè vichi. Ñàyùcàndùá, nì càhàn-nè, cachì-nè:

—Yùhù ináhí cuàhà cuà ìá-ní icúmí-ní chuun nsidandaà-ní ñuu-nsì yohó. Ñàyùcàndùá, cudî inì ñà-vàtùnì càhàn sàhí nùù-ní. ¹¹Cunaha-ní, mà úhì ndàcàtnùhù-ní, te cundaà vàha inì-ní ñà-làcà

ùxin ùì quivì cuàhàn-ndà nì nasai ñuu Jerusalén cuàhàn cahví Dios.

¹²Doco ni-iin xichi cónì nái` xì ni-iin nèhivì veheñùhu yucán, te ni-iin xichi cónì dánàcuìdè-nè, nì nèhivì sàhàn veheñùhu, nì stná nèhivì xicánúú calle. ¹³Mate sanicuàchi nècuàchì yohó sàhí, doco còò ni-ìñàha cui quida-ne comprobar.

¹⁴Doco yùhù cachí ndài xì-ní, iin ichì ndiaha nduá nchícuìn, te ducán cahví Dios, divi mii-yá nisa cahví stná xì-nsí, mate cachí nècuàchì yohó iin ichì tnùhù nduá. Doco yùhù xiníndísè nsidaa ñà-ìtúú nùù tutu nduú ley xi-nsì, te xiníndísà stnáì nsidaa ñà-ndùá nì tiaa profeta nisa càhàn cuenta xi-ya. ¹⁵Nacua nì cachi mii-né, ducán cachí stná yùhù, ñà-ìá ndisa tnùndé ini ndiatu-nda nùù-yá, vàchi icúmí nsidaa-nda natiacu-ndà, nèhivì vàha te nèhivì malu. ¹⁶Ñàyùcàndùá, yùhù, nicanicuahàn quidé lucha ñà-màsà cóó ni-iin cuàchi dandoho-xi anímè, vàchi ni-iin cuàchi có-cùn` quide nùù Dios, te ni nùù nèhivì.

¹⁷Cunaha-ní, caní cuà ò-có-ìé` ñuì, dandu nì nasai yucán, nihí cuàhà ñà-ndùá cutahvì nèhivì ndahví ndoó yucán, te nihí stnáì promesa xi. ¹⁸Pues chuun jaàn nduá disàhà-xí nì nasai yucán, te nì nsidandoo stnáì míf (nacua cachí ley xi raza-nsì). Te xicánúú sahnúí patiu veheñùhu cahnú yucán, cónì dánàcuìdè nèhivì, nì cónì quidá stnáì ni-iin escàndalo. Doco dava nècuàchì raza-nsì nì quixi ladu Asia, nì xini-nè yùhù yucán. ¹⁹Te nú ndisa cunì nècuàchì mà càhàn tnùhù-né sàhí, dandu ndiá icà-nè

màcuìta stná-nè nùù-ní yohó, te canicuàchi mii-né sàhí. ²⁰Te ò nècuàchì itá yohó, nú nì xini-nè iá iin falta nì quide na ní ie nùù nsidaa tè-xidandacú, dandu ni cachí-nèa vichi duha, cuní. ²¹Cuisì vihini tuxí ini-nè iin falta nduá na ní càhàn fuertí xì nsidaa nècuàchìmà nì cachì ñà-xiníndísé icúmí-ndá natiacu-ndà —nì cachì Pablo.

²²Daaní, na ní inini Félix ñà-jaàn, nì cucani-tè chuun xi Pablo, cachí-te xi nsidaa-né:

—Nì quésáa gà comandante coronel Lisias, dandu ndàcàtnùhù guè` sàhà-ñá cundaà vaha inì nansa iá chuun xi-nsia.

Ducán nì cachì Félix, vàchi algu ináhá stná-te sàhà ichì Jesús. ²³Dandu nì dāndācú-te nùù iin capítan ñà-nì cúndiáa-te Pablo, doco màsà cúndiádí dahuun-ne, te ni màsà cádí stná-te nùù ni-iin ana iá vaha xi-né nú cuní nècuàchìmà quixi-ne dacútiácú-ñàné, te ò nácótò stnahá-né.

²⁴(Daaní, mànuhù Félix mà.) Te nì yaha itnii quivì, dandu nì quixi tu-tè xì ñahàdihí-te nani Drusila; iin nècuàchì ñahà raza Judea nduú-né. Dandu nì cana-tè Pablo ñà-tnàtuu-ne, vàchi cuní-te cunini-tè nansa iá ichì cunihnu vaha ini-ndà Jesucristu. ²⁵Ñàyùcàndùá, nì càhàn Pablo xì ndúì-nè, dansítnùù ini-nè nècuàchìmà nansa cuní Dios quida vii-ndà sàhà-ñá màsà quídá ndevàha-nda nansa ni nì cui, vàchi icúmí coo iin quivì juiciu. Dandu Félix mà, cuàhà gá nì yùhí-te, cachí-te xi Pablo:

—Còò, xuhun-ní (cuartu xi-ní) vichi. Te después, nú cusáí, dandu cana-tui mii-ní.

²⁶Ducán nì cachì-te, vàchi tuxí stná inì-te vihini daquíhvi Pablo dīhùn sàhà-ñá daña-ténê. Ñàyùcàndùá, cuàhà xichi nì cana-téné nì ndatnuhu-té xí-nê. ²⁷Doco na ní yàha ùì cuià, dandu nì quee-tè nùù mesa, te nì quihvi inga tiàa nani Porcio Festo lugar xi-tè. Doco cónì tàvā-te Pablo libre, vàchi cuní-te ndòò vaha-tè xì nèhivì raza Judea.

Nansa nì càhàn Pablo sàhà mii-né nùù gobernador saa nani Festo

25 Daaní, nì quesaa Festo mà ladu yucán. Doco tixi ùnì quivì nì quee-tè ñuu Cesarea cuàhàn-te ñuu Jerusalén. ²⁻³Te yucán nì tnàtuu dùtù cusáhnù, xì stná nècuàchì chicá idónuu, nì càhàn-nè xì Festo sàhà Pablo, càhàn tnùhù-né sàhà nècuàchìmà. Te nì xicàn-nè cana-tè nècuàchìmà quixi-ne ndè Jerusalén, vàchi cuàhà tiàa cuàhàn cundiatu dèhè ñà-cahni-téné ichì mà. ⁴Doco nì naxiconihí Festo nùù nècuàchìmà, cachí-te:

—Còò, ñuu Cesarea mà icúmí Pablo ndòò-ne. Yucán ndiáá soldadu-nè. Te yùhù, tixi iin ùì quivì icúmí stnàì naxicocufin yucán. ⁵Ñàyùcàndùá, yucán ni cùhùn stná nsidaa mii-nsiá nècuàchì idónuu, cutnáhâ-nsiá xì` cùhùn-ndà. Dandísá, nú iá cuàchi nècuàchìmà, dandu vātùnì canicuàchi-nsia —nì cachì-te.

⁶Daaní, nì cuee gà-te ùnà ò úxìn gà quivì ñuu yucán, dandu

mànühù-té ñuu Cesarea, (te cuàhàn stná tè-xídandacu-ma). Dandu inga quivì nì yàha Festo ndé ndundáà sàhà nèhivì, te nì sàcòo-tè. Dandu nì dàndàcú-te ni queé Pablo. ⁷Te na ní quesaa nècuàchìmà, dandu nì sàcuìta stná nècuàchì raza Judea nì quixi Jerusalén mà, nì càhàn tnùhù-né sàhà nècuàchìmà. Cuàhà gá chuun pesadu nì cachi-nè dìquì nècuàchìmà. Doco puru ñà-mànìcùì nihìndèè-né nì sandua.

⁸Daaní Pablo, nì naxiconihí-né nùù nècuàchìmà, cachí-nè:

—Yùhù, còò ni-iin falta nì quidé dìquì ley xi nècuàchì raza xi, ni còò stná falta nì quidé dìquì veheñùhu xi-nsi, ni dìquì stná rey cahnú César.

⁹Doco Festo, cuní-te ndòò vàha-tè xi nècuàchì raza Judea mà, ñàyùcàndùá, nì cachi-te xi Pablo:

—¿A cándísá-ní cùhùn-ní ñuu Jerusalén, te yucán nsidandà sàhà ñà-ndúá cachí nècuàchì yohó?

¹⁰Dandu nì cachi Pablo xi-té:

—(Còó.) Divi lugar yohó nduú ndé cachí rey César xiñuhu ndundaà sàhà nèhivì. Ñàyùcàndùá yohó ié'. Te mii-ní, sàvaha ináhá-ní còò falta nì quidé dìquì nècuàchì raza xi. ¹¹Doco cunaha-ní, nú ndisa iá pesadu cuàchi, te ò nú ndisa cuàhà gá iníhíquê, te xiñuhu cui, pues vátùnì; cahnì-nsiá yùhù, mà cachí á coó. Doco nú coó, nú tnùhu nduá cachí nècuàchì yohó, dandu còò permisù danáyàha ni-iin juez yùhù ndahà-né. Pues vichi xíquèn ñà-dayáha-ní yùhù ndahà rey cahnú César —nì cachi Pablo.

¹²Daaní, Festo, nì ndatnuhu-té xí nècuàchì sáha razón xi-té nansa quida-tè, dandu nì cachi-te xi Pablo:

—Mii-ní, sàni xicàn-ní ndundaà chuun xi-ní nùù César. Pues vátùnì iá; divi nùù César icúmí-ní cùhùn-ní.

Nansa nì xicàn rey Agripa càhàn Pablo nùù-né

¹³Na ní yàha itnii quivì, dandu nì sàà stná rey Agripa xi Berenice ñuu Cesarea mà ñà-casàhú-nè xi Festo.

¹⁴Te como caní quivì nì ndòò-ne yucán, ñàyùcàndùá nì càhàn Festo xi rey mà sàhà Pablo, cachí-te:

—Na ní quee Félix nùù mesa, nì ndòò iin nècuàchì ndiadí yohó (nani Pablo). ¹⁵Ñàyùcàndùá na ní sàhìn ñuu Jerusalén, dandu nì catnàtuu dùtù xícusahnú xi stná nècuàchì dandacú nùù ñuu mà, nì xicàn-nè dandacuí ñà-cui nècuàchì ndiadí mà. ¹⁶Doco nì naxiconihí nùù-né: “Nsiùhù tè-nduù nècuàchì romanu, còò estilu icúmí-nsí cahnì-nsí ni-iin nèhivì nansa ni nì cui. Còó, vàchi dihna icúmí-té cuita-tè nùù nècuàchì sanícuàchi sàhà-ñá ducán vátùnì cucumi-té lugar càhàn stná-te sàhà mii-té nansa iá ñà-ndúá càhàn tnùhù-né sàhà-té”.

¹⁷Ñàyùcàndùá, nì caquixi nècuàchì ñuu Jerusalén mà dècuèndè yohó, te vichi duha inga quivì nì sàhìn vehehuún, nì sàcòò silla xi, te nì dàndàcú ni tavá-te Pablo mà. ¹⁸Dandu nì sàcuìta stná nècuàchì càhàn tnùhù, te nì sanícuàchi-ne sàhà nècuàchìmà. Chuun pesadu cundua nì cahín. Doco còó, cóni sándúá ducán.

¹⁹Cuisì sàhà creencia xi-ne nì càhàn-nè, xi sàhà stná iin ana nì xihì nani Jesús. Doco Pablo, tucu

cachí-nè: itiácú Jesús, cachí-nè.

²⁰Doco yùhù, cóni cúndáa vaha inì nansa chicá vaha quide xì chuun jaàn. Ñàyùcàndüá, nì cànìn xì Pablo, áma cándísâ-né cùhùn-nè ñuu Jerusalén, te yucán ndundaà sàhà chuun xi-ne. ²¹Doco còó, lugar yohó nì xicàn-nè cundiadi-nè ndè cachi (cùhùn-nè) ndundaà sàhà-né nùu rey cahnú César. Ñàyùcàndüá, nì dándacuí coo vaha-ne ndè cachi techuín-nè cùhùn-nè nùu rey mà — nì cachi Festo.

²²Dandu nì cachi rey Agripa mà xì Festo:

—Yùhù, cudîl stná inì cunini ñà-ndüá cachí nècuàchèmà.

—Vàtùni, tnaa cunini-ní —nì cachi Festo.

²³Daaní, inga quivì vaxì tu Agripa xì Berenice ndè salón cahnú ndè ndundaà sàhà nsidaa chuun. Nì quihvi-ne yucán, vico sàstnùhù ndáa-ne. Te yucán sàni caquesaa stná comandante coronel xì cuàhà stná nècuàchè chicá idónuu ñuu yucán. Dandu nì dándacú Festo ñà-nì tàvá-te Pablo. (Te na ní quesaa-nè), ²⁴dandu nì cachi Festo mà:

—Mii-ní rey Agripa, xì nsidaa stná mii-nsiá nècuàchè nì quesaa, yohó indéhe-nsiá nècuàchè (cachí xì-nsiá). Cunaha-nsiá, na ní sàhìn ñuu Jerusalén, cuàhà gá nècuàchè raza Judea nì xicàn favor nùí, dècuèndè nì càna fuerte-nè, cuní-nè cui nècuàchè yohó. Stná ñuu Cesarea yohó, divi ni ducán xicàn stná-ne. ²⁵Doco nùu yùhù, còó ni-iin falta xi-ne nì túi. Dandu mii-né, nì xicàn stná-nè ndundaà sàhà-né nùu rey cahnú, ñàyùcàndüá,

sàni nacani inì, te icúmí techuín-nè cùhùn-nè yucán. ²⁶Doco cuisì ñà-còó ni-iñàha cui cachi ndise na tiai nùu señor rey cahnú sàhà-né. Ñàyùcàndüá sàni tavà cànúí-nè nùu mii-ní rey Agripa, xì nùu stná nsidaa mii-nsiá nècuàchè dava ga, vàchi cuní nanducu-nsiá índù iñàha cui tiai nùu tutu cùhùn xì-né. ²⁷Vàchi có-ndüá ñà-techuun-nda iin nècuàchè presu cùhùn nùu rey mà nú còó ni-iñàha cachítnùhu ñà-ndüú falta xi-ne —nì cachi Festo.

Ñà-ndüá nì cachi Pablo na ní cànàn-nè sàhà mii-né nùu rey Agripa

26 Daaní, Agripa mà, nì cachi-nè xì Pablo:

—Vàtùni cànàn-ní sàhà-ní vichi.

Dandu nì cuu ndahà Pablo, te nì quesaha-né nì cànàn-nè, cachí-nè:

²—Nansicáhìn vichi, vàchi nùu mii-ní cuàhìn cànìn. Pues cuàhà gá ñà-ndüá nì cànàn tnùhù nècuàchè raza-ndà sàhí, rey Agripa. ³Doco cudîl inì vichi, vàchi ináhá-ní nansa ndisa iá nsidaa estilu xi raza-ndà, te cundáa stná inì-ní sàhà nsidaa chuun ndatnúhú cuàhà-ndà. Ñàyùcàndüá, sacúndáhvî` nùu-ní ñà-nì còó calma xi-ní cunini-ní ñà-ndüá cuàhìn cànìn.

⁴Nsidaa nècuàchè ñuu Judea, ináhá-nè nansa nisa quide na ní sandui tèchii. Dihna nisa ìe ñuì, dandu nì sàhìn nisa ìe ñuu Jerusalén. ⁵Te nècuàchè raza-ndà ndoó yucán, dècuèndè sàhana ináhá-nè yùhù. Te nú cuní-nè cachitnùhu ndà-nè, vātùni cachi-nè nansa nisa quide na ní sanchicuìn ley xi nècuàchè fariseu. Nsidaa nècuàchè ley mà,

chicá fuerte chívàha-ne religión xi raza-ndà. ⁶Doco vichi yohó ié', sanícuàchi-ne sàhí. Te ìndù falta xi iá? Cuisi ñà-xiníndísé palabra ni quida Dios comprometer xi xii-ndà, divi ñà-cuàhàn-yà danátíacú-yà nsii. ⁷Pues sàhà ñà-ni cachi-yà ducán, ñàyùcàndùá, nsidaa nèhivì nduú nsì-úxìn ùì descendencia xi raza-ndà, xinúcuáchí vîi-né nùù Dios ndui te ñuú, xiníndísâ-né, te ndiatú-né cuu ndisa ñà-ndúá ni quida-ya comprometer mà. Cunaha-ní rey Agripa, yùhù xiníndísâ stnái, te ñà-jaàn ndúá dísàhà-xí sanícuàchi nèhivì raza-ndà sàhí.

⁸Mii-nsiá, ¿a ndísá có-xiníndísâ stná-nsià ñà-vàtùni danátíacú Dios nsii? (Pues ináhâ-ndá, vâtùni.)

⁹Yùhù, ndisa, nisa tuxi inì ñà-ndiá ìqué quida quini xi nèhivì ndácùcahan xi Jesús de Nazaret. ¹⁰Te divi ñà-jaàn nduá nisa quide ñuu Jerusalén, vâchi ndè nùù dùtù cusáhnù ni taví permisú, te cuàhà nèhivì xí Jesús nisa sadi vehecàa. Dandu quivì cuàhàn-te cacahnì-té nècuàchìmà, stná yùhù ni sadandàá stnái. ¹¹Te nisa nacàhin stnái nsidaa veheñuhu cuachi nisa nanduquí nèhivì xí Jesús ñà-dandohí-nè áma níhìndèi nacuaà-né mii-yá. Te ñà-cuàhà guá nisa xidà inì sàhà-né, dècuèndè nisa sahàn stnái ñuu xicà ni sanchicuìn-nè.

¹²Pues sàhà chuun jaàn nduá cuàhìn ichì ñuu Damasco, nihí orden ni quee nùù dùtù xícusahnú. Ñàyùcàndùá, iá permisú-xi cuàhìn sàhà chuun ma. ¹³Te nahi càxíhúì ni sandua, señor rey, dandu ichì

cuàhìn mà ni xinì yáha ga fuerte ni natnuù nihni iin luz ndé xiqué cuàhìn xi compañeruì, ndè diquì-xí ansivi vâxa, te chicá ndiaha ni natnuà nùù orá. ¹⁴Ñàyùcàndùá, ni nàcasàn nsidaa-nsí ñuhù, te ni tiacuì ni càhàn iin ana càhàn dàhàn hebreu, cachí-yà xí: “¡Saulo, Saulo! Ìndù chuun nchícùn-ní yùhù quidá quíní-ní xí? Cuisi mii-ní quidá quíní-ní xí mii-ní, vâchi na quidá quisì caní sàhà nùù garrocha, ducán quidá stná-ní”.

¹⁵Dandu yùhù, ni cachi: “¿Ana nduú mii-ní, Señor mío?” Dandu ni cachi-yà xí: “Yùhù nduí Jesús, divi ana dandoho-ní. ¹⁶Doco vichi ndacuiìn-ní, vâchi sàhà-ñá ni xinì-ní yùhù, ñàyùcàndùá icúmí-ní cunduu-ní ana cunucuachi nùì, cunduu-ní testigu sàhà ñà-ndúá ni xinì-ní vichi, xi sàhà ñà-ndúá cuni gâ-ní na dacuní guè mii-ní míí quivì vâxi xi-nda. ¹⁷Te vichi cunaha-ní, cuàhìn techuín mii-ní ñà-cùhùn-ní càhàn-ní xi nècuàchì nsidaa inga raza. Te nú cunì-nè quida quini-ne xi-ní, dandu cuidahín mii-ní nùù-né, nùù mii-né xi nùù stná nècuàchì raza-ní Judea. ¹⁸Doco icúmí-ní càhàn-ní xi-né sàhà-ñá datnúù Dios sàxinítnùnì-nè, te quee-ne ichì ñáa, quihin-ne ichì ndiaha-yá. Vâchi nú ni càhàn-ní xi-né, dandu vâtùni dàñà-né nùù ndàhà ñà-malu, te candòo-ne ndahà Dios. Nduu stná cuàchi-ne, te cunduu-ne nèhivì ìì xí, dandu cutnahá-né xi nsidaa gá ana xiníndísá-xí, te nihítàhvì stná-nè cuàhà ñà-ndiaha”, ni cachi Jesús xí. ¹⁹Ñàyùcàndùá, ni quida ndise cumplir nsidaa ñà-ndúá ni cachi-yà xí na ní xinì mii-yá ansivi, señor

rey. ²⁰Vàchi primeru nì càhìn xì nècuàchì ñuu Damasco, dandu nì ndixi stnái ñuu Jerusalén, te nì càhìn xì nèhivì yucán xì stnái inicutu ladu Judea, xì cuàhà stnái ñuu inga raza. Te nsidaa lugar mà nì cachì xì-né ñà-xiñhù cuu-ne arrepentir, te yàha-ne ladu xi Dios, dandu quida viì-né nacua ndiá icà-né nú ndisa sàni naxicocufìn ini-nè sàhà cuàchi-ne, nì cachì xì-né.

²¹Pues cunaha-ní, nsidaajàn nduá dísáhà-xí nì tnii nècuàchì raza-ndà yùhù patiu veheñuhu cahnú, cuàhàn-nè cahnì-né yùhù nì cùí. ²²Doco Dios nduú ana chindéé xí, ñàyùcàndúá, iin-ni nchìcùn ndài (ichì váha-ya) dècuèndè quivì vichi, iin-ni cáhìn xì nèhivì sàhà-yá, a xínduu-ne nècuàchì ndahví, te ò nècuàchì chicá idónuu, nsidaa-né cáhàn xí, cachí` xì-né ñà-nduá nì cachitnùhu Moisés, xì ñà-nduá nì cachì stnái nècuàchì profeta, ²³ñà-icúmí Cristu ndoho-ya, (te cui-yà), dandu cunduu-ya ana primeru natiacu, te después danátnùu-yà ichì ndiaha-yá nùù nèhivì, na nèhivì ñuu-ndà, te ducán stnái nèhivì inga ñuu —nì cachì Pablo.

²⁴Cáhàn va Pablo ducán, dandu nì ndàhì Festo, cachí-te:
—Pablo, sàni culocó sàxinítnùníní ñà-cuàhà guá dacuaha-ní.

²⁵Doco nì cachì Pablo xì-né:
—Señor gobernador Festo, cuicahnú inì-ní, doco màdiá nì culoquí` nduá, vèchi ñà-ndácuisi nduá cachí` xì-ní. Cáhàn sahnúí. ²⁶Te cunaha-ní, yohó iá stnái rey Agripa, te có-cucáhàn núí` càhìn nùù mii-né, vèchi ináhà-né sàhà

chuun yohó. Seguru icúmí ñà-sàni cundaà vaha ini-nè, vèchi chuun yohó, cóni sándúá iin chuun iá dèhé. ²⁷Mii-ní rey Agripa, ádi xiníndísá stnái-ní ñà-nduá nì tiaa nècuàchì profeta sàhana. Pues yùhù ináhí, ducán xiníndísá-ní.

²⁸Dandu nì cachì Agripa xì-né:
—Cuisi iyuhu gá palabra cachì-ní, te vihini yàha stnái cunchicuìn Jesucristu.

²⁹Dandu nì cachì Pablo xì-né:
—A sea iyuhu-ní, te ò cuàhà gá cumánì, doco cahnú gá Dios iin-ni nì quidá stnái-ní nacua nì quida yùhù, (nì xiníndísé mii-yá. A sácú vaha ni cúníndísá stnái-ní), mii-ní xí nsidaa gá stnái nècuàchì iníni yohó. Cuisi-ní có-cùní` cunuhni stnái-nsià cadena nahi mií ³⁰—nì cachì Pablo.

Dandu nì ndacuìta nsidaa nècuàchì ndoó yucán, divi rey Agripa xì gobernador, xì Berenice, xì nècuàchì dava ga ndoó stnái xì-né yucán. ³¹Te nì cuxio-ne iladu, ndatnúhú-nè, cachí-nè:

—Ni cóò falta xi nècuàchì jaàn dísáhà-xí cui-nè, ni ñà-cundiadi-nè.

³²Te nì cachì rey mà xì Festo:
—Nú màsà càcàn-nè yàha-ne nùù rey cahnú César, dandu mà úhi dàñà-né vichi duha nì cùí.

Nansa nì dàyáha-tè Pablo cùhùn-nè ñuu Roma

27 Daaní, Pablo xì itnii gá tè-ndiàdí, nì yàha-ne ndahà iin capitán nani Julio, iin soldadu siempre cutnáhà xì soldadu xi meru rey César Augusto, vèchi sàni cachì tè-xífdandacu-ma ñà-icúmí-nsí quihin-nsi barcu cùhùn-nsi ladu Italia. ²Te nisa ìa

stná iin tiàa nani Aristarco cutnahá stná xì-nsí cùhùn. Iin nècuàchì ladu Macedonia nduú-né, te meru ñuu-nè nduú ñuu Tesalónica. Ñàyùcàndüá, nì nana nsidaa-nsí iin barcu nì quixi ñuu Adramitio, vèchi sàdaaní cuàhàn-nu quihin-nù ichì nùhù-nu, te icúmí-nù yàha-nù ladu Asia. Dandu nì dìtá-nu nì quihin-nù ichì cuàhàn-nu xi-nsí.

³Dandu nì yàha iin quivì, te nì sàà-nsí ñuu Sidón. Te yucán nì quidamanì capitán mà nì sàha-ne permisú (ñà-nuu Pablo barcu), ñàyùcàndüá nì sàhàn nècuàchìmà ini ñuu yucán ndé ndoó amigo xi-ne, te nì nìhì-né ñà-ndüá xiñuhu.

⁴Dandu nì dìtá tu barcu mà ichì cuàhàn-nu, te nì yàha-nsi iin ñuu cahnú nani Chipre indúhu mahì mar. Ladu ndé có-dúcùn guá tàchì nì yàha-nsi, vèchi ladu nù-xí caná tàchì mà. ⁵Daaní, nì yàha-nsi chicá nù-xí mahì mar iá frente ladu Cilicia xì ladu Panfilia, te nì sàà-nsí ñuu nani Mira iá ladu Licia.

⁶Yucán nì xini capitán mà inga barcu nì quixi ñuu Alejandría, te icúmí-nù cùhùn stná-nu ladu Italia. Ñàyùcàndüá, divi barcu mà nì dàndàcú-né nana-nsi, te cuàhàn-nsi. ⁷⁻⁸Daaní, cuàhà quivì nì xica cueé-nu, vèchi ùhì xicá-nu, làcà ní cuyatni-nù nù ñuu Gnido, te cóni sáha ga tàchì caca gà-nu. Ñàyùcàndüá, nì sàha-nù vuelta nì yàha-nsi yatni iin esquina ñuu Creta ndé nani Salmón. Dandu yuhù mar diin ñuu Creta mà nì yàha-nsi, doco ùhì stná caca barcu yucán. Dandu nì sàà-nsí nù ñuhù íchì iin xaan nani Buenos Puertos, yatni ndé iá ñuu Lasea.

⁹Doco vichi sàni cuee sàstnùhù-nsí, dècuèndè sàni yàha vicò iníhí-ndà, te vihini quida quini mar xì barcu (nú ni cùhùn-nu). Ñàyùcàndüá, nì càhàn Pablo (xì nèhivì ndoó barcu mà), ¹⁰cachí-nè:

—Señores, sàni sài nì cundaà ini cuàhàn coo cuàhà tnùndoho xi-nda nú ni cùhùn gà-ndà nù-xí. Mà ùhì ndañuhu carga, xì mii stná barcu, ndé stná mii-nda vihini ndañuhu-nda.

¹¹Doco capitán mà, chicá nì xinindisá-né ñà-ndüá cachí tiàa dacaca-xi barcu mà, xì ñà-ndüá cachí stná stohò-nu, te màdì ñà-ndüá cachí Pablo. ¹²Ñàyùcàndüá, cuàhà nècuàchì yucán, chicá nì cuni-nè caquee-ne lugar mà, vèchi có-ndüá iin lugar vaha yàha-nda tiempo vixin. Ñàyùcàndüá, nì cachi-nè chicá vaha cùhùn-nè nù-xí ndé ñuu Fenice, dandu vátuni cundoo-ne yucán tiempo vixin. Ñuu Fenice mà nduú iin ñuu inga orilla ñuu Creta, te cuisì dúcùn tàchì iin iin dián ndé quècahnu hora.

Nansa nì dàhà fuerte dàvitachí mar

¹³Daaní, nì quesaha caná yadi tàchì ladu, te nì tuxi ini nècuàchì barcu ñà-vátuni cùhùn-nsí. Ñàyùcàndüá, nì quihin tu-nsi ichì cuàhàn-nsi orilla mar iladu ñuu Creta mà. ¹⁴Doco tixi inga iin ratu nì quesaha nì cana iin tàchì dàná, ladu ñuu mà vaxan, tàchì yódo ladu nìnu cachí-nè xán. ¹⁵Te nì cacùhan barcu xi-nsi, mànicùf gá nìhìndèè-nsí caca ndaà-nu ladu vaxan, ñàyùcàndüá nì sahnde

ini-nsì, vèchi ndé ndiàchì úun-nu cuàhàn-nu.

¹⁶Dandu nì yàha-nsì iladu ñuu tii nani Clauda indúhu mahì mar. Te yucán có-càná cuáhà guá tàchì. Cunaha-ní, barcu cahnú xí-nsí mà, ìdítá stná-nu iin lancha tii. Te ndee ní quidachuún-nsí, dandu nì nihì-nsí nì tavà-nsínu. ¹⁷Dandu nì dàcùnúndúù-te iin cable ndee icà barcu cahnú sàhà-ñà màsà ndúá-nu. Te nì yùhì stná-te sàà-nu ndé yadi iá ñusi, te cacùhun-nù. Ñàyùcàndúá, nì dānùú-te sicoto ndee dítá tàchì-nú, te ndiachi úun-nu cuàhàn-nu quidá tàchì mà.

¹⁸Daaní, inga quivì, yáha ga caná ìi tàchì dāná mà. Ñàyùcàndúá nì quesaha-té nì dāndiàchì-té carga xi-nù ini mar. ¹⁹Te quivì ùnì nì dāndiàchì ndahà stná-nsì nsidaa gá ñà-ndúá nihí-nu. ²⁰Dandu nì yàha cuáhà gá quivì, te có-tùí orá, có-tùí sìtnúù, te yáha ga dúcùn dàvitàchí daná mà nsiùhù. Ñàyùcàndúá, còò gá tnùndé ini càcu-nsi nì cahan-nsí.

²¹Daaní, na sání yàha cuáhà quivì ndoó dòcò-nsì có-xixí-nsí, dandu nì sàcuìn Pablo mahì nsidaa-nsí, te nì cachi-nè xì-nsí:

—Compañeros, chica vàha nù nì inini-nsia yùhù nì cùí ñà-màsà quée-ndá ñuu Creta quixi-nda, dandísá mà cacùhun-nda tnùndoho yohó. ²²Doco vichi, cachí' xì-nsiá, màsà cùhúun inì-nsia, vèchi ni-iin-nda mà cùí-ndà, cuisì barcu xi-nda cuàhàn ndañuhu. ²³⁻²⁴Doco cunaha-nsiá, ñuú ndùvehè nì xinì yatni ndé (indúhí) nì sàcuìn iin ángel xi Dios nùí. Vèchi mii-yá nduú-yá Stohì, divi ana xinúcuáchì nùù-xí. Pues divi ángel mà nì

cachi-nè xí': "Màsà yùhì-nì, Pablo, vèchi icúmí-nì sàà-nì nàcuìn-nì nùù rey cahnú César. Te cunaha-ní, sàni indehè ndàhvì Dios mii-nsiá, vèchi dohó cachí-yà xì-ní: mà sàà ni-iin nèhivì cutnàhà xí-nì cui-nè, ni-iin nèhivì barcu yohó", nì cachi ángel mà. ²⁵Ñàyùcàndúá contentu ni nácùndoo-nsia, compañeros, vèchi nacua sàni cachi Dios xí', divi ducán icúmí coo, te seguru icúmìà. ²⁶Doco antes icúmí-ndá ndiachi-nda orilla iin ñuu tii mahì mar —nì cachi Pablo.

²⁷Daaní, nì yàha ùxìn cùmì gá quivì, te vichi xicá barcu iladu mar ndé cachí-nè nduú mar Adria. Nahí dava ñuu nduá, te ndiachi ndiachi barcu xi-nsi quidá tàchì. Dandu peón xíquidachuún barcu mà, nì tuxi inì-te ádi sání cuyatni-nù nùù ñuhù íchí càhàn-té. ²⁸Ñàyùcàndúá, nì chitacùhá-te nadaa tantu cunú ñuhú tècuí yucán, te nì cundaà inì-te òcò sàhùn iin (36) metro cunú-te. Dandu iyuhu gá nùù-xí, tucu tu nì chitacùhá-te, te òcò ùsà (27) metro cunú-te chicá yucán. ²⁹Ñàyùcàndúá, nì yùhì-te dúcùn barcu cavà nahnú ñuhú ini mar. Sàhámà nì dānùú-te cùmì càa nahnú xí barcu ndè càhà mar sàhà-ñà màsà cécá gà-nu. Dandu ndiatú cuisì-té tùnuù.

³⁰Daaní, peón xi barcu, nì cuni-te cunu-tè. Ñàyùcàndúá, nì sàcuìta-tè nùù barcu mà, quidá-te na ian cuàhàn-te danuú gà-te inga càa nahnú ndè càhà mar, doco dandàhvì-te, vèchi lancha tii ma nduá nì dānùú-te. ³¹Dandu nì cachi Pablo xì capitán xì stná soldadu ndoó yucán:

—Nú màsà ndóo peón jaàn barcu yohó, mà cácu-nsia.

³²Ñàyùcàndùá, nì sàhàn soldadu mà nì sahdè-te cable itácáá lancha mà, te nì ndiachi-nú mahì mar.

³³⁻³⁴Daaní, na sàcuàhàn túinuù, dandu nì càhàn Pablo xì nsidaa compañeru-nè, cachí-nè:

—Chicá vaha cuxi-nsia iñàha, vachi sàcuàhàn-ndà ùxìn cùmì quivì có-xixí-nsiá, nchitó-nsiá, nacámì ini-nsiá. Ñàyùcàndùá sacúndáhvì` nùù-nsiá ñà-cuxi-nsia, vachi ducán xiñuhu quida-nda, dandu càcu vaha-nda, vachi cunaha-nsiá, còò ni-iñàha cuu xi ni-iin-nda. ³⁵—nì cachi Pablo.

Dandu nì tniì-ne iin pan, te nì naquimanì-né Dios nì indehè nsidaa-né. Dandu nì dàcuàchí-néà, te nì quesaha-né xixí-né.

³⁶⁻³⁷Ñàyùcàndùá, nsidaa gá nèhivì yucán, contentu nì ndòo-ne, te nì xixi stná-nè. Te nsidaa nsidaa nsiùhù nècuàchì ñuhú barcu ma, ùi cientu ùnì dico sàhùn iin (276) nèhivì nì sanduu-nsi.

Nansa nì cuu xi barcu, nì tuxì-nú nì sachi-nù nùù mar

³⁸⁻³⁹Daaní, na ní nsihi nì xixi nèhivì mà nì ndenuu ini-nè, dandu nì sate nsihi-ne trigu (nduú carga xi-nù) ñà-cùnì-nè nduñama chii gá-nu. Dandu na ní tùinuù claru, (nì xini xicà-té yucán iá) iin ñuu mahì mar. Doco cónì nácùnì-te índù ñuu nduá. Doco nì xini stná-te yucán iá iin ndahà mar ndé iá ndàà ñusi orilla-ñà, te vaha lugar mà daxínu-tè barcu cahan-té.

⁴⁰Ñàyùcàndùá, nì sahdè-te cable xi càa itnífì xí-nù mahì mar, te nì

ndòo. Dandu nì dàñà stná cable nuhní yutnù chipála dacaca-xi-nú. Te nì nana stná sìcoto ndee itánínì ladu nùù-nú (ñà-dítà tàchì-nú).

Ñàyùcàndùá nì quesaha-nú nì nacaca-nù, te cueéni cueéni nì cuyatni-nù ndé iá ñuhù íchì mà.

⁴¹Doco nì sàà-nu iin xaan ndé vaxi ùi ichì tècuíí, te yucán nì cacùhun-nù cahà mar. Nì ndùxin tnuu nùù-nú, doco cahà-nú, nì quesaha nì sachi iì-ñà nì quida tècuíí dúcùn ndee guá ìcà-nú.

⁴²Dandu soldadu yucán, nì cacunì-te cahni nsihí-te nècuàchì ndiadí ndiaá-te, vachi vihini dutè-né mar mà, te cunu-ne cahan-té. ⁴³Doco capitán yucán, cónì cùnì-nè cui Pablo. Ñàyùcàndùá, cónì sáha-ne cahni soldadu mà nècuàchì ndiadí. Dandu nì dándacú stná-nè nùù nècuàchì tùha dutè ñà-dihna mii-né ni quécoyo-ne mahì tècuíí dècuèndè ni xínu-ne ñuhù íchì. ⁴⁴Dandu nècuàchì mà tùha, cunchicùn-nè cùhùn-nè cundòò candee-né dìquì yutnù nduú tabla, ò inga yutnù xí barcu nì sachi. Ñàyùcàndùá, ducán nì nihì nsihí-nsí nì quee-nsi ndè ñuhù íchì, te nì càcu-nsi.

Ñà-ndùá nì quida Pablo na ní ia-ne ñuu tii Malta mahì mar

28 Na ní nsihi nì càcu-nsi nùù mar mà, dandu nì xinitnùhu-nsi Malta nani ñuu yucán. ²Te nèhivì ndoó yucán, nì quida manì-né xì-nsí nì chiñuhu-nè iin ñuhu, te nì cachi-nè xì-nsí ñà-nì tnátuu-nsí nadaà-nsí, vachi cuún dàvì, te vixin ga. ³Ñàyùcàndùá nì nducu stná Pablo chii tutnù

ichí. Doco na meru daquéé-nènu mahì ñuhu mà, dandu nì quecunu iin còd dàná xínu-sì nùù ñuhu, te nì tñinùhu tnuu-sì ndahà-né.

⁴Ñàyùcàndùá, na ní caxini nècuàchì ñuu mà itácáá còd mà ndahà Pablo, nì cachi-nè iin-ne xì inga-nè:

—Ádi té-nì sahnì nduú tè-jaàn, ñàyùcàndùá vichi icúmí-té danáà-te sàhà-té. Mate sání càcu-tè nùù mar, doco mà níhì-té cutiacu gà-te —nì cachi-nè.

⁵⁻⁶Doco nì quidi Pablo ndahà-né, te nì ndiachi còd mà mahì ñuhu. Ñàyùcàndùá, nsidaa nèhivì yucán, ndé ndiátu úún-né, vàchi tuxí ini-nè cuàhàn xiun ndahà Pablo, ò nú coó, nanáá nàcasàn-né cui-nè. Doco caní tiempu ndiatú-né indéhe-né, te còd ni-ñàha nì cuu-xi nècuàchìmà. Iin-ni iá-nè. Ñàyùcàndùá, tucu nì nacani ini nèhivì mà, cachí-nè:

—Ádi iin dios nduú nècuàchì jaàn.

Nansa nì dàndúvaha Pablo yua nècuàchì dandacú nani Publio

⁷Yatni yucán nduú ñuhù xí nècuàchì dandacú nùù ñuu mà; Publio nani-né. Te nècuàchìmà, nì dàyaha-ne nsiùhù vehe-ne. Ònì quivì nì sandoo-nsi yucán. Te cuàhà gá nì cunsihi ini-nè nsiùhù. ⁸Te yucán iá stná yua-né, indúhu-né, sàhayocá-nè, vàchi cuhí-nè cuèhè daxìn. Dandu nì quìhvi Pablo ndé indúhu nècuàchìmà, te nì xicàn tàhvi-né nùù Dios, nì chitàndòd-né ndahà-né dìquì nècuàchìmà, te ducán nì nduvàha-ne. ⁹⁻¹¹Dandu después dava ga nècuàchì cuhí ndoó ñuu mà, nì caquixi stná-nè, te nì nduvàha stná-nè. Ñàyùcàndùá,

cuàhà gá nì cañúhu nècuàchì ñuu mà nsiùhù. Te na ní xínu ònì yòd ndoó-nsí yucan, dandu nì nana-nsi iin barcu cuàhàn-nsi quihin tu-nsi ichì nacaca-nù xì-nsí. Te nèhivì ñuu mà, nì sàhatahvì stná-nè nsiùhù nsidaa ñà-ndùá xiñuhu nùù-nsí. Te barcu mà, iin yutnù nì ìa yucán inii tiempu vixin nduú-nu. Ñuu Alejandría nduú meru ñuu-nu; te nùù-nú itá muñecu nani Cástor xì Pólux. Pues divi barcu mà nduú yutnù nì nana-nsi, te cuàhàn-nsi.

¹²⁻¹³Daaní, primeru nì sàà-nsi ñuu Siracusa, te ònì quivì nì sandoo-nsi yucán. Dandu nì caquee tu-nsi, te duha duha nì càvà barcu xicá-nu cuàhàn-nu, te ducán nì sàà-nu xi-nsí ndè ñuu Regio. Dandu inga quivì, te nì quesaha tú tàchì ladu. Ñàyùcàndùá, nì caquee tu-nsi cuàhàn-nsi. Te tìxi ònì quivì nì sàà-nsi iin ñuu nani Poteolos. ¹⁴Ñuu yucán nì ndacùhun tnahá-nsí xì nècuàchì iin-ni nchícùn stná xì Jesús, te nì xicàn-nè ñà-ndòo-nsi xì-né iin ùsà quivì. Dandu después nì quihin tu-nsi ichì cuàhàn-nsi carretera cuàhàn ñuu Roma.

¹⁵Daaní, ñuu Roma mà nì quee ga stná nèhivì xì Jesús vaxi-ne, vàchi sàni xinitnùhu stná-nè sàvaxi-nsi. Dava-ne, dècuèndè ñuu nani Yàhvi xì Apio nì quesaa-nè, te dava ga-nè cuisì ndé ñuu tii nani ònì Changaru nì quesaa-nè (ñà-ndacùhun tnahá-né xì-nsí.) Te na ní xini Pablo nècuàchìmà, nì naquimanì-né Dios, te nì ndòo-ne contentu.

¹⁶Daaní, nì sàà nsidaa-nsí ñuu Roma. Te capitán cutnáhà xì-nsí, nì quida-ne entregar tiàa ndiaá-nè,

nì ndòo nècuàchì mà ndahà iin comandante. Doco Pablo, nì nìhì-né permisú coo cuaán-né, mii-né xì stná iin soldadu cundiaa xì-né.

**Nansa nì càhàn Pablo xì nècuàchì
raza-nè ndoó ñuu Roma**

¹⁷Daaní, nì yàha ùnì quìvì, te nì nacana Pablo nècuàchì raza-nè chicá idónuu nì sàà vehe-ne. Te na sání nataca nsidaa-né, dandu nì cachi Pablo xì-né:

—Ñání, còò ni-ìñàha ni quidé dìquì nècuàchì ñuu-ndà, te ni-iin xichi cónì càhìchì stná inì estilu xi xìl-ndà. Doco nì tñii nècuàchì raza-ndà yùhù na ié' ñuu Jerusalén, te nì dàyáha-ne yùhù ndahà tè-romanu. ¹⁸⁻¹⁹Te tè-yúcán, nì xicàn tñùhù váha-tè nùí, dandu cuàhàn-te dañá-té yùhù nì cùí, vèchi còò ni-ìñàha disáhà-xí cuì. Doco nècuàchì raza-ndà ndoó yucán, cónì cùnì-nè dàñí. Ñàyùcàndùá, fuerza nì xiquèn dayáha-tè yùhù nùù rey cahnú César ñà-nsidandaà tèmà sàhí. Doco ni-iyuhu có-ndúamà ñá-cùnì' daquéé cuàchi dìquì nèhivì raza-ndà; còò.

²⁰Pues cunaha-nsiá, iá ñà-disáhà-xí nì quide mii-nsiá invitar cundehí-nsiá, te càhìn xì-nsiá yohó, vèchi vichi ndisa sà-íá iin tñundé ini ndiaha xì nècuàchì raza-ndà Israel. Doco divi sàhà-ñá (xiníndísê tñundé ini ndiaha ma), ñàyùcàndùá nì sàì nì sàcùnuhni cadena yohó —nì cachi Pablo.

²¹Dandu nì cacachi nècuàchì mà xì Pablo:

—Còó; còò ni-iin carta ni quixí ladu Judea càhàn sàhà-ní, nì còò

ni-iin stná nècuàchì raza-ndà nì quésáá daquéé cuàchi-xi dìquì-ní.

²²Doco cachí-ní xì-nsí nansa iá ichì sàà, tuxí inì-ní. Vèchi nsiùhù cuní-nsì cundaà ini-nsì, vèchi nsidanicuú lugar càhàn ùhí nèhivì dìquì ichì mà —nì cachi-nè.

²³Daaní, nì saquin Pablo iin quìvì quixi tu nsidaa-né. Te na ní sàà quìvì mà, cuàhà gá nèhivì nì casaà vehe Pablo. Ñàyùcàndùá, ndè dàtnàà, xì ndè nì cuaà dahuun nì ndòo-ne yucán, càhàn Pablo xì-né, datúí-ne nansa iá ichì ndé dandacú Dios, te dansínuu ini-nè nècuàchì mà nansa cachí ley xi Dios nì tiaa Moisés, xì nansa cuní cachi stná palabra nì tiaa nècuàchì profeta sànaaha. Ducán nì quida-ne, vèchi cuní-nè dacúníndísâ-né nècuàchì mà, te cahvi-ne xì Jesús. ²⁴Daaní, na ní nsihamà, dandu dava nècuàchì iníni má, nì xiníndísâ-né, te dava-ne, còò.

²⁵Màdì iin-ni ni xiníndísâ nsidaa-né. Daní después cuní-nè nùhù-nè. Doco na táñàha ga caquee-ne, nì cachi Pablo xì-né:

—Ndisa, ñà-ndàà nduá nì cachi Espíritu ìl xí Dios xì xìl-ndà sànaaha na ní dàcàhàn-yà profeta nani Isaías, vèchi dohó nì cachi-yà xì nècuàchì mà:

²⁶Cuahán-ní, càhàn-ní xì nècuàchì raza-ní yohó, te dohó cachì-ní xì-né: “Mii-nsiá, cuàhà gá icúmí-nsiâ cunini-nsia, doco mà sàà-nsiâ mànìhì ini-nsiâ. Te cuàhà gá icúmí-nsiâ cundehè-nsiá, doco mà cúndàà ndisa inì-nsiâ”. (Ducán cachì-ní xì nècuàchì raza-ní.) ²⁷Vèchi nsidaa

nèhivì mà, quidámáxíní-nè,
 na ian ùhì tiacu-nè. Te
 quidá-né na ian dãnácuánì-nè
 nùù-né, vèchi có-cùnì-nè
 cundehè-né (ichì váha), ni
 có-cùnì stná-nè cunini-ne,
 ni có-cùnì stná-nè mànhì
 ini-nè, ni có-cùnì stná-nè
 natnahnù-nè ichì yùhù, te
 ducán nsida víí anima-nè, ni
 cachi Dios.

²⁸Pues vichi cunaha-nsiá, sàni
 nihitàhvì nèhivì nsidaa gá raza
 cunini stná-nè razón ndiaha nansa
 càcu-ne nùù-yá. Te mii-né, ndisa,
 icúmí-nê cunsihi ini-ne cunini-ne
²⁹—ni cachi Pablo.

Dandu nècuàchì raza Judea mà,
 nì caquee nsihi-ne, te nì quesaha-né
 ndatnúhú fuerte-nè sàhà palabra
 mà.

**Nansa nì quida Pablo na
 ndiadí-nè vehe-ne ñuu Roma**

³⁰Daaní, inii ùì cuìà nìsa ìa
 Pablo iin vehe renta (ñuu mà), te
 dayáha-ne nsidaa nèhivì sàà nùù-né,
³¹cachítñùhu-ne xì nècuàchìmà
 sàhà ichì ñuhìví ìì xí Dios, vèchi
 libre iá-nè càhàn-nè xì nsidaa
 nèhivì mà. Ñàyùcàndùá, cuàhà gá
 nì dàcuàhá-né nècuàchìmà sàhà
 Stoho-ndà Jesucristu, còò iin ni
 sadí xì nùù-né.